

BOSNIA AND HERZEGOVINA
MINISTRY OF FOREIGN TRADE AND
ECONOMIC RELATIONS

BOSNA I HERCEGOVINA
PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE

SARAJEVO

Број: 12-1- /19
Сарајево, 09.08.2019. године

PRIMLJENO. 14-08-2019			
Organizaciona jedinica	Klasifikaciona oznaka	Redni broj	Broj priloga
01.02-	50-18-	1469/19	

ПАРЛАМЕНТАРНА СКУПШТИНА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
Трг Босне и Херцеговине 1
71 000 Сарајево

Предмет: „Годишњи извјештај из области пољопривреде, исхране и руралног развоја Босне и Херцеговине за 2018. годину“ на разматрање и усвајање, *доставља се*

Према Закону о пољопривреди, исхрани и руралном развоју БиХ („Службени гласник БиХ“, број 50/08) Министарство спољне трговине и економских односа БиХ, у сарадњи са Министарством пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске, Министарством пољопривреде, водопривреде и шумарства Федерације БиХ и Одјељењем за пољопривреду Владе Брчко Дистрикта БиХ израђује и доставља Годишњи извјештај из области пољопривреде, исхране и руралног развоја Савјету министара БиХ на разматрање, а након разматрања Савјета министара БиХ, годишњи извјештај се упућује Парламентарној скупштини БиХ на усвајање.

Савјет министара БиХ је на 175. сједници одржаној 23.07.2019. године, размотрио Годишњи извјештај из области пољопривреде, исхране и руралног развоја Босне и Херцеговине за 2018. годину, и задужио Министарство спољне трговине и економских односа БиХ да предметни извјештај достави Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине на усвајање.

У складу са наведеним достављамо вам Годишњи извјештај из области пољопривреде, исхране и руралног развоја Босне и Херцеговине за 2018. годину на разматрање и усвајање.

С поштовањем,

Прилог:

- Као у тексту (српски, босански и хрватски језик),
- ЦД са Извјештајем на српском, босанском и хрватском језику,
- Обавијест о закључку Савјета министара Босне и Херцеговине.

Broj: 05-07-1-1405-37/19
Sarajevo, 23. 7. 2019. godine

01

02

03

06-08-2019

REGISTAR
POSREDOVANJE

12 28-234-13/19

MINISTARSTVO VANJSKE TRGOVINE I EKONOMSKIH ODNOSA BiH
- n/r tajniku Ministarstva -
Musala 9
71000 Sarajevo

12-1
28/08/19

PREDMET: Obavijest o zaključku Vijeća ministara BiH

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je na 175. sjednici, održanoj 23. 7. 2019. godine, razmotrilo Izvješće iz oblasti poljoprivrede, ishrane i ruralnog razvoja Bosne i Hercegovine za 2018. godinu, te u vezi s tim zaključilo:

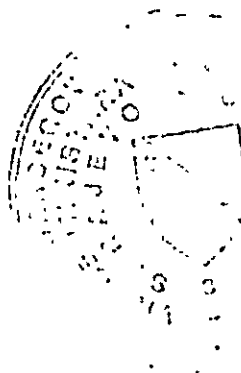
- usvaja se Izvješće iz oblasti poljoprivrede, ishrane i ruralnog razvoja Bosne i Hercegovine za 2018. godinu;
- zadužuje se Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine da Izvješće dostavi Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine na usvajanje.

O zaključku vas informiramo radi njegove provedbe.

S poštovanjem,

DOSTAVLJENO:

- naslovu
- a/a

GENERALNI TAJNIK
VIJEĆA MINISTARA BiH
mr. Robert Vidović

**МИНИСТАРСТВО СПОЉНЕ ТРГОВИНЕ И ЕКОНОМСКИХ ОДНОСА
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

**ГОДИШЊИ ИЗВЈЕШТАЈ ИЗ ОБЛАСТИ
ПОЉОПРИВРЕДЕ, ИСХРАНЕ И
РУРАЛНОГ РАЗВОЈА БОСНЕ И
ХЕРЦЕГОВИНЕ ЗА 2018. ГОДИНУ**

Мај, 2019. године

САДРЖАЈ

Листа табела	3
Листа графика	3
Скраћенице	4
Извори података и допринос у припреми извјештаја	5
Уводна ријеч	6
1. ПОЉОПРИВРЕДНИ СЕКТОР БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ У БРОЈКАМА	8
1.1. Значај пољопривредног сектора у економији	8
1.1.1. Запосленост у пољопривредној дјелатности	9
1.1.2. Откупне цијене пољопривредних производа	10
1.2. Просјечне откупне цијене одабраних пољопривредних производа	10
1.3. Површине пољопривредног земљишта (засијано и необрађено) и структура	12
1.3.1. Засијане површине у прољетној и јесењој сјетви	12
1.4. Број и структура пољопривредних газдинстава	14
2. ПОЉОПРИВРЕДНА ПРОИЗВОДЊА	15
2.1. Биљна производња	15
2.2. Бројно стање стоке и перади	19
2.3. Сточарска производња	20
2.3.1. Производња, откуп и прерада млијека и производња млијечни производа	20
2.3.2. Капацитети за производњу једнодневних пилића	21
2.3.3. Производња осталих сточарских производа	22
2.3.4. Клање стоке и нето производња меса	23
3. КАПАЦИТЕТИ ЗА УЗГОЈ И ПРОИЗВОДЊУ РИБЕ (СЛАТКОВОДНА И МОРСКА РИБА)	23
4. ПОДРШКА ПОЉОПРИВРЕДИ И РУРАЛНОМ РАЗВОЈУ У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ	24
4.1. Укупна издвајања за пољопривреду и рурални развој у БиХ	26
4.2. Упоредни преглед подршке са ЕУ, земљама региона и ниво достигнуте хармонизације са CAP EU	28
4.3. Анализа структуре буџетске подршке по групама мјера	29
5. ТРГОВИНА ПОЉОПРИВРЕДНО-ПРЕХАМБЕНИМ ПРОИЗВОДИМА	37
5.1. Структура размјене пољопривредних производа	38
5.2. Географска структура у спољнотрговинској размјени пољопривредно-прехрамбених производа	39
5.3. Размјена пољопривредним производима Босне и Херцеговине са Европском унијом	39
5.3.1. Размјена пољопривредним производима Босне и Херцеговине са Републиком Хрватском	40
5.4. Размјена пољопривредним производима Босне и Херцеговине са CEFTA-ом	41
5.4.1. Размјена пољопривредним производима Босне и Херцеговине са Републиком Србијом	41
5.5. Размјена пољопривредним производа Босне и Херцеговине са EFTA-ом	42
5.6. Размјена пољопривредним производима Босне и Херцеговине са Републиком Турском	43

6. РЕАЛИЗАЦИЈА МЈЕРА И ПРИОРИТЕТА У ОБЛАСТИ ПОЉОПРИВРЕДЕ, ИСХРАНЕ И РУРАЛНОГ РАЗВОЈА У 2018. ГОДИНИ	44
6.1. Законска регулатива	44
6.2. Имплементација стратешког плана руралног развоја	45
6.3. Инструмент Европске уније за предприступну помоћ 2014-2020 - IPA II за Сектор: Пољопривреда и рурални развој ¹	46
6.4. Успостављање IPARD структуре у Босни и Херцеговини	49
6.5. Пољопривредни информациони систем и пољопривредна статистика	50
6.6. Реализација активности дефинисаних у Мапи пута с циљем стварања услова за извоз производа биљног и животињског поријекла	52
7. РИБАРСТВО	53
7.1. Усклађивање законодавства у БиХ са ЕУ законодавством	53
8. ЕВРОПСКЕ ИНТЕГРАЦИЈЕ И МЕЂУНАРОДНА САРАДЊА	53
8.1. Примјена Споразума о стабилизацији и придруживању и Додатног протокола	55
8.2. Централноевропски споразум о слободној трговини (CEFTA)	54
8.3. Међународни споразуми/Меморандуми о сарадњи у области пољопривреде и руралног развоја	55
8.4. Имплементација међународних пројеката	56
8.5. Планирање и координација донаторске помоћи	57
9. БЕЗБИЈЕДНОСТ ХРАНЕ, ЗАШТИТА ЗДРАВЉА БИЉА И ЖИВОТИЊА	58
9.1. Безбиједност хране	58
9.2. Заштита здравља биља	63
9.3. Ветеринарство	70
10. ОРГАНСКА ПРОИЗВОДЊА, ПРАВНИ ОКВИР И УСЛОВИ ЗА ИЗВОЗ ОРГАНСКИХ ПРОИЗВОДА	73
10.1. Обим и значај органске производње	73
10.2. Законодавство Европске уније и пласман органских производа на европско тржиште	74
10.3. Органска производња у Босни и Херцеговини	75
11. МЈЕРЕ И ПРИОРИТЕТИ У ОБЛАСТИ ПОЉОПРИВРЕДЕ, ИСХРАНЕ И РУРАЛНОГ РАЗВОЈА ЗА 2019. ГОДИНУ	78

¹ У складу са IPA II класификацијом сектора

Листа табела

Табела 1. Бруто додана вриједност пољопривреде, шумарства, лова и риболова у укупној БДВ за 2016-2017. годину	8
Табела 2. Број и структура запослености у пољопривредној дјелатности у БиХ	9
Табела 3. Вриједност откупљених производа пољопривреде према групама производа у 2018. години	10
Табела 4. Просјечна откупна цијена одабраних пољопривредних производа у 2017-2018. години (КМ)	11
Табела 5. Ораничне површине према начину кориштења у БиХ (2017-2018. година)	12
Табела 6. Засијане површине у прољетној и јесењој сјетви у БиХ 2017-2018. години (у хектарима)	13
Табела 7. Број регистрованих пољопривредних газдинстава у Федерацији БиХ, Републици Српској и Брчко Дистрикту БиХ	14
Табела 8. Производња и принос важнијих усјева (2017-2018. година)	16
Табела 9. Производња и принос најзначајнијих воћних врста (2017-2018. година)	18
Табела 10. Број родних чокота, производња и принос грожђа (2017-2018. година)	19
Табела 11. Бројно стање стоке, перади и кошница у Федерацији БиХ, Републици Српској и Дистрикту Брчко БиХ	20
Табела 12. Производња сировог млијека у Федерацији, Републици Српској и Дистрикту Брчко (хиљада литара)	20
Табела 13. Откуп сировог крављег млијека (2017. и 2018. година)	21
Табела 14. Производња конзумног млијека и осталих млијечних производа (2017. и 2018. година)	21
Табела 15. Укупан капацитет и начин кориштења инкубаторских станица (2017-2018. година)	22
Табела 16. Производња јаја, меда и вуне у БиХ	22
Табела 17. Производња јаја, вуне и меда у Републици Српској, Федерацији БиХ и Дистрикту Брчко	22
Табела 18. Клање стоке и перади у кланицама (2017-2018. година)	23
Табела 19. Узгој/производња рибе у Федерацији БиХ (у тонама)	24
Табела 20. Производња конзумне рибе у Републици Српској (у тонама)	24
Табела 21: Пољопривредни буџети у БиХ (2011-2018) у 000 КМ	26
Табела 22: Пољопривредни буџети земаља региона у 2018. години (ЕУР)	28
Табела 23: Дистрибуција подршки по производима/групама производа (%)	34
Табела 24: Преглед кантоналних издвајања у 2018. години (у КМ)	36
Табела 25. Спољнотрговинска размјена пољопривредним производима** за период 2017-2018. година (Милиона КМ)	37
Табела 26. Структура размјене пољопривредних производа у БиХ (главе СТ 1-24), (Милиона КМ)	38
Табела 27. Упоредни преглед БиХ размјене пољопривредним производима по регионима (Милиона КМ)	39
Табела 28. Размјена пољопривредним производима Босне и Херцеговине са Хрватском (Милиона КМ)	40
Табела 29. Размјена пољопривредним производима Босне и Херцеговине са Србијом (Милиона КМ)	41
Табела 30. Размјена пољопривредним производима Босне и Херцеговине са ЕФТА (Милиона КМ)	42
Табела 31. Размјена пољопривредним производима Босне и Херцеговине са Турском	43
Табела 32. Површина под органском производњом у Босни и Херцеговини (ха)	76

Листа графикана

Графикон 1: Пољопривредни буџети у БиХ за период 2010-2018. (у милионима КМ)	27
Графикон 2: Структура пољопривредног буџета у БиХ (у процентима)	27
Графикон 3: Буџет за Заједничку пољопривредну политику ЕУ (CAP)	28
Графикон 4: Структура пољопривредног буџета у БиХ (у милионима КМ)	29
Графикон 5: Мјере директне подршке производњи у БиХ – структура (у милионима КМ)	30
Графикон 6: Мјере руралног развоја у БиХ – структура (у милионима КМ)	31
Графикон 7: Мјере руралног развоја у БиХ – структура (у милионима КМ)	32
Графикон 8: Тренд мјера директних подршки и руралног развоја	32
Графикон 9: Мјере тржишно-цјеновне политике у БиХ (у милионима КМ)	33
Графикон 10: Мјере општих услуга у пољопривреди у БиХ- структура (у милионима КМ)	33
Графикон 11: Структура трансфера према везаности за производ/групу или све (у %)	34
Графикон 12: Буџет подршки за пољопривреду из кантона у 2018. години (у милионима КМ)	36

Скраћенице

АД	Акциони документ
БДВ	Бруто додана вриједност
AMIS	Agriculture Market Information System
БХАС	Агенција за статистику БиХ
BTSF	Better Training for Safer Food
CAP	Common Agriculture Policy
CC	Cross Compliance
CEFTA	Central European Free Trade Agreement
DIPAK	Државни координатор за IPA-у
DG NEAR	Directorat of General - European Neighbourhood Policy and Enlargement Negotiations
DG SANTE	Directorat of General for Health and Food Safety
EC	European Commission
ECHA	European Chemicals Agency
EFTA	European Free Trade Agreement
EPPO	European and Mediterranean Plant Protection Organization
EU	European Union
EU RASFF	The Rapid Alert System for Food and Feed European Union
EFSA	European Food Safety Authority
FADN	Farm Accountancy Data Network
FAO GFCM	General Fisheries Commission for the Mediterranean
FARMA	Fostering Agriculture Markets Activity
ФБиХ	Федерација Босне и Херцеговине
ФМПВШ	Федерално министарство пољопривреде, водопривреде и шумарства
ФЗС	Федерални завод за статистику
ГИС	Географски информациони систем
GIZ	Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit
FVO	Food and Veterinary Office
ФЗС	Федерални завод за статистику
GIZ	Њемачко друштво за међународну сарадњу
ГМО	Генетски модификовани организми
IACS	Integrated Administrative Control System
ILO	International Labour Organization
IFAD	International Fund for Agriculture Development
INFOSAN	The International Food Safety Authorities Network
IPA	Instrument for Pre-Accession Assistance
IPA RD	Instrument for Pre-Accession Assistance for Rural Development
JICA	Japan International Cooperation Agency
LPIS	Land Parcel Identification System
МоР	Меморандум о разумијевању
МПШВ РС	Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске
MRL	Maximum Residue Limit
МСП	Мала и средња предузећа
МСТЕО БиХ	Министарство спољне трговине и економских односа БиХ
OECD	Organisation for Economic Cooperation and Development
ОзПШВД	Одјељење за пољопривреду, шумарство и водопривреду Брчко Дистрикт
NTM	Non-Tariff Measures
RASFF	Rapid Alert System for Food and Feed
РС	Република Српска
РЗСРС	Завод за статистику Републике Српске
SIDA	Swedish International Development Cooperation Agency
СПД	Секторски плански документ
SSP	Споразум о стабилизацији и придруживању
SRG	Секторска радна група
TAIEX	Technical Assistance and Information Exchange instrument of the European Commission.
TRACES	Trade Control and Expert System
UN FAO	Food and Agriculture Organization of United Nations
UNDP	United Nations Development Programme
УоСТ	Уговор о слободној трговини
USAID	U.S. Agency for International Development
WHO	World Health Organization

Извори података и допринос у припреми извјештаја

Годишњи извјештај из области пољопривреде, исхране и руралног развоја за Босну и Херцеговину за 2018. годину (Извјештај) је дванаести по реду извјештај који је израдило Министарство спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине у сарадњи са Министарством пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске, Министарством пољопривреде, водопривреде и шумарства Федерације БиХ и Одјељења за пољопривреду, шумарство и водопривреду Дистрикта Брчко БиХ.

Извјештај представља cjеловит документ у БиХ у којем је приказано стање у пољопривредно-прехрамбеном сектору и имплементирани мјере пољопривредне политике, ниво новчаних средстава која су издвојена с циљем подизања нивоа производности и јачања конкурентности домаће пољопривреде, развоја пољопривреде и села, те очувања природе и рационалним газдовањем природним ресурсима. У Извјештају се настојало приказати детаљно стање у пољопривредном сектору у претходној години и то са аспекта производње, трговине пољопривредним и прерађеним пољопривредним производима и имплементираним пољопривредне политике. У документу су представљени економски и производни показатељи за 2018. годину у односу на претходну годину. У суштини, у документу су представљени основни показатељи макроекономског амбијента, засијане површине у јесењој и прољетној сјетви, обим и структура у пољопривредној производњи, откупне цијене пољопривредних производа, спољнотрговинска размјена пољопривредно прехранбених производа, те структура робне размјене по производима и трговинским партнерима. Такође, посебно поглавље је посвећено актуелној пољопривредној политици, мјерама и подршци намијењеној пољопривреди и руралном развоју.

Годишњи извјештај као и извјештаји који су припремани и претходних година се у складу са чланом 23. Закона о пољопривреди, исхрани и руралном развоју БиХ заснива на претходно достављеним извјештајима које припремају надлежни органи ентитета и Дистрикта Брчко БиХ. Сам садржај Извјештаја у великој мјери зависи првенствено од квалитета информација и података које доставе надлежни органи ентитета и Дистрикта Брчко БиХ. У изради Извјештаја настојало се дати cjеловит преглед стања на тржишту пољопривредно-прехранбених производа у Босни Херцеговини, Републици Српској, Федерацији БиХ и Дистрикту Брчко БиХ за 2018. годину. Озбиљан проблем у изради Извјештаја као и квантификацији закључака у вези производње представљао је недостатак тачних и поузданих података. Осим тога, и тешкоће у прикупљању података и информација, релевантност и разлике у погледу врсте и структуре података које достављају надлежни органи ентитета и Дистрикта Брчко БиХ још су увијек значајне. Сви прегледи и анализе које су урађене у Извјештају су базиране на званичним статистичким подацима, изузев дијела који се односи на подршке у пољопривреди с обзиром на недостатак података из административних извора тј. надлежних министарстава пољопривреде ентитета. Иако је Одјељење за пољопривреду Брчко Дистрикта доставило сет података у вези производње, важно је напоменути да је током обраде истих утврђено да то нису репрезентативни подаци и да као такви нису могли бити у потпуности од користи за формирање збирно приказаних вриједности.

Посебан дио овог Извјештаја чини поглавље европских интеграција и међународне сарадње, реализација и потписивање међународних споразума, те имплементација донаторских подршки, а све у циљу убрзања активности на испуњавању услова за прикључење Европској унији, те преглед мјера и приоритета за 2019. годину.

Документи који су кориштени у изради Извјештаја су:

- * Годишњи извјештај о раду Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске за 2018. годину (Анекс I);

- * Подаци о пољопривредној производњи и прехранбеној индустрији у Дистрикту Брчко за 2018. годину које је доставило Одјељење за пољопривреду, шумарство и водопривреду Дистрикта Брчко БиХ (Анекс II);
- * Извјештај о реализованој подршци пољопривреди и руралном развоју у Босни и Херцеговини за 2018. годину, Канцеларије за хармонизацију система плаћања у пољопривреди, исхрани и руралном развоју;
- * Информација о реализованим активностима у 2018. години из надлежности Управе БиХ за заштиту здравља биља;
- * Информација о реализованим активностима Канцеларије за ветеринарство БиХ у 2018. години;
- * Извјештај о раду Агенције за безбиједност хране БиХ за 2018. годину;
- * Званични извори података надлежних државних, ентитетских и тијела Дистрикта Брчко БиХ.

Уводна ријеч

Почетком 2018. године на приједлог Министарства спољне трговине и економских односа БиХ, Савјет министара БиХ је усвојио Стратешки план руралног развоја Босне и Херцеговине (2018-2021) – Оквирни документ, а потом и оба дома Парламентарне скупштине БиХ, што је једна од најзначајнијих активности која је реализована у пољопривредном сектору. Усвајањем овог документа створени су услови за кориштење претприступних средстава Европске уније намијењених пољопривреди и развоју руралних подручја у Босни и Херцеговини. Такође, овим цијелодржавним документом се уређује оквир политика за јачање капацитета надлежних институција свих нивоа власти за прогресивно преузимање и имплементацију ЕУ прописа. У сарадњи са Дирекцијом за европске интеграције, Министарство спољне трговине и економских односа је заједно са надлежним институцијама ентитета припремило Секторски плански документ за сектор пољопривреде и руралног развоја за период 2018-2020. година (СПД) и нацрт Акционог документа IPA 2018 за област пољопривреде и руралног развоја (АД). СПД је радни документ који анализира, процјењује и описује сектор те представља свеобухватни трогодишњи план и даје основу за припрему АД, док је АД једногодишњи документ који садржи детаље и конкретне активности који се предузимају у циљу остваривања планираних секторских приоритета.

Пољопривредно-прехранбени сектор у БиХ се и током ове године сусрео са проблемима у трговини пољопривредним производима и рјешавањем спорних трговинских питања која су се, између осталог, односила на извоз јабука у Руску Федерацију, извоз вина у Европску унију, као и царинских намета Косова на све производе поријеклом из БиХ. У трговини воћем и поврћем са Руском Федерацијом, Федерална служба за ветеринарску и фитосанитарну контролу „Россельхознадзор“ је почетком године увела забрану на увоз јабуке из БиХ на руско тржиште, због постојања сумње у реекспорт производа поријеклом из Европске уније. С тим у вези, Министарство спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине је ургентно предузело све неопходне активности у циљу поновног успостављања неометаног извоза јабуке из Босне и Херцеговине. Прије свега, надлежне институције су значајно пооштриле процедуре за издавање фитосанитарног сертификата и сертификата о босанскохерцеговачком поријеклу воћа и поврћа, и надзор над производњом које је намијењена извозу у Руску Федерацију. Успостављањем и примјеном пооштрених услова за издавање потребних сертификата, као и успостављање листа произвођача и извозника јабука, и сталним праћењем залиха производње јабука намијењених извозу на руско тржиште, укинута је забрана извоза јабука у Руску Федерацију.

На отклањању препрека приликом извоза вина с ознаком географског поријекла и ознаком квалитета вина „врхунско“ и „квалитетно“ у Републику Хрватску, као чланицу ЕУ радило се у

континуитету, а све у циљу заштите права кориштења босанскохерцеговачких произвођача вина, и то израза за које Република Хрватска захтјева да користи као своје традиционалне изразе, а који се такође традиционално користе и у Босни и Херцеговини.

Власти у Приштини су прво почетком године донијеле одлуку о увођењу заштитне мјере тј. царине на увоз млијека и млијечних прерађевина из БиХ током априла што је кроз преговоре двије стране ријешено у корист БХ стране, те су укинуте уведене мјере. Међутим, само неколико мјесеци након укидања претходне заштитне мјере, поново су увели још радикалнију мјеру доношењем Одлуке о увођењу 100% царине и то на увоз свих роба, укључујући и све пољопривредно-прехрамбене производе.

Европска комисија је ставила Босну и Херцеговину на А и Б листу земаља којима је дозвољен извоз свих врста млијека и млијечних производа на подручје Европске уније, која је веома важна за млекарску производњу и која ће повећањем асортимана производа, засигурно утицати повећањем извоза. Надлежним институцијама ово није било лако постићи, с обзиром да се ради о производима великог здравственог ризика, што је у суштини још један показатељ да преузимање ЕУ стандарда у Босни и Херцеговини у области безбједности хране стално напредује. Мисија Директората за здравље и храну, анализе и ревизије Европске комисије је прихватила Акциони план извоза меса перади на тржиште Европске уније, а Европска комисија је завршила измјену Уредбе комисије ЕЗ бр. 798/2008, и чиме је Босна и Херцеговина уврштена на листу земаља из којих је дозвољен извоз меса и производа од меса перади.

Још једна од позитивних дешавања која су обиљежила овај период извјештавања се односи и на уврштавање БиХ на списак земаља којима је након дугогодишње забране, дозвољен привремени и трајни извоз регистрованих коња у Европску унију. Овим је елиминисана препрека за кретање животиња у спортске сврхе, а тиме подстрек за развој економије и туризма у Босни и Херцеговини.

Потписана је Министарска декларација о будућности рибарства у Медитерану, чиме је Босна и Херцеговина постала дио заједнице земаља, снажно опредјељених за очување и заштиту рибљег фонда. Рибарство, представља важан корак у осигурању одрживе будућности рибљег фонда Медитерана и заштити еколошких и економских ресурса у региону. Потписивањем и усвајањем ове Декларације Босна и Херцеговина је исказала своју спремност и интерес за аквакултуру, заштиту и одрживо управљање рибарством. Потписивање ове Декларације представља још један допринос у испуњавању међународних обавеза Босне и Херцеговине.

У организацији Министарства спољне трговине и економских односа, Босна и Херцеговина је била домаћин 18. Форума пољопривредне политике земаља југоисточне Европе (Јахорина, 17. и 18. 10. 2018). Тема Форума је била одређивање правца развоја руралних средина и ЕУ перспективе за земље југоисточне Европе. Форум пољопривредне политике земаља југоисточне Европе још једном је послужио као међународна платформа за дијалог свих заинтересованих страна и доносиоца одлука у институцијама надлежним за пољопривреду и развој руралних подручја, посебно о поставкама политика и перспективама од заједничког интереса у области пољопривреде. Такође, на Форуму је разговарано и о реформи Заједничке пољопривредне политике Европске уније, трендовима Европске уније у трговинској политици пољопривредним и прехрамбеним производима и њиховом утицају на земље југоисточне Европе. Дискутовано је и о диверзификацији као фактору за развој економских активности у руралним подручјима. Посебно је наглашен изазов за пољопривреду који миграција становништва и депопулација сеоских подручја оставља за собом.

Министарство спољне трговине и економских односа БиХ је од Европске комисије званично затражило упућивање мисије за одобрење извоза црвеног меса (месо говеда, оваца и коза) из БиХ на европско тржиште. Инспектори Директората за здравље и храну Европске

комисије у претходном периоду извршили су планиране контроле и увјерили се да су створени најважнији предуслови да се, након добијања дозволе за извоз у ЕУ производа од рибе, млијека, меда, меса перади и производа од меса перади, воћа и поврћа, односно кромпира као најосјетљивије врсте, Босни и Херцеговини ускоро одобри и извоз црвеног меса и производа животињског поријекла. Европска комисија је претходно одобрила тзв. План праћења резидуа за „црвено месо“ за Босну и Херцеговину, а надлежни органи су у протеклом периоду реализовали бројне активности на побољшању система службених контрола у сегменту здравља животиња и производње хране животињског поријекла. Ово је важан тренутак за пољопривреду и економију уопште, с обзиром да упућивање службеног позива мисији Директората Европске комисије, као и у претходним случајевима, значи да су завршене све одговарајуће процедуре и да је систем значајно унапредио.

На маргинама 7. Самита 16 премијера земаља централне и источне Европе са премијером НР Кине (16+1) у Софији, потписан је Уговор између Владе НР Кине и Савјета министара БиХ о сарадњи у подручју здравља животиња и карантина, којим је БХ произвођачима отворено велико кинеско тржиште. Овим је по први пут омогућено да БиХ извози храну животињског поријекла у Кину. Споразумом се такође стварају предуслови за успостављање регионалног центра за ветеринарство који ће бити смјештен у Босни и Херцеговини, и који ће бити од велике помоћи у међусобној размјени пољопривредних производа.

Босна и Херцеговина је у 2018. години постигла кључни искорак неопходан за кориштење претприступних фондова Европске уније за пољопривреднике. Усвајање Стратешког плана руралног развоја је отворило пут за значајно финансирање БХ пољопривреде из фондова Европске уније, и то у износу од 30 милиона € у оквиру IPA 2018. Од овог износа, око 20 милиона € намијењено је пољопривредницима и прерађивачкој индустрији, а 10 милиона € за јачање капацитета надлежних институција у области пољопривреде, безбједности хране, ветеринарских и фитосанитарних питања и рибарства.

1. ПОЉОПРИВРЕДНИ СЕКТОР БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ У БРОЈКАМА

1.1. Значај пољопривредног сектора у економији

Бруто додана вриједност (БДВ) пољопривреде, шумарства и риболова у 2017. години износила је 1,8 милијарди КМ и чини 6,57 % бруто додане вриједности БХ привреде што је за 8% мање од учешћа из претходне године.

Табела 1. Бруто додана вриједност пољопривреде, шумарства лова и риболова у укупној БДВ за 2016-2017. годину²

Дјелатност	Бруто додана вриједност (000 КМ)		Индекс (2017/2016)	Удио у БДВ ФБиХ, РС, БД (%)	
	2016	2017		2016	2017
Федерација БиХ	929.991	846.280	91	5,73	4,96
Република Српска	897.523	843.726	94	11,36	10,16
Дистрикт Брчко БиХ	77.241	67.646	88	14,00	11,50
Укупно	1.904.729	1.757.652	92	7,49	6,57

Извор: Агенција за статистику БиХ, Федерални завод за статистику БиХ, Републички завод за статистику Републике Српске

Имајући у виду смањење бруто додане вриједности пољопривреде у Дистрикту Брчко за скоро 12%, Федерацији БиХ за 9% и Републици Српској за 6% у поређењу са оствареном бруто

² Подаци о БДП за 2018. годину нису били доступни у периоду припреме извјештаја.

доданом вриједности из претходне године, неминовно је смањена и укупна бруто додане вриједности пољопривреде, шумарства и риболова у БиХ.

Бруто додана вриједност пољопривреде, шумарства и риболова у Федерацији БиХ у 2017. години је износила 846.280 милиона КМ и смањена је за 9% у поређењу са претходном годином. Што се тиче удјела бруто додане вриједности пољопривреде, шумарства и риболова у Федерацији БиХ за 2017. годину, износио је око 5% и благо је смањен у поређењу са претходном годином.

Када је ријеч о Републици Српској бруто додана вриједност пољопривреде, шумарства и риболова у укупној бруто доданој вриједности Републике Српске у 2017. години је износила 843.726 милиона КМ и мања је за 6% у поређењу са претходном годином када је износила 897.523 милиона КМ. Удио сектора пољопривреде, шумарства и риболова у стварању укупне бруто додане вриједности у Републици Српској износио је 10%.

Пољопривредна дјелатност у Брчко Дистрикту Босне и Херцеговине је остварила бруто додану вриједност у 2017. години од 67.646 милиона КМ што је у поређењу са претходном годином мања вриједност бруто додане вриједности за 9.595 милиона КМ или чак за 12%. Удио пољопривредног сектора у укупној економији Дистрикта је значајан и висок, и у 2017. години је у укупној бруто доданој вриједности Брчко Дистрикта учествовао са 11,5%.

1.1.1. Запосленост у пољопривредној дјелатности

Према подацима Анкете о радној снази за 2018. годину, коју су спровеле Агенција за статистику БиХ у сарадњи са Републичким заводом за статистику Републике Српске и Федералним заводом за статистику Федерације Босне и Херцеговине у пољопривредној дјелатности је у 2018. години било запослено 129.000 особа што, у укупном броју запослених особа, чини удио од око 16%. Број запослених особа у пољопривредној дјелатности је у поређењу са претходном годином мањи за 25.000 особа или 16%. Омјер запослених мушкараца и жена у 2018. години је износио 62:38 у корист мушкараца. По прикупљеним подацима, број запослених мушкараца у пољопривредној дјелатности је мањи за 14% у поређењу са претходном годином, док је евидентирано да је број жена знатно мањи и то чак 20%.

Табела 2. Број и структура запослености у пољопривредној дјелатности у БиХ

	Мушкарци		Жене		Укупно	
	2017.	2018.	2017.	2018.	2017.	2018.
Број (000)	93	80	61	49	154	129
Удио у пољопривредној дјелатности (%)	60	62	40	38	18,9	15,7

Извор: Анкета о радној снази БиХ за 2018. годину

Према статистичким подацима о запослености по дјелатностима за 2018. годину број запослених у пословним субјектима у дјелатности пољопривреда, лов и шумарство је просјечно износио око 19.646 запослених особа од чега су 4.032 запослене жене. У односу на претходну годину укупан просјечан број запослених у овој дјелатности је већи за 3%, док је број запослених жена већи за 6%.

Број запослених у пословним субјектима у дјелатности пољопривреде, шумарства и риболова у Федерацији БиХ за 2018. годину је у просјеку износио 10.940 и већи је за 5% у поређењу са претходном годином, у Републици Српској 8.530 и остао је на нивоу броја запослених особа као и претходне године, и Дистрикту Брчко 140 и већи је за 28% у односу на претходну годину када је било запослено 109 особа.

Када је ријеч о нето заради, просјечна исплаћена нето плата у дјелатности пољопривреде, шумарства и рибарства по запосленом у 2018. години је износила 790 КМ и већа је у поређењу са нето исплаћеном платом из претходне године за 1,5%.

1.1.2. Откупне цијене пољопривредних производа

Пословни субјекти су у 2018. години од пољопривредних произвођача откупили пољопривредних производа у вриједности 274 милиона КМ, при чему је вриједност откупљених производа у овој години већа за 2,6% у поређењу са укупном вриједности откупљених пољопривредних производа из 2017. године. Посматрајући категорије откупљених пољопривредних производа, повећање откупа се биљежи код живих животиња за 74%, индустријског биља за 34%, крмног биља за 33,5%, кромпира за 23%, производа животиња и осталих производа око 10%. Знатно смањење откупа у 2018. години је забиљежено код воћа и то за 58% и житарица за 17,5%.

Табела 3. Вриједност откупљених производа пољопривреде према групама производа у 2018. години

Категорије	Вриједност (КМ)		Индекси вриједности 2018./2017.	
	Откуп	Директна продаја	Откуп	Директна продаја
Житарице	17.691.136	14.751.580	82,5	85,1
Индустријско биље	7.317.724	10.324.552	134,3	122,8
Кромпир	2.039.737	1.435.011	122,7	133,4
Поврће	11.964.872	3.137.970	98,9	62,9
Сточно/крмно биље	453.032	504.443	133,5	119,8
Воће	17.078.017	19.287.101	41,9	104,9
Садни материјал	0	6.409.682	-	108,9
Алкохолна пића	0	12.540.335	-	99,4
Животиње	37.320.286	135.952.947	174,4	122,1
Производи животиња	174.389.184	54.192.996	109,5	99,8
Остали производи	5.870.386	24.564.321	119,6	105,8
Укупно	274.124.373	283.100.937	102,6	109,8

Извор: Агенција за статистику БиХ

Пословни субјекти су из властите производње директно продали/испоручили пољопривредних производа у вриједности од 283 милиона КМ. Категорија пољопривредних производа која је директно продата у највећој вриједности од 136 милиона КМ су живе животиње, затим слиједе производи од животиња у вриједности од 54 милиона КМ, остали производи у вриједности од 25 милиона КМ, те воће у вриједности од 19 милиона КМ.

Најзначајније повећање вриједности директне продаје у 2018. години је забиљежено код кромпира и то за 33%, индустријског биља за 23%, живих животиња за 22%, крмног биља за 19,8%, садног материјала за 9%, осталих производа за 6% и воћа за 5%.

Пад вриједности директне продаје у односу на претходну годину је највише забиљежен код поврћа и то за 37% и житарица за 15%.

1.2. Просјечне откупне цијене одабраних пољопривредних производа

Откупне цијене житарица – Имајући у виду да су током 2018. године остварени знатно већи приноси а самим тим и укупна производња, посебно кукуруза, али и пшенице, откупна цијена наведених култура је била нижа, и то пшенице за 15%, а кукуруза за 13% у поређењу са откупним цијенама из претходне године. Овоме треба додати да је на висину откупне цијене пшенице значајно утицао и лошији квалитет зрна узрокован неповољним временским приликама са превише кишних дана у фази зрења и жетве пшенице.

Откупна цијена за једну тону пшенице у 2018. години износила је 265 КМ и нижа је за 46 КМ по тони, ражи 346 КМ и већа је за 9%, јечма 313 КМ и већа је за 3%. Тона кукуруза рода 2018. године је откупљивана након бербе по цијени од 277 КМ, што је за 41 КМ мање него претходне године.

Откупне цијене индустријских усјева: Откупна цијена соје у 2018. години износила је 0,60 КМ по килограму и нижа је за 8% у поређењу са откупном цијеном соје из претходне године. Соја је још један од усјева чији је принос значајно увећан и што се услед довољних количина овог усјева, а што се кроз повећану понуду, одразило на нижу откупну цијену.

Килограм дувана у листу је у 2018. години откупљиван по цијени од 2,77 КМ која је остала иста у поређењу с откупном цијеном дувана из претходне године. Што се тиче уљане репице килограм је у откупу плаћан по цијени од 0,60 КМ што је чак за 15% виша цијена у поређењу са откупном цијеном по којој је откупљивано зрно уљане репице у претходној години.

Просјечне откупне цијене кромпира и поврћа: Откупна цијена килограма кромпира у 2018. години износила је 0,50 КМ/кг и била је већа за 43% у поређењу са откупном цијеном кромпира из претходне године. Што се тиче откупних цијена поврћа, виша откупна цијена у 2018. години се биљежи код откупа мркве за 55%, купуса за 43%, црног лука за 11%, парадајза за 10%, шпината за 7%, бијелог лука за 6% и паприке за 5% у поређењу са откупним цијенама из претходне године. Ниже откупне цијене у 2018. години се биљеже код зелене салате за 26% и граха за 6% у поређењу са откупном цијеном из претходне године.

Табела 4. Просјечна откупна цијена одабраних пољопривредних производа у 2017.-2018. години (КМ)

Назив производа	Јединица мјере	2017.	2018.	Индекс 2018/2017.
Пшеница, меркантилна	тона	311	265	85
Раж, меркантилна	тона	317	346	109
Јечам, меркантилни	тона	304	313	103
Кукуруз, меркантилни	тона	318	277	87
Уљана репица	кг	0,52	0,6	115
Соја	кг	0,65	0,6	92
Дуван, суви лист	кг	2,77	2,77	100
Кромпир, меркантилни	кг	0,35	0,5	143
Грах	кг	4,14	3,9	94
Црни лук	кг	0,54	0,6	111
Бијели лук	кг	3,3	3,5	106
Купус	кг	0,35	0,5	143
Мрква	кг	0,84	1,3	155
Зелена салата	кг	1,48	1,1	74
Шпинат	кг	1,31	1,4	107
Парадајз	кг	0,91	1	110
Паприка	кг	0,86	0,9	105
Шљиве	кг	0,98	0,7	71
Јабукe	кг	0,86	0,5	58
Крушке	кг	1,12	0,7	63
Малине	кг	1,36	1,6	118
Грожђе	кг	1,06	1,2	113
Телад старости до 1 године	кг	5,12	5,0	98
Јунад старости од 1 до 2 године	кг	3,9	4,1	105
Свиње за тов	кг	2,7	2,5	93
Јагњад од 2 мјесеца до 1 године	кг	4,9	4,9	100

Товљени пилићи	кг	1,68	1,6	95
Јаја	комада	0,16	0,2	125
Кравље млијеко	литара	0,60	0,5	91
Мед	кг	8,5	8,1	95

Извор: Агенција за статистику БиХ

Откупне цијене воћа и грожђа: Откупна цијена шљиве за 2018. годину износила је у просјеку 0,70 КМ по килограму и била је нижа за 29 % у односу на откупну цијену из претходне године. Откупна цијена јабуке је у 2018. години износила 0,50 КМ и била је нижа за 42%, док је код малине износила 1,60 КМ и била је виша за 18% у поређењу са откупном цијеном из претходне године. Килограм грожђа се у 2018. години откупљивао по цијени од 1,20 КМ што је за 13% виша откупна цијена у поређењу са цијеном из претходне године када је износила 1,06 КМ. Откупна цијена крушке је износила 0,70 КМ по килограму и нижа је за 37% у поређењу са откупном цијеном из претходне године која је износила 1,12 КМ.

Откупне цијене живе стоке и перади: Откупна цијена свиња за тов 2018. године је износила 2,5 КМ по килограму и нижа је за 7%, док је откупна цијена утовљених пилића износила 1,60 КМ по килограму и нижа је за 5%. Што се тиче откупне цијене јагњади старости од 2 мјесеца до 1 године износила је 4,92 КМ и остала је на истом нивоу као и претходне године. Телад старости до 1 године откупљивана су по цијени од 5 КМ и, у односу на откупну цијену из претходне године, била је нижа чак за 2 КМ по килограму. Што се тиче откупне цијене јунади старости од 1 до 2 године износила је 4,1 КМ по килограму и већа је за 5% у поређењу са откупном цијеном из претходне године која је износила 3,9 КМ по килограму живе ваге.

Откупне цијене сточарских производа и меда: Откупне цијене јаја по комаду су више и то за 0,04 КМ, док је откупна цијена меда по килограму нижа за 0,43 КМ или 5%. Када је ријеч о откупној цијени свјежег сировог млијека, она је износила 0,50 КМ по литри и нижа је за 0,10 КМ или 9% у поређењу са откупном цијеном из претходне године.

1.3. Површине пољопривредног земљишта (засијано и необрађено) и структура

Према статистичким подацима за 2018. годину од укупне површине расположивог пољопривредног земљишта, према начину кориштења, ораничне површине заузимају 965.372 хектара, што је у односу на претходну годину мање за 30.851 хектар или 3%. У структури ораничних површина најзаступљеније су засијане површине са учешћем од 55%, затим слиједе необрађене оранице и угари са учешћем од 45% и расадници 0,04%.

Табела 5. Ораничне површине према начину кориштења у БиХ (2017.-2018. година)

	2017.	2018.	Индекс 2018./2017.
Засијано (ха)	529.454	533.375	101
Угари и необрађене оранице (ха)	466.342	431.639	93
Расадници (ха)	427	358	84
Укупно оранице (ха)	996.223	965.372	97

Извор: Агенција за статистику БиХ

Укупно засијане површине у 2018. години износиле су 533.375 ха и веће су за 1%, необрађене оранице и угари 431.639 хектара и смањене су за 7% у односу на 2017. годину. Значајније смањење кориштених површина у 2018. години од 16% је забиљежено код расадника.

1.3.1. Засијане површине у прољетној и јесењој сјетви

Према статистичким подацима за 2018. годину у БиХ у прољетној сјетви је засијано 525.219 хектара и нису се мијењали у односу на претходну годину. У структури засијаних површина у

прољетној сјетви, око 60% површина је засијано житима, крмним биљем 23%, поврћем 13%, индустријским биљем 3%, на око 1% површина су јагоде и малине и на 0,2% површина је засијано ароматично, зачинско и медицинско биље. Што се тиче јесење сјетве засијано је 110.950 хектара што је за 7.717 хектара или 7% мање површина него у јесењој сјетви претходне године. У структури засијаних површина, око 88% је засијано житима, крмним биљем око 6%, индустријским биљем 3% и поврћем 2%.

Табела 6. Засијане површине у прољетној и јесењој сјетви у БиХ 2017-2018. години (у хектарима)

	2017.	2018.	Индекс 2018./2017.
Прољетна сјетва			
Житарице	313.491	314.214	100
Индустријско биље	11.737	14.002	119
Поврће	70.098	69.547	99
Ароматично биље	924	902	98
Јагоде и малине	4.532	4.714	104
Крмно биље	125.772	121.840	97
Укупно	526.554	525.219	100
Јесења сјетва			
Житарице	105.046	98.117	93
Индустријско биље	3.328	3.700	111
Поврће	2.470	2.228	90
Крмно биље	7.823	6.905	88
Укупно	118.667	110.950	93

Извор: Агенција за статистику БиХ

Површине засијане житима у прољетној сјетви износиле су 314.214 хектара и остале су на истом нивоу засијаних површина као и претходне године. Повећање засијаних површина у 2018. години је забиљежено код индустријског биља за 19%, јагода и малина за 4%. Мање засијаних површина је евидентирано код крмног биља и то за 3%, ароматичног биља за 2% и поврћа за 1% у поређењу са претходном годином.

Повећање засијаних површина у јесењој сјетви у 2018. години је, у поређењу са засијаним површинама из претходне године, забиљежено једино код засијаних површина индустријским биљем и то за 11%, док су смањене површине засијане крмним биљем за 12%, поврћем за 10% и житарицама за 7%.

У Федерацији БиХ, у јесењој и прољетној сјетви 2017/2018. године, укупно је засијано 197.941 ха, што је мање за 2,1% у односу на сјетву у 2016/2017. години. Посматрајући групе усјева, забиљежен је раст засијаних површина индустријског биља за 12%, док је пад забиљежен код засијаних површина сточног-крмног биља за 5%, жита за 1,5% и поврћа за 0,6% у односу на прошлу годину. Повећање засијаних површина је забиљежено код индустријског биља и то за 16%. Посматрано по засијаним површинама важнијих усјева забиљежен је раст засијаних површина пшенице за 1%, кукуруза за силажу за 0,6%, парадајза за 0,5%, док је забиљежен пад засијаних површина кукуруза-зрно за 3,4%, кромпира за 0,9% и дувана за 0,7% у односу на сјетву у 2016/17. години.

У јесењој сјетви у 2018. години у Федерацији Босне и Херцеговине засијано је 34.601 хектара што је мање за 5,4% у односу на јесењу сјетву у 2017. години. Гледано по групама усјева, засијана површина сточним крмним биљем је мања за 14%, житима за 4,4%, поврћа за 3,1%, у односу на јесењу сјетву у 2017. години. Површине засијане индустријским биљем у јесењој сјетви су веће за 2,6% у поређењу са јесењом сјетвом 2017. године. Посматрајући усјеве површине засијане травно-дјетелинском смјесом мање су за 28%, дјетелине за 16%, озиме ражи и луцерке за 9%, зоби за 7%, тритикалеа за 5,4%, озимом пшеницом за 5%, и јечмом за 1% поређењу са јесењом сјетвом 2017. године.

Укупно засијане површине у 2018. години у Републици Српској у прољетној сјетви износиле су 320.956 ха, што је за 2,6% више у односу на 2017. годину. У структури засијаних површина житарице су заступљене са 67%, сточно крмно биље са 20%, поврће са 9%, индустријско биље са 3%, јагодичасто воће са 0,6%, док је љековито и ароматично биље заступљено са 0,1%. Површине засијане житарицама од 219.114 хектара су веће за 3% у односу на засијане површине претходне године, док су површине засијане јагодичастим воћем веће за 10%, а индустријског биља за 21%, љековитог и ароматичног биља за 50%. Смањење засијаних површина у Републици Српској се биљежи код површина под поврћем за 1%, док су површине засијане сточним и крмним биљем остале непромијењене, односно, на нивоу засијаних површина од 64.659 ха као и претходне године.

У јесењој сјетви у Републици Српској се уочава смањење засијаних површина гдје је до средине децембра 2018. године засијано 71.924 хектара, што је за скоро 7% мање у односу на засијане површине у јесењој сјетви 2017. године. У структури засијаних површина у јесењој сјетви житарице су заступљене 91%, крмно биље 4%, индустријско биље и уљана репица 7%, поврће 0,8% и ароматично и љековито биље 0,2%. Значајније повећање засијаних површина у јесењој сјетви је забиљежено код индустријских усјева и уљане репице и то за 11%, док је засијана површина под поврћем мања за 24%, житарица за 8%, љековитог и ароматичног биља за 6%, и сточног/крмног биља за 5%.

Када је ријеч о Дистрикту Брчко укупно засијане површине износиле су 16.514 хектара што је у поређењу са засијаним површинама из претходне године више за 24%. У структури засијаних површина око 82% је засијано житарицама, индустријским биљем 9%, крмним биљем 5%, поврћем 3%, јагодама 0,4%, међу усјевима и подусјевима 0,3% и малинама 0,2%.

1.4. Број и структура пољопривредних газдинстава

Према подацима из Регистра пољопривредних газдинстава и Регистра клијената које воде ентитетска министарства и Одјељење за пољопривреду Брчко Дистрикта БиХ, укупан број пољопривредних газдинстава уписаних у регистар у 2018. години закључно са 31.08. је износио је 121.950.

Табела 7. Број регистрованих пољопривредних газдинстава у Федерацији БиХ, Републици Српској и Брчко Дистрикту БиХ

Структура	2016.	2017.	подаци закључно са 31.08.2018. године
Федерација БиХ	64.534	72.424	76.003
Република Српска	34.965	38.792	42.403
Брчко Дистрикт БиХ	3.194	3.360	3.544
Укупно	102.693	114.576	121.950

Извор: ФМПВШ, МПШВ РС, ОЗПШВ БД БиХ

Од укупног броја пољопривредних газдинстава 62% или 76.003 је било у Федерацији Босне и Херцеговине, 35% или 42.403 у Републици Српској и 3% или 3.544 пољопривредних газдинстава у Брчко Дистрикту Босне и Херцеговине. Током осам мјесеци 2018. године је регистрован већи број газдинстава него што је то у цијелој претходној години и то у Републици Српској за 9%, Федерацији БиХ и Дистрикту Брчко за 5%.

Укупно пријављене површине пољопривредног земљишта које су регистрована газдинства уписала у Републици Српској током осам мјесеци 2018. године износиле су 190.893 хектара, а укупно обрадиве површине 169.678 хектара. Просјечна пријављена површина по газдинству износи 4,54 хектара, док је просјек обрадивих површина по газдинству мањи и износи 3,99 хектара.

По географској распрострањености у Републици Српској највећи број пољопривредних газдинстава и обрадивих површина је на подручју Бијељине (12.496 газдинстава и 44.487

хектара обрадивих површина) и Градишке (7.644 газдинстава и 37.975 хектара обрадивих површина).

Када је ријеч о Федерацији БиХ укупно пријављене површине пољопривредног земљишта које су регистрована газдинства уписала у Федерацији БиХ током осам мјесеци 2018. године износиле су 113.778 хектара, а укупно обрадиве површине 95.772 хектара. Просјечна пријављена површина по газдинству износи 1,49 хектара, док је просјек обрадивих површина по газдинству мањи и износи 1,26 хектара.

Што се тиче географске распрострањености регистрованих пољопривредних газдинстава у Федерацији БиХ највећи број пољопривредних газдинстава регистрован је на подручју Тузланског (16.448) и Зеничко-добојског кантона (15.875). Највеће обрадиве површине су регистроване у Унско-санском кантону и износе 20.296 хектара.

2. ПОЉОПРИВРЕДНА ПРОИЗВОДЊА

2.1. Биљна производња

Повољни агроклиматски услови у 2018. години су се позитивно одразили на биљну производњу, тако да се, гледајући остварене приносе, година може окарактерисати као добра година с обзиром да је остварено и повећање приноса и укупне производње већине ратарских усјева, воћа и грожђа, док је у производњи појединих врста поврћа, као нпр. парадајза, паприке, грашка остварен нешто мањи принос него у 2017. години.

Изузетно повољни временски услови, односно добар распоред са довољном количином падавина, као и благовремено примијењене агротехничке мјере утицали су на добар принос кукуруза од 6,6 тона сувог зрна по хектару што се одразило и на рекордну производњу овог усјева од 1.272.339 тона што је чак 79% више у односу на производњу из прошле године. Ово је најбољи показатељ колико су улагања у технологију, посебно у системе за наводњавање мала, и колико је пољопривредна производња зависна од временских услова.

Што се тиче производње кукуруза у Републици Српској иста чини око 72% укупне производње кукуруза у БиХ. Остварена производња кукуруза у Републици Српској од 915.178 тона већа је за 84% у поређењу са производњом из претходне године имајући у виду да су приноси кукуруза по хектару такође били високи и износили око 7 тона.

Када је ријеч о Федерацији БиХ остварена производња кукуруза у 2018. години износила је 270.282 тоне и већа је за 73% у односу на прошлогодишњу. Принос кукуруза од скоро 6 тона по хектару је већи за 78% него прошлогодишњи што се позитивно одразило и на задовољавање тржишне потражње. Производња кукуруза у Федерацији БиХ чини око једне четвртине од укупне производње кукуруза у БиХ.

У Брчко Дистрикту Босне и Херцеговине произведено је 86.878 тона кукуруза што је 59% више од производње у 2017. години.

Што се тиче хљебног жита, по прикупљеним подацима, производња је остала на скоро истом нивоу као и претходне године, с обзиром да је износила 291.515 тона. Принос пшенице по хектару је износио 4 тоне и мањи је за 2,4% у односу на принос из претходне године. Око 69% произведене пшенице или 202.197 тона је остварено у Републици Српској, 76.963 тоне или 26% у Федерацији БиХ и 4% или 12.355 тона у Дистрикту Брчко. Што се тиче висине приноса, остварена производња пшенице у Републици Српској и Федерацији БиХ била је већа за 3%,

односно за 2% у поређењу са прошлогодишњом производњом, а у Дистрикту Брчко производња је мања за 33%.

Структура површина засијаних житарицама варира сваке године, скоро све културе, а посебно површине под стрним житима које осјетно варирају, и код којих засијана површина највише зависи од тржишне потражње али и временских услова у току јесење сјетве. Тако је и током 2018. године, осим кукуруза, од осталих житарица које биљеже нешто већу производњу су раж и то за 6,2% и јечам за 3,6%, док је производња зоби незнатно мања, и то за 1,7%.

Табела 8 . Производња и принос важнијих усјева (2017-2018. година)

Врста усјева	2017.		2018.		Индекс 2018/2017.	
	Производња (тона)	Тона по хектару	Производња (тона)	Тона по хектару	Производња (тона)	Тона по хектару
Пшеница	288.735	4,1	291.515	4,0	101,0	97,6
Кукуруз	709.374	3,7	1.272.339	6,6	179,4	164,3
Раж	10.740	2,9	11.409	3,0	106,2	103,4
Јечам	76.324	3,6	79.06	3,6	103,6	100,0
Зоб	26.969	2,9	26.511	2,6	98,3	89,7
Соја	11.740	1,6	23.332	2,7	198,7	168,8
Духан	1.760	1,2	2.715	1,5	154,3	125,0
Кромпир	335.463	9,6	394.275	11,2	116,9	116,7
Мрква	11.262	7,3	11.104	7,6	98,6	104,1
Лук црни	35.343	7,2	38.068	7,9	107,7	109,7
Лук бијели	5.560	3,3	5.890	3,4	105,9	103,0
Грах	9.337	1,2	11.962	1,5	128,1	125,0
Грашак	4.920	3,2	3.774	2,7	76,7	84,4
Купус	59.371	12,5	69.778	15	117,5	120,0
Парадајз	46.166	12,9	43.918	12,1	95,1	93,8
Паприка	47.396	13,6	41.279	12,4	87,1	91,2
Краставац	37.191	12,5	35.463	11,8	95,4	94,4
Дјетелина	102.621	2,8	126.131	3,7	122,9	132,1
Луцерка	94.771	3,2	123.379	4,3	130,2	134,4
Зелени кукуруз	445.618	13,2	710.750	21,9	159,5	165,9
Јагоде	9.793	7,3	9.827	7,6	100,3	104,3
Малине	22.671	7,0	27.466	7,8	121,2	113,0

Извор: Агенција за статистику БиХ

Индустријско биље – Међу најважнијим усјевима у производњи индустријског биља, издвајају се соја и дукан. Током 2018. године производња обје ове културе биљежи значајан пораст. Остварена производња соје од 23.332 тоне је била за 11.592 тона или 99% већа у односу на претходну годину. Захваљујући и повољним временским приликама и принос соје од 2,7 тона по хектару је био чак за 69% већи у односу на прошлогодишњи.

Што се тиче дукана произведено је 2.715 тона листа дукана што је за 955 тона или 54% више. Такође, и принос дукана од 1,5 тона по хектару је већи за 25% у односу на прошлогодишњи род.

У Републици Српској је, када је ријеч о производњи индустријских усјева, према расположивим статистичким подацима о оствареним приносима раних и касних усјева, произведено 13.327 тона соје, уљане репице 7.343 тоне и сунцокрета 216 тона. Производња соје је била за 105%, а уљане репице за 34% већа у поређењу са производњом из 2017. године, док је производња сунцокрета била мања за 17 процената.

У Федерацији БиХ укупна производња индустријских усјева је износила 7.858 тона, од чега соје 6.966 тона и дувана 619 тона. У производњи соје је забиљежено значајно повећање производње од чак 102%, а дувана 61%.

Од индустријских усјева који су били заступљени у Дистрикту су уљана репица чија је производња износила 1.042 тоне, затим соја са производњом од 3.039 тона и сунцокрет са производњом од 312 тона. Наведени индустријски усјеви су у 2018. године забиљежили значајано повећање производње и то уљана репица за 943 тоне, сунцокрет сјеме за 56% и соја за 29% у поређењу са родом из претходне године.

Крмно биље – Повољни агро-климатски услови су резултирали повећањем приноса и производње крмног биља у 2018. години. Највећи раст производње у 2018. години је забиљежен код производње силажног кукуруза и то за 60%, луцерке за 30%, и дјетелине за 23% у односу на 2017. годину. И приноси крмних усјева су били значајно већи него претходне године, и то дјетелине за 32%, луцерке за 34% и зеленог кукуруза за 66% у поређењу са прошлогодишњим приносом.

Остварена производња најзначајнијих крмних усјева у Федерацији БиХ је износила 645.803 тоне и већа је за 57% у поређењу са производњом из претходне године. Код свих крмних усјева забиљежена је већа производња и то силажног кукуруза за 72%, травно-дјетелинских смјеса за 24%, сточне репе за 17%, дјетелине за 8% и луцерке за 6%.

Укупна производња важнијих крмних усјева (дјетелина, луцерка, зелени кукуруз) у Републици Српској износила је 377.961 тону од чега 211.019 тона зеленог/силажног кукуруза, 85.681 тону дјетелине и 81.261 тону луцерке. Повољни временски услови утицали су на повећање производње наведених крмних усјева и то луцерке за 48%, силажног кукуруза за 36% и дјетелине за 32%.

У Дистрикту Брчко у 2018. години је било осјетно боље стање у производњи крме, с обзиром да је произведена 3.741 тона и да је иста била увећана за 20% у поређењу са прошлогодишњом.

Поврће - Укупна производња важнијих повртарских усјева у 2018. години је износила 655.511 тона и већа је за 11% у поређењу са производњом из претходне године. На то је највише утицала већа производња кромпира за 17%, граха за 28%, купуса за 18%, црног лука за 8% и бијелог лука за 6%. Мања производња је забиљежена код мркве и то за 1,4%, грашка за 23%, парадајза и краставаца за 5%, и паприке за 13%.

Што се тиче производње кромпира, забиљежен је и значајно већи принос по хектару и то за 17% у односу на прошлогодишњи, те је и укупна производња овог усјева била већа за чак 58.812 тона или за 17%.

Према подацима Федералног завода за статистику у Федерацији БиХ произведено је 204.720 тона кромпира, купуса и кеља 39.641 тону, црног лука 28.462 тоне, парадајза 22.731 тону, паприке 15.178 тона, мркве 6.648 тона, граха 6.598 тона, бијелог лука 3.702 тоне и грашка 549 тона. Повећање производње је, у поређењу са производњом из претходне године, евидентирано код свих усјева, и то купуса и кеља за 31%, граха за 30%, кромпира за 16%, црног лука за 14%, бијелог лука за 11%, паприке за 8%, грашка за 6,5%, и парадајза за 6%. Пад производње од 10% је забиљежен у производњи мркве.

Поврће је у Републици Српској у 2018. години било засијано на површини од око 30.000 хектара са којих је произведено 185.268 тона кромпира, паприке 26.031 тону, купуса и кеља 29.817 тона, парадајза 21.114 тона, црног лука 9.519 тона, грашка 3.186 тона, граха 5.159 тона, мркве 4.400 тона, бијелог лука 2.173 тоне. Укупна производња поврћа је у поређењу са

претходном годином мања код већине гајених врста и то грашка за 28%, паприке за 22%, парадајза за 15%, црног лука за 8% и бијелог лука за 2%. Већа производња у 2018. години је забиљежена у производњи граха и то за 27%, кромпира за скоро 18%, мркве за 15%, и купуса и кеља за 4%.

Према статистичким подацима, у Дистрикту Брчко, површина за производњу поврћа у 2018. години износила је 513 ха од којих је 250 ха или 49% површина под усјевом кромпира, а преосталих 263 ха или 51% површина под осталим поврћем. Укупна производња поврћа за 2018. годину износила је 3.624 тоне, од чега 2.625 тона кромпира, купуса и кеља 320 тона, граха 205 тона, црног лука 87,5 тона, краставца 80 тона, парадајза 73,5 тона, паприке 70 тона, мркве 56 тона, лубенице и диње 54 тоне, грашка 39 тона и бијелог лука 15 тона.

Јагоде и малине - Производња јагода у 2018. години је износила 9.827 тона и већа је за незнатних 0,3%, док је просјечан принос јагоде по хектару износио 7,6 тона. Малина је била засађена на површини од 3.500 хектара са којих је произведено 27.466 тона што је за 21% више у односу на прошлогодишњи род. Принос убране свјеже малине по хектару је такође био значајнији с обзиром да је износио 7,8 тона и већи је за 13% у поређењу са родом из претходне године.

Током 2018. године у Федерацији БиХ произведено је 18.994 тоне малине што је за 25% више у односу на род малине из претходне године. Што се тиче јагоде произведено је 6.802 тоне, те је производња била за 156 тона већа него у прошлој години. У Републици Српској произведено је 2.603 тоне јагоде и 8.385 тона малине те је производња јагоде мања за 3,3%, а малине већа за 13% у односу на прошлу годину.

Производња јагоде у Дистрикту Брчко је износила 422 тоне, а малине 87,5 тона, те је забиљежено укупно повећање производње и то јагоде за 8%, а малине за 25% у односу на род из претходне године.

Воће – Производња воћа је у 2018. години забиљежила јако добре резултате са изнадпросечним приносима.

Значајно повећање приноса је забиљежено код шљиве и то за 153%, затим крушке за 120%, јабуке 108%, маслине за 100%, вишње за 42%, смокве за 37%, трешње за 35%, и лимуна за 32%. Кајсија је једина воћна врста код које је забиљежен мањи принос и то за 31% у односу на принос из претходне године.

Повећање приноса код воћа одразило се и на укупну производњу воћа, а највеће повећање је забиљежено код мандарине и то више од 300%, затим шљиве за 156%, крушке за 140%, маслине за 117% и јабуке за 115%.

Табела 9. Производња и принос најзначајнијих воћних врста 2017.-2018. година

Воћне врсте	2017.		2018.		Индекс 2018/2017.	
	Производња (тона)	Принос (кг/стаблу)	Производња (тона)	Принос (кг/стаблу)	Производња (тона)	Принос (кг/стаблу)
Шљиве	74.398	6	190.386	15	256	253
Јабуке	52.252	7	112.513	15	215	208
Крушке	15.370	6	36.845	13	240	220
Трешње	8.475	10	11.823	13	140	135
Вишње	4.056	8	5.999	11	148	142
Кајсије	1.203	11	843	8	70	69
Мандарине	9	2	56	12	*	*
Лимун	5	2	7	3	138	132
Смокве	678	9	894	12	132	137
Маслине	281	5	610	9	217	200

Извор: Агенција за статистику БиХ *индекси преко 300% се не објављују

Према статистичким подацима за Републику Српску, у 2018. години произведено је 121.015 тона шљиве, 68.993 тоне јабуке, трешње 3.810 тона, вишње 2.271 тону, 340 тона кајсије, 55 тона смокве, 6 тона мандарине, 3 тоне маслине и лимуна 2 тоне. Укупна производња наведених воћних врста је износила 196.495 тона и већа је за 119.263 тоне или 154% у поређењу са производњом из претходне године. Приноси, као и производња, код скоро свих воћних врста су већи у поређењу са претходном годином и то: шљиве за 171%, јабуке 138%, вишње за 67%, маслине 50%, трешње за 33%, мандарине за 17%, смокве 16%. Производња кајсије од 340 тона и лимуна од 2 тоне је остала на истом нивоу производње као и претходне године.

И у Федерацији БиХ је, према статистичким подацима за 2018. годину, произведено 60.241 тона шљиве, јабуке 42.693 тоне, крушке 12.508 тона, брескве 7.997 тона, трешње 7.725 тона, вишње 2.984 тоне, ораха 3.588 тона и бадема 82 тоне. Што се тиче јужног воћа, произведено је 50,3 тоне мандарина, 838,5 тона смокве, 5 тона лимуна и маслине 607,3 тоне. Укупна производња наведених воћних врста је износила 139.319 тона и већа је у односу на прошлогодишњи род за 71.991 тону или 107%. На повећање производње воћа утицало је повећање производње свих најзначајнијих воћних врста и то мандарине више од 300%, ораха за 288%, шљиве за 159%, крушке за 120%, маслине за 117%, јабуке за 81%, брескве за 74%, лимуна за 63%, вишње за 49%, трешње за 41% и смокве за 33%.

Према расположивим статистичким подацима за Дистрикт Брчко, број родних стабала воћа у 2018. години је износио 583.050. Остварена производња воћа са вишегодишњих засада износила је 11.923 тона, од чега шљиве 9.130 тона, јабуке 827 тона, вишње 744 тоне, крушке 390 тона, трешње 288 тона, брескве 152,5 тона, кајсије 30 тона и дуње 20 тона.

Грожђе - Током 2018. године је произведено 40.408 тона грожђа и производња је већа за 44% у односу на прошлу годину. Иако је број родних чокота мањи за 1.480 хиљада комада или 3,2 %, принос грожђа по чокоту је био значајно већи и то за 30% него претходне године што је утицало и производњу која је премашила 40 хиљада тона.

Табела 10. Број родних чокота, производња и принос грожђа (2017.-2018. година)

	Број родних чокота	Производња (тона)	Кг по чокоту
2017.	16.178	28.013	2,0
2018.	15.658	40.408	2,6
Индекс 2018/2017.	96,8	144,2	130

Извор: Агенција за статистику БиХ

Принос грожђа по чокоту у Републици Српској је износио 2,1 кг и на прошлогодишњем је нивоу, док је укупна производња грожђа од 3.425 тона опала за незнатних 0,6% или 21 тону од прошлогодишњег рода.

У Федерацији Босне и Херцеговине остварена производња грожђа је износила 37.002 тоне и иста је била већа за 51% или 12.435 тона у поређењу са родом из претходне године. И овдје су разлог повећања производње грожђа у 2018. години изузетно повољни временски услови за гајење винове лозе, што се одразило и на принос грожђа који је износио 2,6 кг по чокоту.

2.2. Бројно стање стоке и перади

Према статистичким подацима о бројном стању стоке за 2018. годину укупан број говеда је мањи за 1,6%, свиња за 1,1%, перади за 2,2%. У истом периоду укупан број коза је остао на истом нивоу од 73.000 грла.

Број кошница пчела је у поређењу са претходном годином незнатно већи, и то за око 875 комада, те се може рећи да је остао на нивоу бројног стања из претходне године.

Према прикупљеним и обрађеним подацима бројног стања стоке и перади у Федерацији БиХ за 2018. годину и њиховим поређењем са подацима из 2017. пораст бројног стања је забиљежен код перади око 10% и кошница пчела за 3%, док је смањење бројног стања забиљежено код: коња за 7%, свиња за 5,4%, говеда за 2%, коза 1% и оваца 0,3%.

Табела 11. Бројно стање стоке, перади и кошница у Федерацији БиХ, Републици Српској и Дистрикту Брчко БиХ

	Федерација БиХ		Република Српска		Брчко Дистрикт		Укупно	
	2017.	2018.	2017.	2018.	2017.	2018.	2017.	2018.
Говеда	211.875	207.194	222.000	220.000	10.357	10.806	443.996	438.000
Овце	520.406	518.590	485.000	484.000	11.415	10.410	1.016.821	1.013.000
Свиње	91.400	86.427	441.000	446.000	19.300	21.000	553.300	553.427
Коњи	5.288	4.893	9.000	9.000	201	107	14.489	14.000
Перад, хиљ. комада	10.719	11.755	12.067	9.210	151	149	21.583	21.114
Козе	44.616	44.145	27.000	28.000	1.050	1.000	72.666	73.145
Кошнице пчела	225.983	232.975	164.000	160.000	15.017	12.900	405.000	405.875

Извор: Агенција за статистику БиХ, Завод за статистику Републике Српске, Федерални завод за статистику

У Републици Српској је у 2018. години, у односу на претходну годину, забиљежено повећање бројног стања коза за 3,7% и свиња за 1,1%, док је истовремено смањен број перади и то за 4%, кошница пчела за 2,4%, говеда за 0,9%, оваца за 0,2%.

Када је ријеч о Дистрикту Брчко повећање бројног стања у 2018. години је евидентирано код кошница пчела за 10%, свиња за 8,8%, коза за 5% и говеда за 4,3%, док је мањи број оваца за 8,8% и перади за 1,3%.

2.3. Сточарска производња

2.3.1. Производња, откуп и прерада млијека и производња млијечни производа

Укупна производња сировог млијека у 2018. години је износила 678.729 милиона литара и незнатно је мања у поређењу са производњом из претходне године. У укупној производњи млијека доминира производња крављег млијека са учешћем од 97%, док је учешће овчијег млијека 3% и козијег свега 1%. Удио производње млијека у укупној производњи млијека у БиХ из Федерације износи 54%, Републике Српске 46% и Дистрикта Брчко 1%.

Табела 12. Производња сировог млијека у Федерацији, Републици Српској и Дистрикту Брчко (хиљада литара)

	Федерација		Република Српска		Дистрикт Брчко		Укупно	
	2017.	2018.	2017.	2018.	2017.	2018.	2017.	2018.
Кравље млијеко	347.466	345.979	304.772	304.251	6.400	5.499	658.638	655.729
Овчије млијеко	11.546	11.814	4.283	3.101	205	205	16.034	15.120
Козије млијеко	4.888	5.438	2.307	1.915	44	40	7.239	7.393
Укупно	363.900	365.249	311.362	309.267	6.649	5.744	681.911	678.242

Извор: ФЗС, РЗРС, Агенција за статистику БиХ

На основу података приказаних у табели 12. видљиво је да се код производње сировог крављег млијека у 2018. години биљежи незнатан мањи пад од 0,4% у поређењу са производњом крављег сировог млијека из претходне године. Када је ријеч о производњи сировог овчијег млијека биљежи се такође смањење од 6%, док је производња козијег млијека била за 3,2% већа него претходне године.

Посматрајући остварену укупну производњу млијека у 2018. години у Републици Српској може се констатовати да је незнатно мања и то 0,7%, док је у Федерацији БиХ остала на истом нивоу производње у поређењу са производњом из претходне године. Негативна кретања у производњи млијека за 2018. годину се биљеже у Дистрикту Брчко имајући у виду да је укупна остварена производња сировог млијека износила 5,7 милиона литара што је за чак 14% мање у поређењу са 2017, чему је највише допринијело смањење производње крављег млијека и то за 13% и козјег млијека за 10%, док је производња овчијег млијека остала на истом нивоу као и претходне године.

Од укупне количине произведеног крављег млијека у 2018. години откупљено је 261.994 тоне или 39%. Откуп произведеног свјежег сировог млијека наставља да расте и током 2018. године је већи за 4.669 тона или 2% у односу на откуп из 2017. године када је износио 257.325 тона. Откупљено млијеко садржи просјечно 3,9% млијечне масти и 3,3% протеина.

Табела 13. Откуп сировог крављег млијека (2017. и 2018. година)

	2017.	2018.	Индекс 2018/2017.
Откуп крављег млијека (тона)	257.325	261.994	102
Просјечан садржај масти, %	3,9	3,9	100
Просјечан садржај протеина	3,3	3,3	100

Извор: Агенција за статистику БиХ

Укупна производња конзумног млијека и млијечних производа, у 2018. години, износила је 253.931 тону и већа је за 7% у поређењу са производњом из претходне године. Већа количина прикупљеног и откупљеног сировог млијека свакако се одразила и на повећање производње млијечних производа.

Табела 14. Производња конзумног млијека и осталих млијечних производа (2017. и 2018. година)

Производи	2017.	2018.	Индекс 2018/2017.
Конзумно млијеко (тона)	138.619	140.821	102
Павлака (врхње)- (тона)	22.544	21.925	97
Ферментисани млијечни производи (тона)	42.139	54.366	129
Маслаци остали жуто-масни производи (тона)	1.274	1.433	113
Сир (тона)	15.661	15.404	98
Сирутка (тона)	16.611	19.982	120
Укупно	236.848	253.931	107

Извор: Агенција за статистику БиХ

Водећи производ мљекарске индустрије је конзумно млијеко које чини око 55% укупне производње, затим на другом мјесту са учешћем од 21% су ферментисани млијечни производи, павлака је трећи рангирани производ са учешћем од 9%, сирутка 8%, сир има удио од 6%, док 1% производње чине маслац и остали жуто-масни производи. Код већине млијечних производа је забиљежена већа производња током 2018. године и то ферментисаних производа за 29%, сирутке 20%, маслаца и осталих жуто-масних производа за 13%, и конзумног млијека за 2%. Павлака и сир су производ код којих је остварена производња била мања и то за 3%, односно за 2% у поређењу са производњом из претходне године.

2.3.2. Капацитети за производњу једнодневних пилића

На подручју Босне и Херцеговине 22 пословна субјекта и предузетника се баве производњом једнодневних пилића за носиље и тов. Инсталирани капацитети за производњу једнодневних пилића кока носиља и пилића за тов крећу се у распону од 1.000 до 500.000 па и више комада јаја. У суштини, у Босни и Херцеговини се капацитети валионица највећим дијелом користе за производњу пилића за тов.

Према статистичким подацима за 2018. годину број инкубаторских станица је мањи за 4,3% у односу на претходну годину. Капацитет за лежење/ваљење јаја која се истовремено стављају у инкубатор у 2018. години је износио око 5 милиона, тачније 4.948 хиљада комада.

Укупан број јаја стављених у инкубаторе и намијењених за производњу једнодневних пилића у 2018. години је износио 56 милиона и 309 хиљада комада и незнатно је већи у поређењу са бројем јаја стављених у инкубаторе претходне године.

Табела 15. Укупан капацитет и начин кориштења инкубаторских станица, 2017-2018. година

Категорија величине (капацитет)	2017.				2018.			
	Број	Капацитет, хиљада комада	Кориштење, хиљада комада		Број	Капацитет, хиљада комада	Кориштење, хиљада комада	
			за носиље	за месо			за носиље	за месо
1 000 – 10 000	2	15	-	139	2	15	-	118
10 001 – 20 000	3	50	-	260	3	50	-	249
20 001 – 50 000	1	38	-	684	1	38	-	620
50 001 – 100 000	8	555	179	3.727	7	488	-	3.786
100 001 – 200 000	2	280	-	2.207	2	349	-	2.370
200 001 – 500 000	3	1.177	1.896	12.752	3	1.177	2.037	12.867
500 001 и више	4	2.831	1.501	32.209	4	2.831	1.285	32.977
Укупно/Тотал	23	4.946	3.576	51.978	22	4.948	3.322	52.987

Извор: Агенција за статистику БиХ

Укупан број јаја стављених у инкубаторе и намијењених за производњу једнодневних пилића носиља у 2018. години је био мањи за 7,1%, док је број јаја стављених у инкубаторе намијењених за производњу једнодневних пилића за то био већи за 2% у односу на 2017. годину.

2.3.3. Производња осталих сточарских производа

Од осталих сточарских производа значајни су производња јаја, вуне и меда. Производња вуне у 2018. години износила је 1.432 тоне што је мање за 1% у односу на прошлу годину, јаја 660 милиона и 248 хиљада комада и мања је за 1% у поређењу са претходном годином. Најзначајније повећање производње се биљежи код производње меда и то за 52%, у поређењу са производњом из претходне године када је износила 2.635 тона.

Табела 16. Производња јаја, меда и вуне у БиХ

Производи	2017.	2018.	Индекс 2018/2017.
Јаја (000 комада)	665.522	660.248	99
Мед (тона)	2.635	3.992	151
Вуна (тона)	1.447	1.432	99

Извор: Агенција за статистику БиХ

Посматрајући производњу значајнијих сточарских производа у Републици Српској у 2018. години се биљежи значајно повећање производње меда и то за 53% у поређењу са претходном годином. Смањење производње се биљежи код вуне и то за 3,1%, и кокошијих јаја око 2%

Табела 17. Производња јаја, вуне и меда у Републици Српској, Федерацији БиХ и Дистрикту Брчко

Производи	Република Српска		Федерација БиХ		Дистрикт Брчко	
	2017.	2018.	2017.	2018.	2017.	2018.
Јаја (000 комада)	372.000	365.000	270.155	288.800	7.200	6.300
Мед (тона)	1.088	1.663	1.351	2.138	196	191
Вуна (тона)	646	626	793	797	8	9

Извор: Агенција за статистику БиХ, Завод за статистику Републике Српске, Федерални завод за статистику

Када је ријеч о Федерацији БиХ у 2018. години забиљежено је повећање производње меда и то за 58% и јаја за 7%, док је производња вуне остала на истом нивоу производње од 797 тона као и претходне године.

Дистрикт Брчко повећање производње биљежи једино код производње вуне и то за 12,5%, док је мања производња забиљежена код производње јаја од 12,5% и меда за 3%, у поређењу са производњом из 2017. године.

2.3.4. Клање стоке и нето производња меса

Нето производња свих категорија меса је у 2018. години износила око 84.614 тона и мања је за око 4% у односу на претходну годину. На мањи ниво укупне нето производње меса, највише је утицала мања производња говедине за 26% и свињетине за 17% него претходне године. Повећање нето производње меса се биљежи код производње овчијег меса за 13%, и меса перади за 3%. На мању производњу говеђег меса утицао је мањи број закланих говеда и то за 19% и свиња за 17%, док се повећао број закланих грла оваца за 14% и перади за 3%.

Табела 18 . Клање стоке и перади у кланицама (2017.-2018. година)

Категорије	2017.		2018.		Индекс 2018/2017.	
	Број грла	Нето тежина (тона)	Број грла	Нето тежина (тона)	Број грла	Нето тежина (тона)
Телад и говеда до 1 године	29.933	3.925	26.321	3.127	88	80
Телад до 8 мјесеци	20.288	1.440	17.610	1.386	87	96
Јунице	1.633	416	1.817	485	111	117
Бикови	31.702	9.499	22.230	6.307	70	66
Краве	5.928	1.692	5.953	1.626	100	96
Говеда, укупно	69.196	15.532	56.321	11.545	81	74
Јагњад	71.314	1.021	73.359	1.004	103	98
Остале овце	12.722	282	22.409	466	176	165
Овце, укупно	84.036	1.303	95.768	1.470	114	113
Свиње, укупно	122.612	8.770	101.509	7.297	83	83
Товни пилићи	39.782	60.970	40.265	61.926	101	102
Остала перад	799	1.180	1.584	2.376	198	201
Перад, укупно у хиљадама	40.581	62.150	41.849	64.302	103	103

Извор: Агенција за статистику БиХ

3. КАПАЦИТЕТИ ЗА УЗГОЈ И ПРОИЗВОДЊУ РИБЕ (СЛАТКОВОДНА И МОРСКА РИБА)

Имајући у виду значајно водно богатство које чини седам водних сливова, велики број ријечних и планинских језера, те подземних вода, као и веома дугу традицију у узгоју слатководне рибе, посебно пастрмке и шарана, ова грана привреде у Босни и Херцеговини има значајне могућности и тржишну перспективу. Риба и производи од рибе су један од стратешких производа анималног поријекла које Босна и Херцеговина може извозити овај производ на захтјевно ЕУ тржиште. Мријестилишта и рибогојилишта у БиХ су бројна и различитих су капацитета, површине и годишњег нивоа производње. Према локалитету и врсти узгоја рибе рибњаци и рибогојилишта су опредјељени на производњу слатководних салмонидних и ципринидних врста, као и на производњу моринских врста. У сектору аквакултуре БиХ најзначајније рибље врсте су: пастрмка (калифорнијска пастрмка, поточна пастрмка и поточна

златовчица), шарани (шаран, амур, бијели главаш толстолобик), те морске (лубин, орада и зубатац) као и мекушци (дагње и остриге).

Укупна производња слатководне рибе у 2018. години у Федерацији БиХ износила је 1.699 тона, што је за 7,3% мање у односу на претходну годину. Производња пастрмке износи 1.687 тона и у односу на прошлу годину мања је за 6,4%, остале рибе износи 12 тона и мања је за 61,3% у поређењу са претходном годином. Остварена укупна производња морске рибе износи 174 тоне и мања је за 1,6% у поређењу са 2017. годином.

Табела 19. Узгој/производња рибе у Федерацији БиХ (у тонама)

	2017.	2018.	Индекс 2018./2017.
Узгој/производња слатководне рибе			
Пастрмка/пастрва	1.803	1.687	93,6
Остала риба*	30	12	38,7
Укупно	1.833	1.699	92,7
Узгој/производња морске рибе			
Орада	96	99	103,3
Лубин	81	75	92,7
Укупно	177	174	98,4

Извор: Федерални завод за статистику БиХ

*Остала риба (шаран, златовчица, итд.)

У Републици Српској производња конзумне рибе у рибњацима у 2018. години остала је на нивоу производње као и претходне године од 1.766 тона. Производња конзумне рибе шарана у 2018. години већа је за 17,8%, док је производња пастрмке мања за 7,6%. Производња шарана чини 30% од укупно произведене рибе, производња пастрмке 65%, а производња остале рибе чини 5% од укупно произведене рибе.

Табела 20. Производња конзумне рибе у Републици Српској (у тонама)

	2017.	2018.	Индекс 2018./2017.
Шаран	446	525	117,8
Пастрмка	1.234	1.140	92,4
Остала риба	71	101	141,4
Укупно	1.751	1.766	100,9

Извор: Републички завод за статистику Републике Српске

Да би постојећи ресурси и потенцијали били квалитетно кориштени, тржишне потребе за рибом и риблим производима задовољене, а рибарство постала конкурентна грана и добра основа за економски раст (запошљавање), ову област треба још више јачати побољшавањем пословног амбијента за домаћа и страна улагања, повећањем директних подршки када је у питању узгој рибе, али и неизоставно стварање претпоставки за кориштење међународних фондова (прије свега ЕУ). Када говоримо о регулативи у сектору аквакултуре и рибарства, прије свега овдје треба имати на уму потребу усклађивању законодавства у овој области са ЕУ у складу са надлежностима гдје кључну улогу имају ентитети, као и координатних обавеза институција задужених за хармонизацију легислативе односно координирање међународне техничке помоћи која би могла допринијети што бољем сагледавању неопходних активности.

4. ПОДРШКА ПОЉОПРИВРЕДИ И РУРАЛНОМ РАЗВОЈУ

Извјештај о реализованим подршкама у сектору пољопривреде и руралног развоја Босне и Херцеговине које припрема Канцеларија за хармонизацију система плаћања у пољопривреди и руралном развоју БиХ дио је укупног Годишњег извјештаја о стању у пољопривреди БиХ. Циљ овог Извјештаја је да се на једном мјесту представи буџетска подршка у пољопривреди и

руралном развоју у БиХ са различитих нивоа у БиХ. С обзиром да су капацитети за анализе у сектору пољопривреде прилично скромни, Извјештај пружа и аналитички осврт на подршку. Ово укључује и методолошки прихватљиву класификацију, структуру мјера као и подјелу мјера према производима за које се подршка пружа. У генералном осврту може се рећи да су буџети током 2018. године порасли у односу на годину прије³. Додатно, у односу на претходну годину, регулаторни оквир као и систем имплементације није се битније мијењао.

Током 2018. године започела је реализација EU4BUSINESS пројекта као дијела пакета помоћи пољопривреди БиХ након усвајања „Стратешког плана руралног развоја Босне и Херцеговине“. Од укупног буџета овог пројекта, за подршке у пољопривреди и руралном развоју је планирано укупно 6 милиона КМ. Планиране подршке су усмјерене на три мјере: инвестирање у пољопривредна газдинства, инвестиције у прераду и маркетинг и инвестиције за провођење локалних стратегија. Већ од наредне године очекује се почетак имплементације IPA 2018 пројекта гдје је планирано додатних 30 милиона ЕУР-а како за јачање капацитета институција у сектору пољопривреде тако и за подршку пољопривредницима, прерађивачима и развоју руралних активности. Питање IPARD-а и даље остаје неријешено, изузев поновног покретања активности у организацији Министарства спољне трговине и економских односа на изналажењу адекватног модела за успостављање оперативне структуре, није било битнијих помака на рјешавању застоја у успостављању IPARD структуре за БиХ. Посљедица је да, сада је то већ сасвим сигурно, нећемо бити у прилици користити средства IPARD II инструмента. Веома је важно нагласити да би изостанак договора о IPARD оперативној структури могао довести до ситуације да БиХ не буде укључена у расподелу средстава за наредни, IPARD III, фонд за пољопривреду и рурални развој.

Федерација Босне и Херцеговине: Подршке пољопривреди и руралном развоју су се у Федерацији БиХ у 2018. години имплементирале на основу „Програма новчаних подршки у пољопривреди и руралном развоју за 2018. годину“, као и Правилника за сваки од модела подршке. Програм новчаних подршки у пољопривреди и руралном развоју за 2018. годину је усвојен у мају 2018. године. Укупна вриједност Програма износила је 58.200.000 КМ, од чега је 9.040.000 КМ планирано за биљну производњу, 46.710.718,15 КМ за анималну, затим 1.340.000,00 КМ за рурални развој и 259.281,85 КМ за остале врсте подршке. Позитивна новост у Федерацији БиХ јесте што су у 2018. години поновно активирани подршке за мјере руралног развоја, које су имплементирани кроз мјере инвестиција у пољопривредна газдинства и мјере подршке органске производње. Такође, једна од новина у прошлој години јесте и разлика у износима подршке за правне особе и обрте и за физичка лица, с тим да је подршка за правна лица и обрте већа за већину производњи у односу на подршку за физичка лица. Физичка лица у прошлој години нису имали право на подршку за одређене производње (производња сјемена, производња садног материјала, перадарска и рибарска производња). Генерално, у односу на 2017. годину, сви износи за подршке су умањени у 2018. години. Што се тиче регулаторног оквира, усвојен је „Правилник о условима и начину остварења новчаних подршки по моделу руралног развоја“ („Службене новине ФБиХ“, број 48/18) и „Правилник о условима и начину остваривања новчаних подршки по моделу осталих врста подршки“ („Службене новине ФБиХ“, број 68/18).

Република Српска: Подршка пољопривреди и руралном развоју је имплементирана на основу „Плана кориштења средстава за подстицање развоја пољопривреде и села“ и „Правилника о условима и начину остваривања новчаних подстицаја за развој пољопривреде и села“. Правилник за прошлу годину је усвојен у марту 2018. године („Службени гласник Републике Српске“, број 25/18). Планирани буџет за пољопривреду и рурални развој у 2018. години износио је 71 милион КМ. Новина у Правилнику јесте да су мјере које су до прошле године

³ Раст укључује и ФБиХ без обзира што је прошле године у укупном износу забиљежен већи износ. Овај повећани износ прошле године је резултат додатних средстава за рјешавање дуговања за производње из прошлих година.

носили назив *подршке за дугорочни развој*, у 2018. години рашчлањене на подршке капиталним инвестицијама и подршке руралном развоју. Поред овога, уведене су сљедеће мјере:

- инвестиције у пољопривреду механизацију;
- подршка за унапређење високе технологије хемијске прераде кукуруза;
- подршка увођењу технолошких иновација у пољопривреди;
- подршка увођењу стандарда квалитета у пољопривредној производњи и преради пољопривредних производа;
- подршка за унапређивање, заштиту и развој ловства;
- подршка обављању узгојно-селекцијских дјелатности;
- подршка организацијама у сточарству за заштиту културног наслеђа и генетичких ресурса;
- подршка за израду стратешких и планских ресурса;
- подршка за ванредне потребе и помоћи.

Новина у Правилнику из 2018. године је и то што су у већини производњи у оквиру сточарства повећани максимални износи премија које корисник подстицаја може да оствари на основу производње у текућој години.

Брчко Дистрикт БиХ: Одјељење за пољопривреду БД које је надлежно за креирање и спровођење мјера пољопривредне политике на територији Дистрикта, подстицаје за пољопривреду и рурални развој у 2018. години је спровео у складу са „Правилником о начину и условима за подстицај пољопривредној производњи за 2018. годину“. У наведеном Правилнику није било значајних измјена у односу на Правилник из 2017. године. Незнатне измјене се односе на повећање износа подршке по јединици мјере конкретно у производњи поврћа у пластеницима и стакленицима, затим производња поврћа на отвореном пољу и производњи гљива. Такође, повећан је износ подршке по јединици мјере за органску производњу. Уведена је подршка за узгој рибе којом се подстиче набавка рибље млађи.

4.1. Укупна издвајања за пољопривреду и рурални развој у БиХ

Укупна издвајања за пољопривреду и рурални развој у БиХ представљају збир свих издвајања са нивоа ентитета Федерације БиХ и Републике Српске, Брчко Дистрикта и десет кантона у Федерацији БиХ. У 2018. години је за пољопривреду и рурални развој у БиХ укупно издвојено 173,1 милион КМ. У табели 21. у којој су представљена издвајања у периоду 2011-2018. године, може се видјети да је износ издвојених средстава за пољопривреду и рурални развој у прошлој години највећи износ издвојен у посматраном осмогодишњем периоду. У односу на 2017. годину буџет у прошлој години је већи за 9,1 милион КМ, што процентуално представља увећање за 5,6%.

Табела 21: Пољопривредни буџети у БиХ (2011-2018.) у 000 КМ

	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Брчко Дистрикт	6.776	9.620	10.417	7.370	7.759	9.541	11.833	12.764
Федерација БиХ ⁴	77.597	89.482	88.851	79.059	82.416	86.394	92.172	89.374
Република Српска	62.862	73.169	60.000	59.893	35.745	60.006	59.999	71.000
БиХ	147.239	172.271	159.268	146.322	125.920	155.941	164.005	173.138

Извор: Канцеларија за хармонизацију и координацију система плаћања у пољопривреди, исхрани и руралном развоју БиХ, на основу података ентитетских/кантоналних министарстава пољопривреде и Одјељења за пољопривреду БД

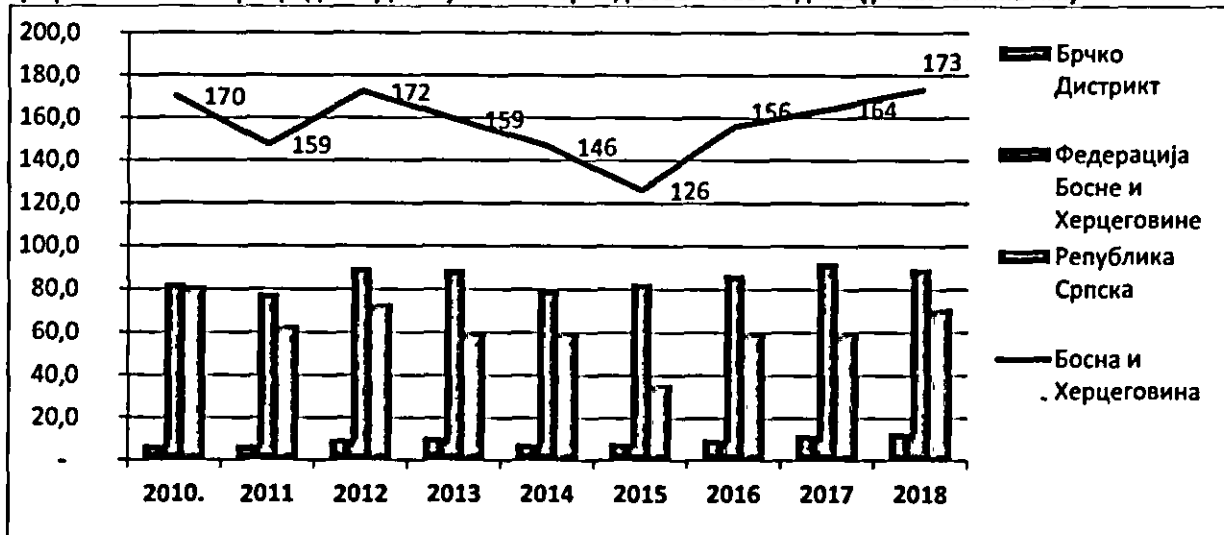
⁴ Подстицаји ФБиХ укључују и подстицаје са кантоналних нивоа

Федерација БиХ је у 2018. години за пољопривреду и рурални развој издвојила 89,4 милиона КМ, што процентуално представља 51,6% учешћа у укупном буџету.

Република Српска је на другом мјесту са издвојених 71 милион КМ, процентуално изражено, овај износ представља учешће од 41% у укупном буџету.

Брчко Дистрикт је у прошлој години издвојио 12,8 милиона КМ, односно 7,4% укупног буџета за пољопривреду и рурални развој у БиХ.

Графикон 1: Пољопривредни буџети у БиХ за период 2010.-2018. година (у милионима КМ)

Извор: Уред за хармонизацију и координацију система плаћања у пољопривреди, исхрани и руралном развоју БиХ, на основу података ентитетских/кантоналних министарстава пољопривреде и Одјељења за пољопривреду БД

Ако се упореде издвајања за пољопривреду и рурални развој у прошлој години са 2017. годином по институцијама надлежним за подршке пољопривреди, видљиво је да су Република Српска и Брчко Дистрикт имали тренд раста издвојених средстава у 2018. години, док је Федерација БиХ имала умањење буџета у прошлој години у односу на 2017. годину.

Графикон 2: Структура пољопривредног буџета у БиХ (у процентима)

Извор: Канцеларија за хармонизацију и координацију система плаћања у пољопривреди, исхрани и руралном развоју БиХ, на основу података ентитетских/кантоналних министарстава пољопривреде и Одјељења за пољопривреду БД

4.2. Упоредни преглед подршки са ЕУ, земљама региона и ниво достигнуте хармонизације са CAP EU

У овом дијелу су представљени пољопривредни буџети земаља регије. Исказани буџети су успоређени са укупним буџетом за пољопривреду и рурални развој у Босни и Херцеговини, а све ради увида гдје се БиХ налази када је у питању пољопривредна подршка. Земље које су узете у разматрање су наши први сусједи са којим БиХ има и највећу робну размјену. Као што је из табеле 22. видљиво, највећа издвајања има Србија, укупно око 373 милиона евра што је за око 150 милиона евра више него у прошлој години. Разлог повећања давања за пољопривреду у Србији је свакако, између осталог и доступност IPARD средстава. На другом мјесту је Сјеверна Македонија која је у 2018. години за пољопривреду издвојила око 137,5 милиона евра, што је у односу на 2017. годину мање за 6 милиона евра. Као и прошлих година најмања издвајања има Црна Гора која је у 2018. години издвојила 39,95 милиона евра за пољопривреду. Све земље окружења су имале раст издвајања за пољопривреду сем Сјеверне Македоније која једина биљежи пад издвајања у односу на 2017. годину.

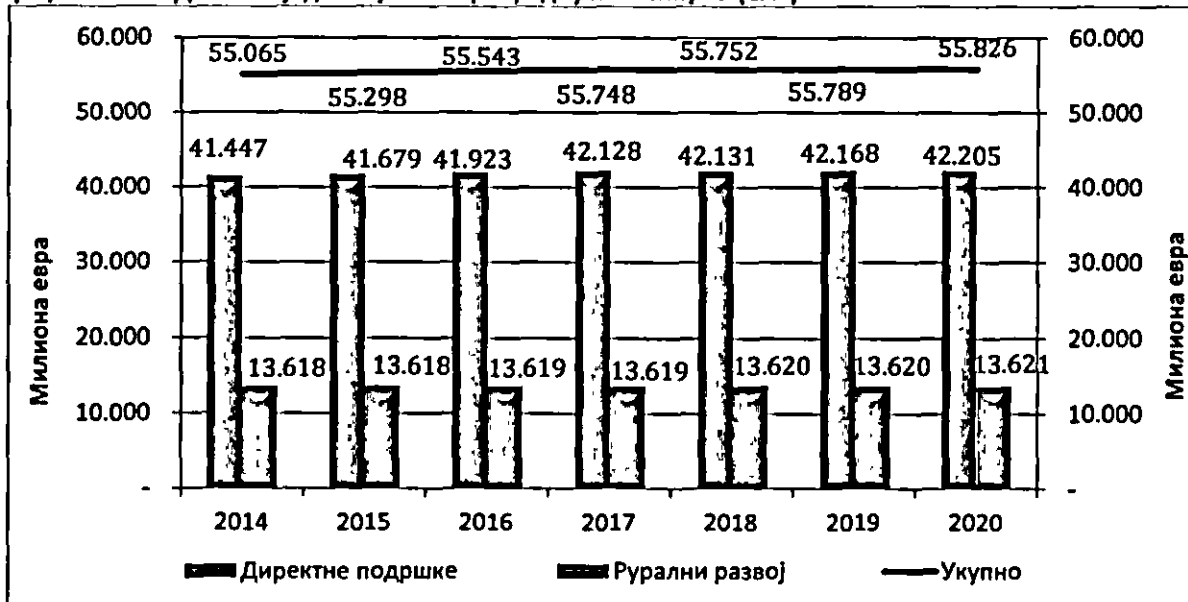
Табела 22: Пољопривредни буџети земаља региона у 2018. години (ЕУР)

	Србија	Сјеверна Македонија	Црна Гора	БиХ
Буџети у 2017.	223.137.789,31	143.526.024,7	29.940.000,00	83.801.661,6
Буџети у 2018.	373.102.688,03	137.509.208,7	39.955.800,00	88.524.335,2

Извор: Службени документи Србије, Сјеверне Македоније, Црне Горе и Босне и Херцеговине

У Европској унији ситуација се није мијењала, с обзиром да је још увијек на снази седмогодишњи буџет, планиран за период 2014.-2020. који је у укупном износу од 350 милијарди евра, или 55 милијарди евра на годишњем нивоу (графикон број 3.).

Графикон 3 : Буџет за Заједничку пољопривредну политику ЕУ (CAP)

Извор: EU Commission – Multiannual financial framework 2014-2020 and financing of the CAP

Ако анализирамо буџет ЕУ видимо да је највећи обим средстава усмјерен за директна плаћања и мјере тржишно-ценовне политике, око 72%.

Пољопривредници у ЕУ морају испунити строге услове о здрављу и добробити животиња те здрављу биља како би остварили право на директна плаћања. Износ плаћања није везан са

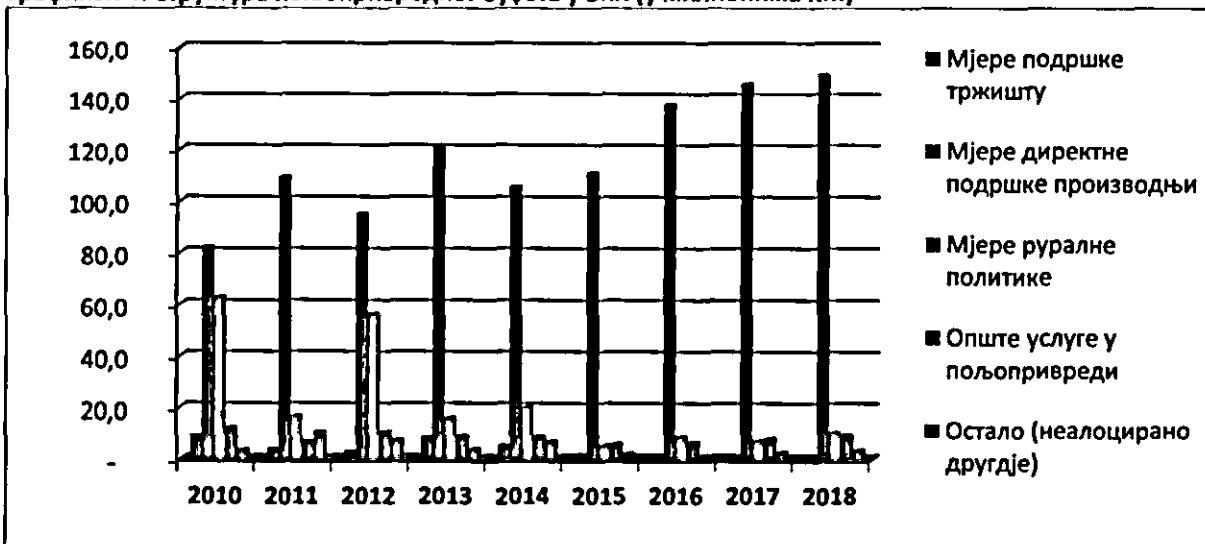
количинама које производе. Директна плаћања су осмишљена како би се пољопривредници у ЕУ осигурали од нестабилних цијена на тржишту. Директна плаћања се одобравају на основу обрађене површине. У просјеку се издвоји 267 евра директних подршки по прихватљивом хектару. Други дио буџета намијењен је мјерама руралног развоја у висини од 28% укупног буџета. Оваква пројекција пољопривредног буџета доприноси безбиједности пољопривредним произвођачима уз константан раст и унапређење пољопривредне производње. Мјере подршке CAP EU из године у годину се поједностављују, али су правила ЕУ и даље недостижна за већину домаћих, БХ пољопривредника.

Мјере CAP EU значајно се разликују од мјера које су на снази у Босни и Херцеговини. Пољопривредници у ЕУ испуњавају низ услова који се односе на здравље биљака и животиња, те очување животне средине како би могли добити подстицаје, док се овакви услови још увијек не стављају пред домаће фармере. Ово је и сигнал да Босна и Херцеговина треба више радити на усклађивању пољопривредне политике са политиком ЕУ, и такође на хармонизацији мјера које проводе надлежне институције унутар саме Босне и Херцеговине. У складу са наведеним, до сада је припремљен План хармонизације мјера руралног развоја у БиХ, док је План хармонизације мјера директних подршки и тржишно-цјеновне политике у припреми.

4.3. Анализа структуре буџетске подршке по групама мјера

Када су у питању издвајања по групама мјера, у 2018. години није било значајнијих одступања у односу на претходне године. Мјере директних подршки производњи се и у 2018. години налазе на првом мјесту по укупним издвојеним средствима. Износ од 149 милиона КМ издвојен за мјере директних подршки представља 86% укупног буџета који је прошле године издвојен за пољопривреду и рурални развој. У односу на годину раније, износ издвојен за ову групу мјера у прошлој години је већи за 3,5 милиона КМ и представља највећи износ за мјере директних подршки у цјелокупном посматраном периоду (2010.-2018).

Графикон 4: Структура пољопривредног буџета у БиХ (у милионима КМ)

Извор: Канцеларија за хармонизацију и координацију система плаћања у пољопривреди, исхрани и руралном развоју БиХ, на основу података ентитетских/кантоналних министарстава пољопривредне и Одјељења за пољопривреду БД

Мјере руралне политике се налазе на другом мјесту по издвојеним средствима у прошлој години. За њих је усмјерено 10,3 милиона КМ, што процентуално представља 6% укупних средстава издвојених за пољопривреду и рурални развој. Буџет за мјере руралног развоја је

већи у односу на 2017. годину за 3,3 милиона КМ. Мјере општих услуга у пољопривреди су на трећем мјесту по висини издвојених средстава. За ову групу мјера је издвојено 9,36 милиона КМ, односно 5,4% од укупног буџета. Сљедећа група мјера су мјере тржишно-ценовне политике. За ове мјере је усмјерено 866,6 хиљада КМ што чини свега 0,5% укупног буџета. Остатак средстава је утрошен на мјере које се према класификацији сврставају у остале или неалоциране мјере. Буџет осталих мјера у 2018. години износи 3,5 милиона КМ или 2% укупног буџета за пољопривреду и рурални развој.

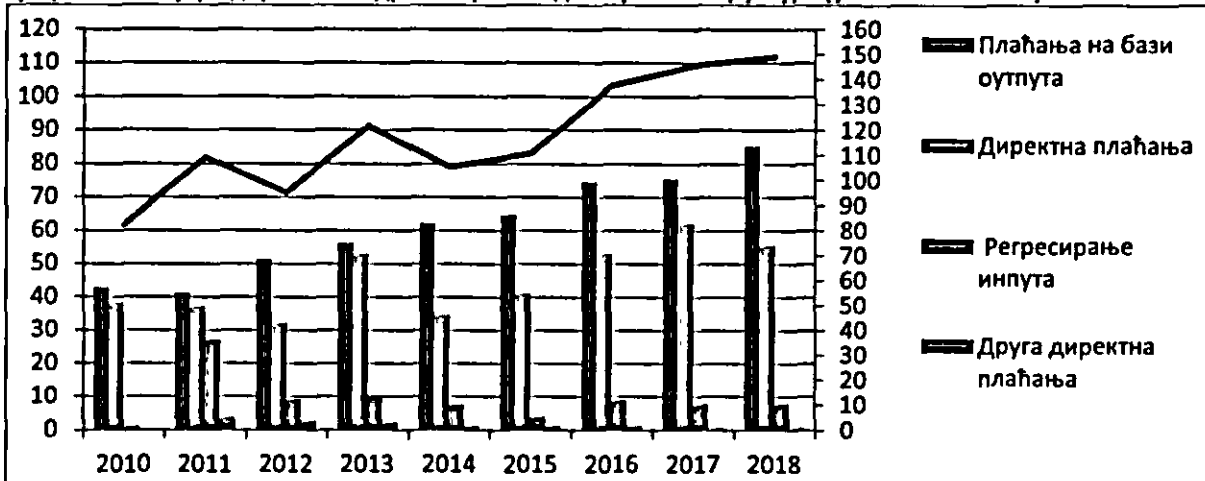
Мјере директне подршке произвођачима/производњама

Група мјера директне подршке произвођачима се и у 2018. години налази на првом мјесту по висини издвојених средстава из укупног буџета за пољопривреду и рурални развој у Босни и Херцеговини. У прошлој години је за мјере директних подршки издвојено 149 милиона КМ, што процентуално представља 86% укупних средстава издвојених за пољопривреду. У односу на 2017. годину, у прошлој години је буџет за мјере директних подршки био већи за 3,5 милиона КМ, односно 2,4%. Када је у питању структура мјера унутар ове групе мјера, као и претходних година, на првом мјесту се налазе плаћања на бази произведене количине, (оутпута), за њих је у 2018. години издвојено 85 милиона КМ, односно 49,1% од укупног буџета за пољопривреду. На другом мјесту по висини издвојених средстава су директна плаћања по грлу и хектару. За њих је у 2018. години издвојено 55,5 милиона КМ, односно 32,1% укупног буџета за пољопривреду.

На трећем мјесту по износу издвојених средстава у 2018. години су плаћања за регресирање инпута. За ове мјере је издвојено 7,8 милиона КМ, што представља скоро идентичан износ издвојен за ове мјере у 2017. години. Процентуално изражено за регресирање инпута отпада 4,5% средстава издвојених за пољопривреду и рурални развој.

На четвртном, односно на посљедњем мјесту по висини издвојених средстава у 2018. години, у оквиру директних подршки, су друга директна плаћања. За њих је током протекле године утрошено око 657 хиљада КМ.

Графикон 5: Мјере директне подршке производњи у БиХ – структура (у милионима КМ)

Извор: Канцеларија за хармонизацију и координацију система плаћања у пољопривреди, исхрани и руралном развоју БиХ, на основу података ентитетских/кантоналних министарстава пољопривреде и Одјељења за пољопривреду БД

Мјере руралног развоја

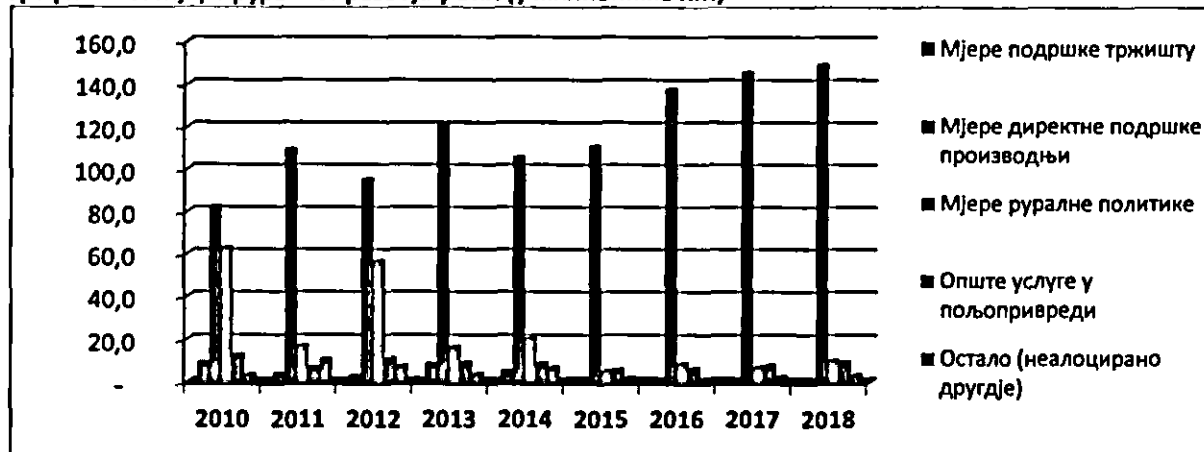
Подршка руралном развоју у 2018. години у БиХ исплаћивана је на свим нивоима, што је свакако значајан напредак у односу на прошле године када се подршка руралном развоју исплаћивала само у Брчко Дистрикту и Републици Српској. Укупна издвајања за подршку

руралном развоју у 2018. години износила су око 10,3 милиона КМ. У 2018. години издвајања за рурални развој су већа у односу на 2017. годину за око 47,1% на шта је свакако утицало враћање подршке руралном развоју у Федерацији БиХ, у којој су поново уведене мјере за подршку руралног развоја, а већина од тих средстава је отишла за подршку модернизације пољопривредних газдинстава и набавку механизације. Легислатива која је урађена у Федерацији БиХ а тиче се подршке руралном развоју, усаглашавана је са легислативом ЕУ односно подршкама које долазе из IPARD-а.

У протеклој години у Босни и Херцеговини је дошло до значајних напредака јер је на нивоу БиХ усвојен дугоочекивани стратешки документ. Усвајањем Стратешког плана руралног развоја БиХ (2018 – 2021) – Оквирни документ, кренуло се у припреме за кориштење претприступних фондова за пољопривреду и рурални развој у БиХ. Први корак који је направљен је оснивање секторске радне групе за програмирање IPA средстава у пољопривреди, а коју чине представници свих надлежних институција у БиХ. Један од пројеката који се имплементира на подручју Босне и Херцеговине а тиче се подршке руралном развоју је и пројект EU4BUSINESS, који има за циљ да допринесе економском расту и отварању нових радних мјеста кроз подршку конкурентности и иновацијама у извозно-оријентисаним секторима, као и у пољопривреди и производњи хране, туризму и руралном развоју те предузетништву у Босни и Херцеговини. Укупно 10 милиона евра намијењено је развоју приватног сектора у БиХ путем додјеле бесповратних средстава. Поред директне помоћи, EU4Business пројект ће пружити и техничку помоћ институцијама и будућим корисницима у јачању њихових капацитета. Пројектом ће бити подржана модернизација великих ланаца вриједности у пољопривреди и прехрамбеној индустрији, кроз систематизацију и интегрисање операција у свим фазама ланца снабдијевања.

Према висини издвојених средстава, мјере подршке руралном развоју су на другом мјесту. Веће износе издвојених средстава су забиљежиле само мјере директне подршке. У 2018. години мјере руралног развоја су учествовале у укупном буџету са око 6 % што је нешто више у односу на 2017. годину када је било 4,28%, али у сваком случају још увијек недовољно за потребе домаћих фармера.

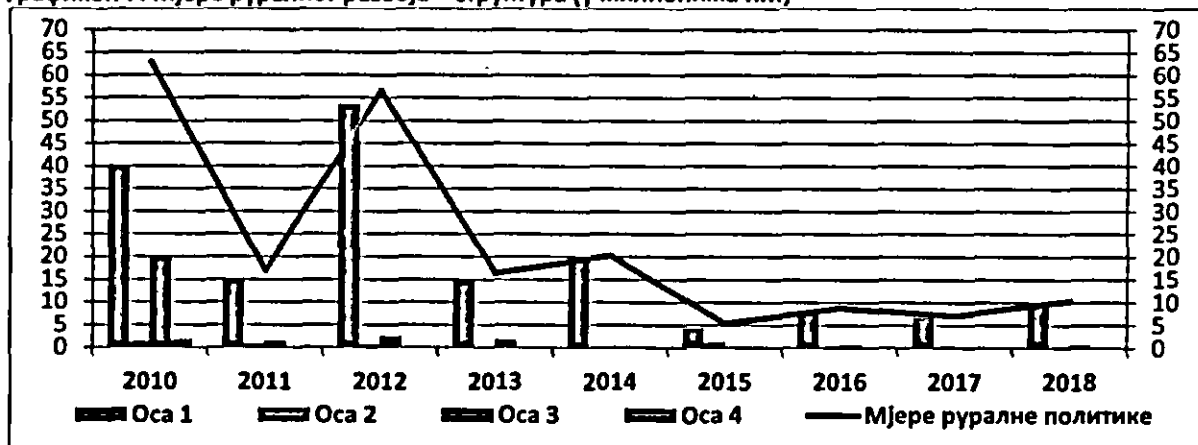
Графикон 6: Мјере руралног развоја у БиХ (у милионима КМ)

Извор: Канцеларија за хармонизацију и координацију система плаћања у пољопривреди, исхрани и руралном развоју БиХ, на основу података ентитетских/кантоналних министарстава пољопривреде и Одјељења за пољопривреду БД

Посматрајући структуру подршке руралном развоју у 2018. години видимо да су готово сва средства пласирана кроз осу 1. Кроз остале осе су пласирана не тако значајна средства. Кроз осу 1 утрошено је око 9,5 милиона евра што представља 92,1% буџета који је утрошен за рурални развој. Кроз осу 2 утрошено је 239 хиљада КМ што је око 2% укупног буџета који је усмјерен на рурални развој.

Графикон 7: Мјере руралног развоја – структура (у милионима КМ)

Извор: Канцеларија за хармонизацију и координацију система плаћања у пољопривреди, исхрани и руралном развоју БиХ, на основу података ентитетских/кантонских министарстава пољопривреде и Одјељења за пољопривреду БД

У оквиру осе 3 исплаћено је 573 хиљаде КМ што је 6% укупног буџета за рурални развој. У 2018. години као и ранијих година нису забиљежена издвајања кроз осу 4. Мјере кроз које је исплаћивана подршка руралном развоју су углавном остале исте као и ранијих година, гдје предњаче мјере које се односе на инвестирање у модернизацију пољопривредних газдинстава као што су изградња шталских објеката, модернизација механизације, инвестирање у нове засаде, подизање противградне заштите. Као што се види из графикона мјере руралне политике, након прошлгодишњег пада, у 2018. години биљеже благи тренд раста што је свакако последица враћања ове мјере на нивоу ФБиХ. Мјере директних подршки у задње двије године биљеже тренд раста.

Графикон 8: Тренд мјера директних подршки и руралног развоја

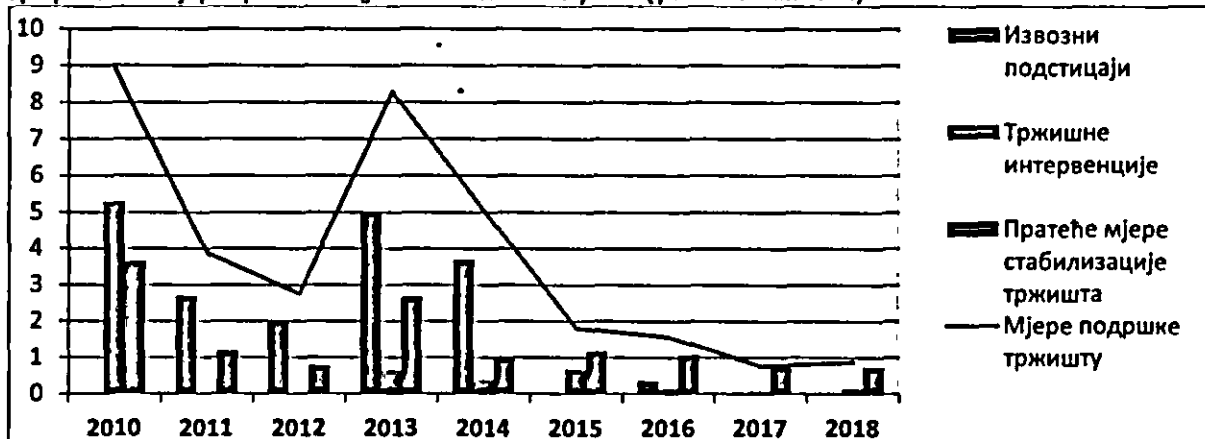

Извор: Канцеларија за хармонизацију и координацију система плаћања у пољопривреди, исхрани и руралном развоју БиХ, на основу података ентитетских/кантонских министарстава пољопривреде и Одјељења за пољопривреду БД

Мјере тржишно-цјеновне политике у БиХ

У 2018. години је за мјере тржишно-цјеновне политике издвојено 866.597,7 КМ, што у процентуалном износу чини 0,5% укупних буџета за пољопривреду у БиХ у прошлој години. У односу на 2017. годину износ за мјере тржишно-цјеновне политике је увећан за око 100.000 КМ, међутим, у односу на издвајања у ранијим годинама, буџет за мјере тржишно-цјеновну политику је изузетно низак.

Графикон 9: Мјере тржишно-ценовне политике у БиХ (у милионима КМ)

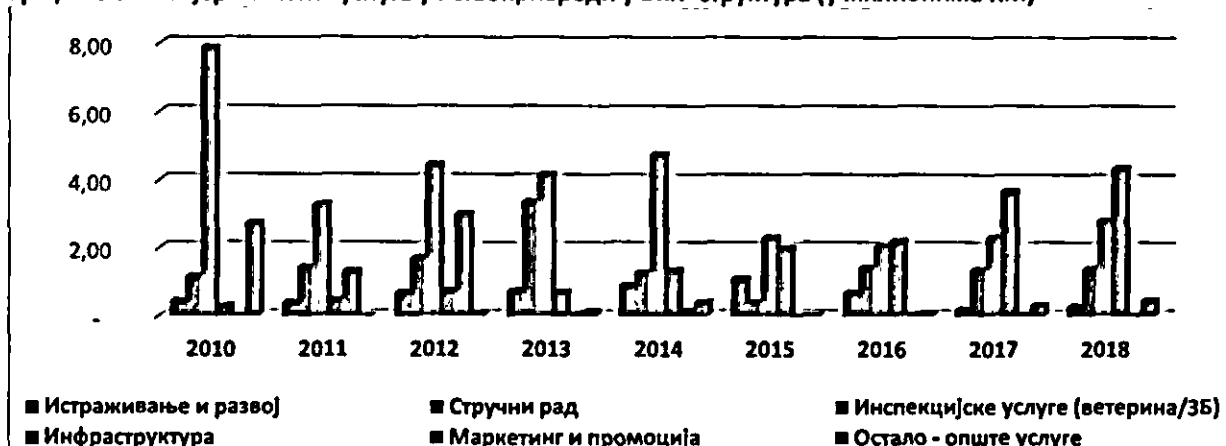
Извор: Канцеларија за хармонизацију и координацију система плаћања у пољопривреди, исхрани и руралном развоју БиХ, на основу података ентитетских/кантоналних министарстава пољопривреде и Одјељења за пољопривреду БД

Поређења ради, у 2010. и 2013. години буџет за ове мјере је износио преко 8 милиона КМ. Највећи обим издвојене подршке реализован је у оквиру мјере стабилизације тржишта (подршка откупљивачима или прерађивачима). За ову мјеру утрошено је 731.570 КМ или 84,4% укупног буџета за мјере подршке тржишту и цијенама. Друге мјере за коју су издвојена средства у износу од 135.027,7 КМ су мјере тржишних интервенција. На њих отпада 15,6% издвојених средстава за мјере тржишно-ценовне политике. У прошлој години, као и у години раније, није било издвајања у сврху извозних подстицаја.

Мјере општих услуга у пољопривреди

За ову мјеру у 2018. години издвојено је 9,4 милиона КМ што је за 19 % више него у 2017. години. За ову мјеру издвојило се 5,4 % од укупног буџета за подршку пољопривреди и руралном развоју у БиХ. У склопу ове групе највише средстава је издвојено за мјеру инфраструктуре квалитета - 4,4 милиона КМ, односно 46,6% од укупних средстава планираних за ову мјеру. Сљедеће по висини издвојених средстава су инспекцијске услуге, за које је у прошлој години издвојено око 2,8 милиона КМ, односно 30,2% укупног буџета за опште услуге. На трећем мјесту су издвајања за стручни рад, гдје је за ову намјену утрошено 1,4 милиона КМ, односно 15% од износа издвојеног за опште услуге. За истраживање и развој је током прошле године издвојено 302.195 КМ, а за маркетинг и промоцију 5.210 КМ.

Графикон 10: Мјере општих услуга у пољопривреди у БиХ- структура (у милионима КМ)

Извор: Канцеларија за хармонизацију и координацију система плаћања у пољопривреди, исхрани и руралном развоју БиХ, на основу података ентитетских/кантоналних министарстава пољопривреде и Одјељења за пољопривреду БД

Неалоцирано (остало)

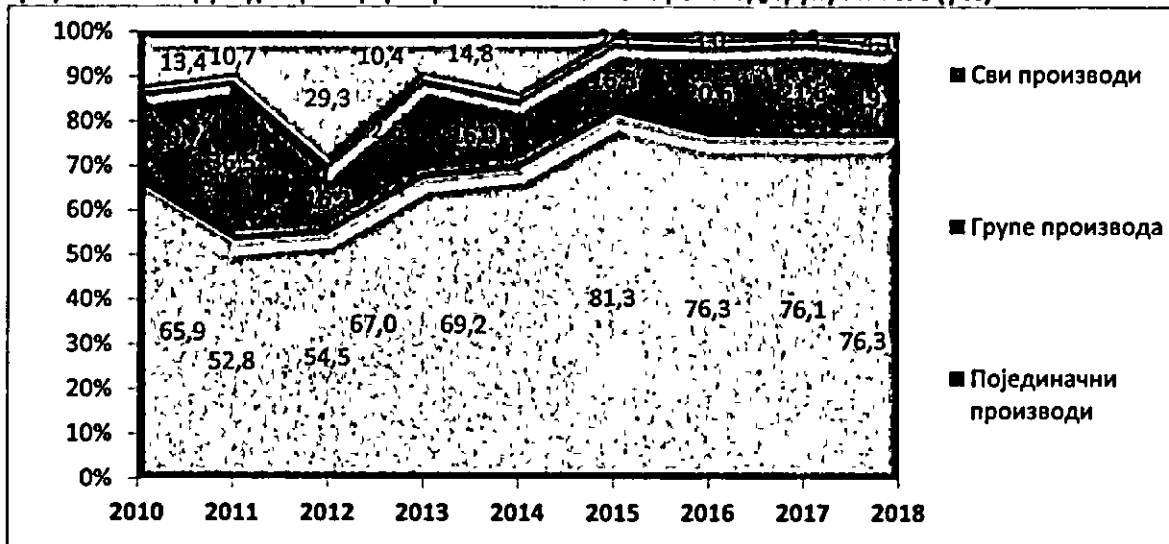
Треба нагласити да се у ову групу сврставају подршке које се према класификацији подршки пољопривреди и руралном развоју у БиХ не могу класификовати ни у једну другу групу мјера. У прошлој години, за подршку овој групи мјера утрошено је 3,5 милиона КМ што је за 28,7 % више него у 2017. години. За ову групу мјера утрошено је 2% укупног буџета за подршку пољопривреди и руралном развоју у БиХ.

Структура подршке по производима/производњама

У структури подршке по производима, и у прошлој години најзначајније мјесто заузимају појединачни производи, који у укупном буџету партиципирају са 119 милиона КМ, односно са процентом у висини од 76,3%.

Ако се погледа структура подршке према групама трансфера, процентуално учешће појединачних производа се није значајније промијенило у односу на претходну годину као и годину раније.

Графикон 11: Структура трансфера према везаности за производ/групу или све (у %)

Извор: Канцеларија за хармонизацију и координацију система плаћања у пољопривреди, исхрани и руралном развоју БиХ, на основу података ентитетских/кантоналних министарстава пољопривреде и Одјељења за пољопривреду БД

Трансфер за групе производа се налази на другом мјесту и износио је 31 милион КМ односно 19,6% укупног буџета, док је за трећу групу, трансфери за све производе, издвојено 6 милиона КМ односно 4,1% буџета. Када се анализира структура група трансфера ситуација се није пуно мијењала у односу на раније године. Трансфери за млијеко су и даље доминатни са 51,25%. Од осталих појединачних производа нешто значајније је подржан сектор говеђег меса са 6,6%, производња пшенице са 5,4% и производња свињског меса са 4,5% учешћа. Остали појединачни производи су испод 2% учешћа.

Табела 23: Дистрибуција подршки по производима/групама производа (%)

	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Млијеко (кравље)	46.23	55.86	49.18	50.36	51.25
Млијеко (овчије и козје)	0.43	0.20	0.14	0.23	0.24
Говеђе месо	4.63	5.23	7.41	6.51	6.65
Свињско месо	3.42	3.14	3.42	3.45	4.52
Овчије месо	0.20	0.11	0.14	0.00	0.27

Пилеће месо	1.56	1.85	1.80	1.53	1.61
Јаја	0.38	0.54	0.32	0.32	0.41
Мед	1.11	0.67	0.84	1.09	1.31
Риба	1.36	1.98	1.84	1.79	1.51
Ћурчићи	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Коњи	0.27	0.00	0.03	0.03	0.03
Биљна					
Пшеница	3.72	5.25	6.97	7.29	5.44
Кукуруз	3.75	3.66	1.90	1.84	1.13
Јечам	0.03	0.28	0.49	0.42	0.28
Духан	0.35	0.37	0.29	0.25	0.24
Кромпир	0.46	0.32	0.51	0.17	0.15
Соја	0.32	0.44	0.09	0.01	0.43
Грожђе	0.11	0.97	0.57	0.54	0.48
Гљиве	0.76	0.06	0.08	0.09	0.06
Љековито и ароматско биље	0.11	0.36	0.33	0.16	0.26
Групе производа					
Поврће	2.61	2.43	2.77	3.51	3.23
Воће	4.65	3.29	5.36	4.25	5.13
Житарице	0.07	0.17	0.29	0.33	1.45
Крмно и индустријско биље	0.43	0.44	1.18	1.10	1.10
Биљна производња уопштено	6.26	4.38	6.01	5.53	5.13
Млијеко и месо - говеда	0.66	0.78	0.55	2.10	0.35
Млијеко месо овце/козе	1.34	4.96	4.48	4.76	3.24
Сви производи	14.80	2.26	3.05	2.34	4.11
	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

Извор: Канцеларија за хармонизацију и координацију система плаћања у пољопривреди, исхрани и руралном развоју БиХ, на основу података ентитетских/кантоналних министарстава пољопривреде и Одјељења за пољопривреду БД

У оквиру трансфера за групе производа, на првом мјесту се налазе подстицаји за воће и биљну производњу - уопштено са идентичним учешћем од 5,1%. Сљедећа група по издвајањима су млијеко/месо овце/козе са 3,24% и поврће са 3,23%. Задња група су трансфери за све производе, а учешће ове групе износи 4,1%. Од осталих издвајања значајан пад биљеже издвајања за млијеко и месо говеда за које се у 2017. години издвојило 2,10% укупног буџета, а у 2018. години само 0,35 % укупног буџета.

Кантоналне подршке

Као и претходних година, пољопривредници у Федерацији БиХ су и у 2018. години имали могућност да поред ентитетског нивоа право на подршке остваре и са кантоналних нивоа. Укупан буџет за пољопривреду и рурални развој који су кантони у складу са својим законским и подзаконским актима издвојили у прошлој години износи 19,68 милиона КМ. Процентуално изражено, кантони су у 2018. години учествовали са 22,2% у укупном буџету утрошеном на подршку пољопривреди и руралном развоју на простору Федерације БиХ.

Иако се средства издвајају директно из кантоналних буџета, износи издвојени за подршке се у *Извјештају о подршкама у пољопривреди и руралном развоју у БиХ* сумарно презентују у укупним издвајањима Федерације БиХ.

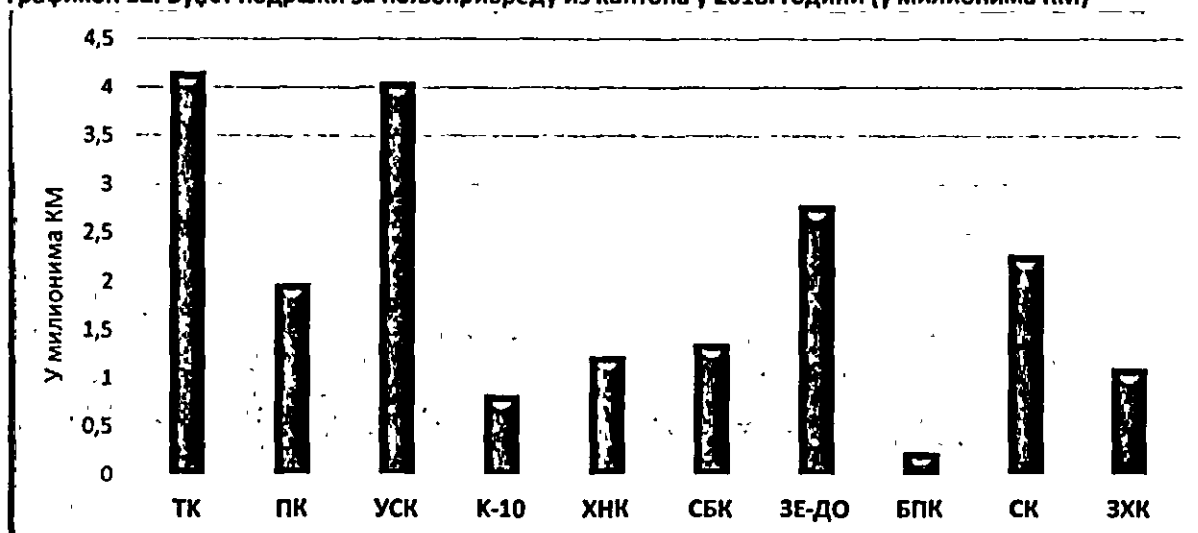
Табела 24: Преглед кантоналних издвајања у 2018. години (у КМ)

Кантони	2016.	2017.	2018.
Тузлански Кантон	3.955.349,80	4.462.732,49	4.142.164,94
Посавски кантон	1.995.743,10	1.562.437,67	1.960.963,09
Унско - сански кантон	4.327.218,50	3.974.200,62	4.035.135,84
К-10	968.775,90	963.929,46	813.488,63
Херцеговачко - неретвански кантон	80.000,00	899.292,00	1.215.062,00
Средњобосански кантон	562.682,20	1.309.606,64	1.346.212,40
Зеничко - добојски кантон	2.255.484,70	2.783.600,00	2.768.428,30
Босанско - подрињски кантон	207.467,60	358.712,50	228.845,00
Сарајевски кантон	3.215.438,10	3.085.734,50	2.260.216,01
Западно - херцеговачки кантон	946.332,40	1.027.703,05	1.089.985,67
Укупно	18.514.492	20.427.949	19.860.501,88

Извор: Канцеларија за хармонизацију и координацију система плаћања у пољопривреди, исхрани и руралном развоју БиХ на основу података кантоналних министарства привреде/пољопривреде

Први по висини издвојених средстава у прошлој години је Тузлански кантон који је издвојио 4,1 милиона КМ или 20,8% укупних средстава издвојених са нивоа кантона. Од наведеног износа, највише средстава је усмјерено за музна грла у линији откупа млијека, затим за производњу поврћа у заштићеним просторима и производњу пилећег меса, а у оквиру руралног развоја за набавку механизације и опреме у пољопривреди. Сљедећи по висини издвојених средстава за подршку пољопривреди и руралном развоју у прошлој години је Унско - сански кантон са издвојених 4,03 милиона КМ, односно 20,3% укупног буџета издвојеног са кантона. У овом кантону највише средстава је усмјерено за производњу млијека, те за производњу јагодичастог воћа. На трећем мјесту по висини издвојених средстава је Зеничко-добојски кантон из којег је за пољопривреду и рурални развој у прошлој години издвојено 2,76 милиона КМ, што у процентима чини 13,9% укупног износа издвојеног из кантона. Највише средстава у овом кантону у претходној години је издвојено за производњу малине у оквиру биљне производње, те узгој музних грла и производњу бројлера у оквиру анималне производње. Сљедећи по висини издвојених средстава је Сарајевски кантон, чијих 2,26 милиона КМ средстава чини 11,4% кантоналних средстава.

Графикон 12: Буџет подршки за пољопривреду из кантона у 2018. години (у милионима КМ)

Извор: Канцеларија за хармонизацију и координацију система плаћања у пољопривреди, исхрани и руралном развоју БиХ, на основу података ентитетских/кантоналних министарства пољопривреде и Одјељења за пољопривреду БД

У Сарајевском кантону је у прошлој години највише подстицана анимална производња у оквиру које су највећи износи издвојени за млијечна грла, тов јунади и пилаци. Посавски кантон је слједећи по издвојеним средствима. Овај кантон је у 2018. години на име пољопривреде и руралног развоја издвојио 1,96 милиона КМ односно 9,8% укупних кантоналних издвајања. Највећи обим средстава је усмјерен за рурални развој, уређење земљишта и остале врсте подршки. Средњобосански кантон је на слједећем мјесту са издвојених 1,35 милиона КМ, што процентуално изражено чини 6,78% кантоналних буџета. Највећи обим средстава је издвојен за плаћања за воћњаке и помоћ младим пољопривредним произвођачима.

У Херцеговачко-неретванском кантону је у 2018. години на име подршки пољопривреди и руралном развоју издвојено 1,21 милион КМ. Процентуално, овај кантон у укупном буџету свих кантона учествује са 6,12% а највише су подстицане производње у заштићеним просторима и подизање нових насада. Западно-херцеговачки кантон је на слједећем мјесту са издвојених 1,09 милион КМ односно 5,9% укупног буџета свих кантона. У овом кантону је највећи износ издвојен за производњу поврћа. На слједећем мјесту се налази Кантон 10 из којег је у прошлој години на име пољопривреде и руралног развоја издвојено 813 хиљада КМ, и на крају је Босанско-подрињски кантон са издвојених 229 хиљада КМ.

5. ТРГОВИНА ПОЉОПРИВРЕДНО-ПРЕХРАМБЕНИМ ПРОИЗВОДИМА

Укупна трговина пољопривредно-прехрамбеним производима представљају значајан сегмент укупне спољнотрговинске размјене Босне и Херцеговине, коју карактерише релативно висока увозна зависност, мали обим извоза и стално присутан дефицит. У укупној трговини Босне и Херцеговине са иностранством у 2018. години, увоз пољопривредно-прехрамбених производа има удио око 16%, док је удио извоза пољопривредних производа у укупном извозу тек око 7%.

Табела 25. Спољнотрговинска размјена пољопривредним производима** за период 2017.-2018. године (Милиона КМ)

	2017.	2018.	Индекс 2018./2017. (%)
Увоз	3.125	3.086	99
Извоз	1.009	828	82
Биланс	4.134	3.914	95
Дефицит	-2.116	-2.257	107
Покривеност (%)	32	27	83

Извор: Агенција за статистику БиХ

**Пољопривредни производи су разврстани по CN класификацији (1-24)

У билансу размјене пољопривредних и прехрамбених производа БиХ са иностранством у 2018. години остварена је вриједност извоза од 828 милиона КМ, увоза 3 милијарде, и дефицита од 2,3 милијарде КМ.

Вриједност извоза пољопривредних прехрамбених производа је у односу на претходну годину мања за 18%, док се на страни увоза биљежи незнатно смањење од 1%.

Динамику извоза пољопривредно-прехрамбених производа у претходном периоду карактерисао је континуиран раст количина, а уједно и вриједности да би у 2018. години тај позитиван тренд био заустављен. Незадовољавајући трговински резултати у 2018. години највише су посљедица смањеног извоза на тржиште Турске с обзиром на значајно смањење вриједности турске лире и то за 40% што је утицало да наши производи на овом тржишту буду скупљи и мање конкурентни. Такође, на смањење извоза утицала је и одлука власти у Приштини за увођење заштитне мјере тј. царине на увоз млијека и млијечних прерађевина, а потом још радикалније мјере о увођењу 100% царине и то на увоз свих роба, укључујући и пољопривредно-прехрамбене производе поријеклом из Босне и Херцеговине.

Као одраз цјелокупног стања у пољопривреди Босне и Херцеговине које се огледа у недовољној производњи, ниској продуктивности, недовољно развијеним капацитетима за производњу пољопривредних производа и ниске конкурентности домаће производње на страном тржишту, већ дужи низ година се биљежи дефицит у трговинској размјени пољопривредних производа. Иако је извоз све до 2018. године биљежио позитивна кретања и имао стални тренд повећања, а вриједност увоза благо смањивао током протеклих година, ипак је дефицит и даље остао веома висок и још увијек није мањи од 2 милијарде КМ. Смањењем извоза у 2018. години, дефицит је у спољнотрговинској размјени пољопривредно-прехрамбених производа износио 2,3 милијарде и већи је за 7% у односу на претходну годину. У исто вријеме, покривеност увоза извозом у 2018. години је износила 27% и мања је у односу на претходну годину када је износила 32%.

5.1. Структура размјене пољопривредних производа

У Босну и Херцеговину се увози велики број пољопривредних производа, а робе који имају највећи удио и вриједност у укупном увозу пољопривредних производа у 2018. години су: пића, алкохоли и сирће (11%), месо и јестиви кланични производи (9%), разни прехрамбени производи (7%), житарице (7%), производи на бази житарица, брашна, млијека и слично (6,9%), биљна и животињска маст, и восак и слично (6,7%), остаци и отпаци од прехрамбене индустрије, припремљена животињска храна (6%), воће (5,7%), какао и производи од какаа (5,4%), млијеко и млијечни производи, јаја и мед (5%), шећери (4%). Наведени производи чине око 76% укупног увоза пољопривредних производа што изражено у новчаној вриједности износи 2,3 милијарде КМ.

Табела 26. Структура размјене пољопривредних производа у БиХ (главе ЦТ 1-24), Милиона КМ

Глава ЦТ**	2017.		2018.		Индекс 2018./2017.	
	Увоз	Извоз	Увоз	Извоз	Увоз	Извоз
1	83	6	67	11	81	189
2	247	63	286	54	116	86
3	27	24	29	14	107	57
4	148	79	160	91	108	116
5	4	0,29	3	0,27	79	93
6	18	5	19	6	104	125
7	75	39	86	36	115	92
8	191	149	177	118	93	79
9	117	11	108	10	92	94
10	243	25	217	24	89	96
11	52	55	49	17	95	31
12	117	19	98	12	84	64
13	3	0,04	3	0,03	92	75
14	0,17	0,04	0,19	0,19	110	463
15	262	170	207	114	79	67
16	106	55	115	60	108	109
17	178	66	127	22	71	33
18	154	24	167	23	109	94
19	197	66	213	69	108	105
20	74	20	79	19	107	94
21	249	19	262	20	105	106
22	328	68	346	79	105	116
23	180	24	192	20	106	84
24	72	22	75	8	104	37
Укупно (1-24)	3.125	1.009	3.086	828	99	82

Извор: Агенција за статистику БиХ

** Пољопривредни производи су разврстани по CN класификацији (1-24)

Пољопривредни производи који имају највећи удио и вриједност у укупном извозу пољопривредних производа у 2018. години су: јестиво воће, коре агрума, диња и лубеница (14%), биљна и животињска маст и восак, и слично (13,8%), млијеко и други млијечни производи, јаја перади, птичија јаја и мед (11%), пића, алкохоли и сирће са учешћем (9%), производи на бази житарица, млијека и слично (8%), прерађевине од меса, љускаваца, мекушаца или других водених бескичмењака (7%), месо и јестиви кланични производи (6,6%), шећери и производи од шећера (6%), поврће (4%) и житарице (3%)

Наведени производи чине око 78% укупног извоза пољопривредних производа у 2018. години, што изражено у новчаној вриједности износи 645 милиона КМ.

Извозна оријентација пољопривреде фокусирана је на одређене пољопривредне производе код којих се већ дужи вријеме биљежи успјех на иностраном тржишту и може послужити као један од индикатора конкурентности ових производа на том тржишту. Ипак, без обзира на позитивна кретања у извозу већине споменутих производа, осим извоза конзумног млијека и смрзнуте малине, Босна и Херцеговина биљежи дефицит у робној размјени свих других пољопривредних и прерађених пољопривредних производа.

5.2. Географска структура у спољнотрговинској размјени пољопривредно-прехрамбених производа

Што се тиче трговинских партнера Европска унија је и даље најзначајнији партнер с обзиром да се око 39% извоза пољопривредно-прехрамбених производа пласирало на ово тржиште, 35% у СЕФТА-у, Турску 18%, земље Остатка свијета 6%, и ЕФТА-у 2%.

Табела 27. Упоредни преглед БиХ размјене пољопривредним производима по регионима (Милиона КМ)

Региони	2017.		2018.		Индекс 2018/2017.	
	Увоз	Извоз	Увоз	Извоз	Увоз	Извоз
Европска унија	1.631	303	1.688	319	103,5	105,2
СЕФТА	950	335	903	293	95,0	87,6
ЕФТА	5	10	7	16	138,5	161,4
УОСТ*	65	286	80	149	122,9	52,2
Остатак свијета	474	75	408	51	86,1	67,5
Укупно	3.125	1.009	3.086	828	98,7	82,1

Извор: Агенција за статистику БиХ

*Уговор о слободној трговини -Турска

** Пољопривредни производи су разврстани по CN класификацији (1-24)

Када је ријеч о увозу, на БХ тржиште се највише пласира пољопривредно-прехрамбених производа поријеклом из ЕУ и то око 55%, земаља СЕФТА-е око 29%, Остатка свијета 13%, Турске око 3% и ЕФТА-е 0,2%.

5.3. Размјена пољопривредним производима Босне и Херцеговине са Европском унијом

Европска унија је најзначајнији трговински партнер Босне и Херцеговине у размјени пољопривредно-прехрамбених производима. Увоз пољопривредних производа из Европске уније у БиХ у 2018. години износио је 1,7 милијарди КМ и већи је за 57 милиона КМ или 3,5% у односу на претходну годину. Укупна вриједност извоза пољопривредних производа из БиХ у Европску унију износила је 319 милиона КМ и већа је за 16 милиона КМ, или 5,2% у поређењу са вриједности извоза из претходне године.

Када је ријеч о државама Европске уније из којих се највише увозе пољопривредни производи у БиХ, то су: Хрватска (29%), Мађарска (11%), Њемачка (11%), Италија (10%) и Пољска (9%). Међу земљама чланицама Европске уније у које се највише извезло пољопривредно-прехранбених производа у 2018. години су Хрватска (36%), Њемачка (14%), Италија (14%), Словенија (8%) и Аустрија (7%). У просјеку, око 79% вриједности извоза у Европску унију се пласира у ових пет наведених држава.

Дефицит у размјени пољопривредних производа између БиХ и Европске уније у 2018. години износио је 1,37 милијарди КМ и већи је 3% у односу на претходну годину. Покривеност увоза извозом у робној размјени пољопривредним производима између ЕУ и БиХ за 2018. годину износи 19%.

5.3.1. Размјена пољопривредним производима Босне и Херцеговине са Републиком Хрватском

У суштини, највише због трговине са Републиком Хрватском, Европска унија је наш најзначајнији трговински партнер када је ријеч о размјени пољопривредно-прехранбених производима. Без обзира на промјену услова у трговини од 1. јула 2013. године, Хрватска је сада као чланица Европске уније, и даље водећи партнер Босне и Херцеговине у размјени пољопривредно-прехранбених производа, а раст обима трговинске размјене између двије државе, поново има тренд сталног раста.

Посматрајући укупну спољнотрговинску размјену пољопривредним производима између Републике Хрватске и Босне и Херцеговине у 2018. години, забиљежен је раст извоза за 5%, раст увоза за 1% и смањење трговинског дефицита за 1% у поређењу са претходном годином. Покривеност увоза извозом у размјени пољопривредно-прехранбених производа БиХ и Хрватске у 2018. години је износила 24%.

Табела 28. Размјена пољопривредним производима Босне и Херцеговине са Хрватском (Мил.КМ)

	2017.	2018.	Индекс (2018./2017)
Увоз	460	463	101
Извоз	106	112	105
Обим	566	575	102
Дефицит	-354	-351	99
Покривеност	23	24	105

Извор: Агенција за статистику БиХ

** Пољопривредни производи су разврстани по CN класификацији (1-24)

Пољопривредно-прехранбени производи код којих је забиљежена највећа вриједност увоза, и који имају и највећи удио у укупном увозу из Хрватске у 2018. години су: пиво добијено од слада (57 милиона КМ), остали прехранбени производи који нису споменути нити укључени на другом мјесту, нпр. сложени алкохолни препарати, изоглузни, лактозни, те глукозни сирупи, и друго (22,27 милиона КМ), воде, укључујући минералне воде и газирани воде, са додатим шећером или другим средствима за заслађивање или ароматизацију (22 милиона КМ), остали препарати који се користе за прехрану животиња (21 милион КМ), бијели шећер (17,42 милиона КМ).

Пољопривредни производи који су највише извожени у Хрватску у 2018. години су: воде, укључујући минералне воде и газирани воде, са додатим шећером или другим средствима (18 милиона КМ), остала пшеница и суражица, осим сјеменске (11 милиона КМ), гдје је забиљежен енорман раст извоза, обзиром да је у 2017. години извоз износио 48,42 хиљаде КМ; слатки кекси (10 милиона КМ), вафли и облатне (8 милиона КМ).

5.4. Размјена пољопривредним производима Босне и Херцеговине са СЕФТА-е

На другом мјесту по значају, количини и вриједности остварене трговине пољопривредним производима је СЕФТА. И у 2018. години остаје иста констатација да, због близине тржишта и традиционалне повезаности и непостојања језичких баријера, регион земаља југоисточне Европе (СЕФТА) представља веома важно тржиште за пољопривредне производе из БиХ.

Удио увоза пољопривредно-прехранбених производа из СЕФТА у укупном увозу пољопривредно прехранбених производа у 2018. години је износио 29% и нешто је мањи у поређењу са претходном годином. У 2018. години вриједност извезених пољопривредно прехранбених производа износила је 293 милиона КМ и 13% је мања у односу на остварену вриједност извоз из претходне године.

У спољнотрговинској размјени са СЕФТА-ом Босна и Херцеговина биљежи стални дефицит који је у 2018. години износио 609 милиона КМ и мањи је за 1% у поређењу са висином дефицита из претходне године.

Посматрајући чланице СЕФТА-е у које се извозе пољопривредни производи из БиХ, евидентно је да се у 2018. години највише извозило у Србију и то 45%. Значајнији извоз пољопривредних производа је остварен у Црну Гору (25%), Македонију (17%), и Косово* (12%). Што се тиче увоза, најзначајније мјесто у увозу пољопривредних производа у БиХ заузима Србија са чак 90% удјела, затим Република Сјеверна Македонија са удјелом од 6%, и Црна Гора са удјелом од 2%. У размјени пољопривредним производима са СЕФТА земљама, покривеност увоза извозом у 2018. години је износила 33%.

5.4.1. Размјена пољопривредним производима Босне и Херцеговине са Републиком Србијом

Укупан увоз пољопривредних производа из Републике Србије у БиХ у 2018. години износио је 812 милиона КМ и мањи је за 49 милиона КМ или за 6% у односу на претходну годину када је износио 861 милион КМ. Пољопривредни производи код којих је забиљежено значајно смањење увоза, а утицали су на мањи укупни увоз из Србије у 2018. години су сирово уље сунцокрета (увоз мањи за 41%), зрно пшенице (увоз мањи за 22%), брашно од пшенице и суражице, као и сунцокретоно сјеме (увоз мањи за 20%).

Табела 29. Размјена пољопривредним производима Босне и Херцеговине са Србијом (Милиона КМ)

	2017.	2018.	Индекс 2018/2017.
Увоз	861	812	94
Извоз	141	133	94
Обим	1.002	945	94
Дефицит	-720	-679	94
Покривеност (%)	16	16	100

Извор: Агенција за статистику БиХ

Пољопривредни производи који су се највише увозили из Србије у 2018. години су: кукуруз, осим сјеменског - 61 милион КМ, сунцокрет у зрну - 49 милиона КМ, сирово уље - 48 милиона КМ, остали препарати који се користе за прехрану животиња - 47 милиона КМ, цигарете које

*Овај назив не прејудуира статус Косова и у складу је са Резолуцијом 1244 SB UN и одлуком Међународног суда правде о косовској декларацији о независности.

садрже дуван - 44 милиона КМ. Структура производа који су заступљени у увозу у 2018. години је слична и претходним годинама.

Што се тиче извоза пољопривредних производа из БиХ у Србију, износио је 133 милиона КМ и мањи је за 8 милиона КМ или 6% у поређењу са претходном годином. Пољопривредни производи код којих је забиљежен мањи извоз у 2018. години, а уједно је утицао и на укупно смањење извоза у Србију, су уљане погаче (извоз мањи за 32%), смрзнуте малине (извоз мањи за 23%), непуњени чоколадни производи (извоз мањи за 17%) и слатки кекс (извоз мањи за 15%).

Пољопривредни производи који су се највише извозили у Србију, у 2018. години су: малине и купине - 25 милиона КМ, млијеко и павлака, са садржајем масти већим од 1%, али не већим од 6% по маси - 12 милиона КМ, остали припремљени или конзервирани производи од кокоши врсте *Gallus domesticus* - 8,5 милиона КМ. Остала говеда, осим чистокрвних приплодних - 7 милиона КМ, код којих је забиљежено значајно повећање извоза и то више од 6 милиона у поређењу са претходном годином.

Имајући у виду да су и извоз као и увоз биљежили смањење у 2018. години самим тим и дефицит је био мањи за 41 милион КМ или 6% него претходне године.

Покривеност увоза извозом у робној размјени пољопривредним производима БиХ и Србије у 2018. години је износила скромних 16 %.

5.5. Размјена пољопривредним производима Босне и Херцеговине са ЕФТА-ом

ЕФТА је групација земаља са којом БиХ у трговини пољопривредно-прехранбеним производима остварује суфицит. Вриједност извоза пољопривредно-прехранбених производа из БиХ у ЕФТА земље у 2018. години је износила 16 милиона КМ, и већа је за 62% у поређењу са вриједности извоза из претходне године.

Битно је истаћи да извоз пољопривредних производа на тржиште ЕФТА биљежи позитивна кретања односно континуиран раст вриједности и количине

Табела 30. Размјена пољопривредним производима Босне и Херцеговине са ЕФТА (Мил.КМ)

	2017.	2018.	Индекс 2018/2017.
Увоз	4,6	6,9	152
Извоз	9,9	16,1	162
Суфицит	5,4	9,2	171
Покривеност (%)	218	233	107

Извор: Агенција за статистику БиХ

Пољопривредни производи који су највише извожени у ЕФТА-у у 2018. години су: поврће у вриједности од 6 милиона КМ, пића, алкохол и сирће у вриједности од 4 милиона КМ, воће и орашасти плодови у вриједности од 3,7 милиона КМ; производи на бази житарица 0,6 милиона КМ, производи од воћа и поврћа 0,4 милиона КМ. Наведени производи чине око 92% укупног извоза пољопривредних производа на ово тржиште.

Остварена вриједност увоза пољопривредних производа у 2018. години из земаља ЕФТА-е је износила око 7 милиона КМ и већа је за 52% у поређењу са вриједности увоза из претходне године.

Структура пољопривредних производа који се увозе из ЕФТА-е у БиХ је другачија у поређењу са извозним производима, с обзиром да су на првом мјесту са увозом од 2,8 милиона КМ разни прехранбени производи, затим рибе и остали водени бескичмењаци са вриједности увоза од

2,3 милиона КМ, какао и производи од какао са 0,56 милиона КМ, шелака, гуме и смоле са 0,21 милион КМ, шећери и производи на бази шећера као и поврће са 0,19 милиона КМ.

Током 2018. године настављен је тренд растућег суфицита у размјени пољопривредних и прехранбених производа између БиХ и ЕФТА-е уз остварени ниво од око 9 милиона КМ. Вриједност суфицита у 2018. години је већа за 71% чему је допринијела значајно већа вриједност извоза у односу на вриједности увоза.

Покривеност увоза извозом пољопривредних и прехранбених производа у 2018. години износила је чак 233%.

Посматрано по земљама ЕФТА регије у 2018. години највише се пољопривредно-прехранбених производа увезло из Швајцарске и то око 62%, на другом мјесту са учешћем од 35% у укупној вриједности увоза је Норвешка и око 4% из Исланда. Пољопривредно-прехранбени производи из БиХ се пласирају на тржишта двије земље ЕФТА-е и то у Швајцарску око 95% укупног извоза и 5% у Норвешку.

5.6. Размјена пољопривредним производима Босне и Херцеговине са Републиком Турском

Република Турска је један од водећих партнера у спољнотрговинској размјени пољопривредним производима с обзиром да се чак једна трећина пољопривредних производа и хране извози на ово тржиште. Такође, Турска је једна од ријетких земља са којим БиХ остварује суфицит у спољнотрговинској размјени.

Извоз пољопривредних производа у Турску у 2018. години је износио 149 милиона КМ и у односу на претходну годину је мањи за 139 милиона КМ или 48%. Лоши трговински резултати и смањење извоза на тржиште Турске уследили су с обзиром на смањење вриједности турске лире и то за 40% што је утицало да наши производи на овом тржишту буду скупљи и мање конкурентни.

Табела 31. Размјена пољопривредним производима Босне и Херцеговине са Турском

Опис	2017.	2018.	Индекс 2018/2017.
Извоз	286	149	52
Увоз	65	80	123
Суфицит	221	69	31
Покривеност (%)	440	187	42,5

Извор: Агенција за статистику БиХ

Што се тиче увоза у 2018. Години, из Турске је у БиХ увезено пољопривредних производа вриједности од 80 милиона КМ што је 23% више него претходне године.

Без обзира на негативне резултате у извозу, и у 2018. години је забиљежен суфицит у размјени пољопривредних производа БиХ и Турске у износу од 69 милиона КМ, али је значајно мањи, и то чак за 151 милион КМ или 69% у поређењу са вриједности суфицита из претходне године. С обзиром да је извоз значајније смањен у односу на повећање увоза, самим тим је и суфицит знатно мањи.

Покривеност увоза извозом пољопривредних и прехранбених производа у 2018. години износила је 187%.

Структура пољопривредних производа који се извозе на турско тржиште није много промијењена ни у 2018. години, с тим што је забиљежено значајно смањење извоза код производа који имају највећи удио у укупном извозу попут масти и уља, брашна, меса и др.

Седам група пољопривредно-прехрамбених производа чине око 95% извоза на ово тржиште. Са око 60% учешћа у укупном извозу имају масти и уља, затим на друго мјесто ранжирани су месо и јестиви кланични производи са удјелом од 27%, производи млинске индустрије 5%, уљано сјеме и шећери са по 2%.

У 2018. години топ производи који се пласирају у Турску су забиљежи значајан пад извоза, и то житарице за огромних 99,9% или 21 милион КМ, производи млинске индустрије за 40 милиона КМ или 86%, уљано сјеме за 60%, шећер за 51%, масти и уља за 39%, месо и јестиви кланични производи за 15%, док извоз прерађевина од меса, риба, љускаваца није ни забиљежен.

Пољопривредни производи који су највише увожени из Турске у 2018. години су: лимуни и лимете у вриједности од 8,5 милиона КМ; парадајз, свјеж или расхлађен у вриједности од око 6 милиона КМ, производи од шећера (укључујући бијелу чоколаду), без какаа - остали у вриједности од 5,8 милиона КМ; месо перади исјечено на комаде и кланични производи, смрзнути - 5 милиона КМ; хљеб, пецива, колачи, кекс и остали пекарски производи – остало - 4,34 милиона КМ.

6. РЕАЛИЗАЦИЈА МЈЕРА И ПРИОРИТЕТА У ОБЛАСТИ ПОЉОПРИВРЕДЕ, ИСХРАНЕ И РУРАЛНОГ РАЗВОЈА У 2018. ГОДИНИ

6.1. Законска регулатива

У току 2018. године није било значајнијег напретка у погледу усаглашавања коначног текста и усвајања Нацрта Закона о вину Босне и Херцеговине. Коментари и сугестије DG AGRI на Нацрт новог Закона о вину које су достављене у јуну 2017. године су разматране у оквиру радне групе и већим дијелом уграђене у текст Нацрта Закона о вину БиХ.

На нивоу Федерације Босне и Херцеговине и Републике Српске није било измјена у законодавству о вину, осим почетка израде Правилника о начину паковања и означавања вина и других производа од грозђа и вина у Федерацији БиХ. Такође, у извјештајном периоду није било законодавних активности у области јаких алкохолних пића на ентитетском нивоу.

Агенција за безбједност хране Босне и Херцеговине је у складу са Закључком са сједнице Савјета министара Босне и Херцеговине и препорукама 1. Пододбора за пољопривреду и рибарство између ЕУ и БиХ, у сарадњи с надлежним органима ентитета и Брчко Дистрикта БиХ, припремила Правилник о системима квалитета за прехрамбене производе („Службени гласник БиХ“ бр. 90/18) који је достављен Савјету министара БиХ на разматрање и усвајање. Овим прописом се у законодавство Босне и Херцеговине преузима Уредба Европске уније број 1151/2012 о системима квалитета за пољопривредне и прехрамбене производе.

У области органске производње, услед различитих ставова у вези са регулативом из ове области у земљи, није било активности на изради оквирног закона о органској производњи на нивоу БиХ. Стратешким планом руралног развоја БиХ – Оквирни документ, препознат је значај органске производње те је и дефинисана мјера - Подршка органској производњи, заштити животне средине и смањење утицаја климатских промјена, односно конкретна подмјера у оквиру ове мјере - Подршка производњи, сертификацији и контроли органске производње на свим нивоима, у складу са најбољим праксама ЕУ-а и захтјевима тржишта. Усвајање закона и подзаконских аката на нивоу ентитета у значајној мјери је допринијело да се ова област уреди у складу са ЕУ законодавством чиме су додатно обезбијеђени бољи услови за производњу и трговину, а посебно извоз органских производа који по званичним подацима расте из године у годину.

У Републици Српској је објављен Правилник о условима и начину складиштења, превозу и стављању у транспорт органских производа („Службени гласник Републике Српске“, број 67/18). У истом периоду у Федерацији Босне и Херцеговине је донесен Правилник за органску биљну и сточарску производњу („Службене новине Федерације БиХ“, број 14/18). Правилником за органску и биљну производњу прописују се минимални захтјеви за органску биљну производњу који обухватају поступке и одређене норме узгоја биља, услове прелазног периода, паралелну производњу, одржавање плодности, плодород, листе одобрених ђубрива, листе средстава за заштиту биља и средстава за побољшање земљишта; минималне захтјеве за органску сточарску производњу за узгој животиња, услове прелазног периода, начин држања животиња, исхрану, његу и лијечење животиња; и услове за прилагођавање производних правила за биљну и сточарску производњу у изузетним случајевима. Такође, овим Правилником су преузете и одредбе ЕУ *acquis*-а које се односе на органску биљну и сточарску производњу. У току су биле и активности на изради других подзаконских аката неопходних за пуну имплементацију ентитетских Закона о органској производњи.

На нивоу БиХ у извјештајном периоду није било других нових законодавних активности. Федерално министарство пољопривреде водопривреде и шумарства је донијело Правилник о пчеларству („Службене новине Федерације БиХ, број 31/18“) којим се прописују начин и услови за држање и узгој пчела, евиденција пчелара и пчелињака, катастар пчелињих паша, премјештање, заштита пчелињих заједница. На основу овог Правилника започете су активности на изради Регистра пчелара и пчелињака на територији Федерације БиХ. Правилник није усклађиван са прописима ЕУ јер се тематика коју обрађује овај Правилник тиче домаћег законодавства, тако да свака држава на свој начин уређује предметну област.

У области сточарства у Републици Српској, усвојено је неколико битних аката: Програм узгоја оваца у Републици Српској за период 2018-2022. („Службени гласник Републике Српске“, број 17/18), Правилник о поступку разврставања и означавања свињских трупова и полутки („Службени гласник Републике Српске“, број 27/18), Правилник о садржају захтјева и поступку признавања нове расе, соја или хибрида („Службени гласник Републике Српске“, број 60/18), Правилник о измјени и допуни правилника о квалитету свјежег сировог млијека и рад овлашћене лабораторије („Службени гласник Републике Српске“, број 46/18), Правилник о поступку разврставања и означавања овчијих и јагњећих трупова и полутки („Службени гласник Републике Српске“, број 57/18) и Програм узгоја коза у Републици Српској 2018-2022. („Службени гласник Републике Српске“, број 67/18).

Посебно је важно нагласити да је на 36. сједници Дом народа Парламентарне скупштине БиХ одржаној 20. 02. 2018. усвојен Стратешки план руралног развоја Босне и Херцеговине (2018 – 2021) – Оквирни документ, који за циљ има да осигура широк оквир који води постепеном усклађивању пољопривреде и руралног развоја у БиХ, са најбољим праксама ЕУ, односно законодавном и институционалном усклађивању. Један од основних циљева јесте хармонизација правног оквира, из области пољопривреде и руралног развоја, у правцу постепеног приближавања заједничкој пољопривредној политици ЕУ.

6.2. Имплементација Стратешког плана руралног развоја

Почетком 2018. године оба дома Парламентарне скупштине БиХ усвојила су Стратешки план руралног развоја Босне и Херцеговине (2018-2021) - Оквирни документ (у даљем тексту: Стратешки план). Усвајање овог документа оцијењено је веома позитивно како од стране самих учесника у доношењу овог акта, тако и од стране Европске комисије која је на бази овог документа одобрила кориштење IPA средстава за пољопривреду и рурални развој.

Стратешки план израђен је методологијом „од средине ка горе“, уз прихватање и кориштење израђених ентитетских стратешких докумената и потпуно поштовање надлежности ентитета, Брчко Дистрикта БиХ и БиХ. У обзир су узете анализе, циљеви, мјере и планови који су већ на снази и имплементирају се у оквиру постојећих стратешких докумената, а имплементација по планираним мјерама настављена је и у 2018. години.

У складу са Законом о пољопривреди, прехрани и руралном развоју БиХ, надлежно Министарство спољне трговине и економских односа БиХ у сарадњи са надлежним органима ентитета и Брчко Дистрикта БиХ, припрема и обезбјеђује све релевантне извјештаје о прогресу у имплементацији Стратешког плана БиХ и повезаних програма на свим нивоима власти. С тим у вези, Министарство спољне трговине и економских односа БиХ је и покренуло активности на праћењу имплементације и учинка прописаних мјера како би могли сачинити детаљан извјештај. Због неусаглашених ставова по питању програмирања IPA 2018. Министарство спољне трговине и економских односа БиХ није било у могућности да формира Радну групу која би разрадила план и индикаторе за мониторинг и оцијенила учинак имплементираних мјера, те ће та активност бити покренута кад се за то створе услови. Тек када Радна група припреми анализе, имаћемо детаљан и свеобухватан извјештај о имплементацији и учинцима дефинисаних мјера као и достизању постављених циљева.

У међувремену, а на основу расположивих и непотпуних података, Министарство спољне трговине и економских односа БиХ је урадило полугодишњу анализу о учинцима и досезима Стратешког плана којим је закључено да, иако су анализиране активности за веома кратак период, надлежне институције су своје активности усмјериле према мјерама и подмјерама наведеним у усвојеном Стратешком плану. У недостатку неопходних података, као и методологије израде анализе тешко је сумирати и квантификовати учинке и досега Стратешког плана. Први детаљан извјештај, чија је израда планирана у 2019. години, даће добар преглед имплементације Стратешког плана.

6.3. Инструмент Европске уније за предприступну помоћ 2014-2020 – IPA II за Сектор: Пољопривреда и рурални развој⁵

Ово је сложен сектор, који се састоји од различитих подсектора (пољопривреда и рурални развој, безбједност хране, ветеринарство, фитосанитарни и рибарски сектор) као и многих укључених и заинтересованих страна. Оба ентитета, Федерација Босне и Херцеговине и Република Српска, имају усвојене стратешке документе који јасно дефинишу стратешке циљеве у пољопривреди и који су били основа за Стратешки план руралног развоја Босне и Херцеговине за период (2018-2021) - Оквирни документ (СПРР БиХ).

Прије усвајања СПРР БиХ у фебруару 2018. године, Босна и Херцеговина није имала цјеловит стратешки документ на нивоу БиХ у области пољопривреде и руралног развоја. Усвајање оваквог документа био је један од услова за кориштење подршке из претприступних фондова ЕУ, ради чега Босна и Херцеговина није била у могућности користити IPA II (2014-2020) фондове за овај сектор у првом дијелу IPA II подршке од 2014. до 2018. године.

Након што је, крајем 2017. године постало врло извјесно да би СПРР БиХ могао бити усвојен, започело се са активностима у вези програмирања помоћи у оквиру IPA II. Министарство спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине је као секторска координацијска институција за израду Секторског планског документа (СПД) и Акционог документа (АД) спроводило овај процес у складу са Оквирним споразумом између Босне и Херцеговине и

⁵ У складу са IPA II класификацијом сектора

Европске комисије о аранжманима за провођење финансијске помоћи Европске уније Босни и Херцеговини у оквиру инструмента претприступне помоћи (IPA II)⁶.

У новембру 2017. почела је припрема Секторског планског документа 2018-2020. и успостава Секторске радне групе (СРГ) која је бројала 25 чланова и 17 замјенских чланова, представника институција у БиХ - државних, ентитетских и Брчко Дистрикта као и представника кантоналних органа управе.

С обзиром на то да Секторску радну групу чине учесници из релевантних институција, они су били активно укључени у пројектовање, израду и развој Секторског планског документа. Консултације су обављене у облику интерактивне радионице и и-мејл консултација⁷. У децембру је одржана обука у Сарајеву, након чега је услиједио рад чланова Секторске радне групе на првом дијелу документа Секторског планског документа 2018-2020., чији је први нацрт израђен почетком јануара 2018. године.

Паралелно са припремом Секторског планског документа 2018-2020, Секторска радна група је започела са процесом припреме Акционог документа, након чега је услиједило одржавање радионице⁸. Припремне активности, консултације, додатна размјена доприноса и финализација Секторског планског документа и Акционог документа од стране чланова Секторске радне групе обављани су електронским путем током читавог периода програмирања. Завршне верзије Секторског планског документа и Акционог документа су припремљене у априлу 2018. године и достављене Уреду Државног IPA координатора (DIPAK Канцеларија).

Општи циљ Акције (Акционог документа, програма) под називом „ЕУ подршка у области пољопривреде и руралног развоја, безбиједности хране, ветеринарских и фитосанитарних стандарда“ је модернизација пољопривредно-прехрамбеног сектора у Босни и Херцеговини оснаженог мјерама подршке конкурентности, политикама усклађеним са ЕУ и изграђеним капацитетима, како би се осигурала сигурна и квалитетна храна и здрава животна средина. Укупан износ који је ЕК намијенила овом програму је 30 милиона евра.

Истовремено је у првој половини 2018. године финализован и Секторски плански документ. Сви нивои владиних институција су били укључени у програмирање кроз Секторску радну групу, тј. институције са државног, ентитетског и кантоналног нивоа. Током програмирања, Радна група за европске интеграције за Поглавље 11 била је укључена кроз дефинисање и одређивање приоритета за IPA 2018 програм.

Током процеса програмирања, чланови (и / или замјеници чланова) Секторске радне групе били су присутни на тренинзима, радионицама и састанцима, гдје су кроз активно учешће дали свој прилог и допринос. Такође, размјена доприноса чланова Секторске радне групе и консултације обављане су електронским путем током читавог периода.

Цјелокупни процес је био под вођством Канцеларије DIPAK-а (Дирекције за европске интеграције) и уз помоћ спољних експерата фокусираних на логику интервенције и приједлоге за планиране интервенције у оквиру IPA II.

Консултације са цивилним друштвом организоване су путем е-платформе којом управља DIPAK Канцеларија.

Главни изазов био је касно именовање чланова Секторске радне групе из Републике Српске, које је примљено тек у фебруару 2018. године. Номиновани чланови из Министарства

⁶ „Службени гласник Босне и Херцеговине“, број 6/15 – Међународни уговори

⁷ 21-22.12.2017. дводневна „Обука за Секторску радну групу за припрему СПД“, Сарајево

⁸ 28-29.03.2018. дводневна радионица „Развој СПД-ја и АД-а – Сектор: пољопривреда и рурални развој“, Сарајево

пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске учествовали су само на почетку састанку одржаном 19. марта 2018. године у Сарајеву. чија је тема била „Секторски плански документ (СПД) и процес припреме Акционог документа (АД)“. Међутим, убрзо након почетка састанка, помоћник министра у Министарству пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске, рекао је да чланови који долазе из Републике Српске неће учествовати у процесу програмирања јер процес није у складу са закључком Дома народа, који налаже да се процес програмирања фондова ЕУ у области руралног развоја, као и имплементација свих других стратешких докумената на нивоу БиХ реализује у оквиру договореног Механизма координације процеса европских интеграција у БиХ, након чега су представници Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске напустили састанак.

Чланови Секторске радне групе за IPA II раде на уско специјализованим и специфичним задацима припреме планских и програмских докумената, а процеси припреме се одвијају у врло кратким и строгим роковима које треба поштовати како би се дошло у прилику коришћења расположивих претприступних средстава. Чланови радних група за европске интеграције (РГ ЕИ), дјелују као чланови оперативних тијела која су формирана у складу са *acquis*-ем тј. у складу са тематским поглављима и члановима Споразума о стабилизацији и придруживању (ССП). Чланови радних група за европске интеграције раде на задацима процеса европских интеграција, а не на IPA II планирању и програмирању активности IPA II сектора који захтијевају посебне капацитете и специфична знања учесника.

Поред тога, Сектор пољопривреде и руралног развоја је посебно сложен и покрива три поглавља *acquis*-а: Поглавље 11; Пољопривреда и рурални развој, Поглавље 12; Безбиједност хране, ветеринарска и фитосанитарна политика и Поглавље 13; Рибарство. То значи да би Секторску радну групу за програмирање IPA II могло чинити и више од 100 чланова ако би се састојала од чланова РГ ЕИ, што би засигурно отежало процес припреме докумената.

Како би се избјегле сличне ситуације у наредном циклусу програмирања, Канцеларија DIPAK-а би требала припремити компромисно рјешење које би требало бити у складу с одредбама Оквирног споразума за IPA II и Механизма координације процеса европских интеграција у БиХ.

Акција за сектор: Конкурентност и иновације – Локалне стратегије развоја IPA 2016

Како је из IPA програма 2016 пројектована подршка за имплементацију пројекта под називом: Конкурентност и иновације – Локалне стратегије развоја или ЕУ за бизнис (EU4Business) који подржава конкурентност приватног сектора путем подршке извозно оријентисаним малим и средњим предузећима (МСП), а која су такође регистрована и оперативна и у пољопривредном сектору, инсистирало се на укључивању пољопривредних произвођача и прерађивача, што је Европска комисија на крају и прихватила. Имплементација пројекта усмјереног на пословно партнерство и вриједног 16 милиона евра је започела половином 2018. године, а од чега је током наредне 4 године, 4,4 милиона евра директне помоћи усмјерено за МСП везана за пољопривреду. Пројект се састоји се из два дијела: 1. јачање капацитета институција и техничка помоћ институцијама (1,4 милиона евра), и дио 2. (3 милиона евра) за директну помоћ актерима пољопривредног сектора кроз мјере намијењене за: а) комерцијална пољопривредна газдинства, б) прерађиваче и ц) локална партнерства и на тај начин ће се директно утицати и на спровођење приоритета из СПРР БиХ.

Читав пројект има фокус на иновацијама, а циљ је подићи приносе, али и подстаћи другачији приступ тржишту и производњи.

Пројект имплементирају међународне агенције: GIZ (Њемачка агенција за развој), UNDP (Програм Уједињених народа за развој) и ILO (Међународна организација рада), а први позив

за апликацију кориштења средстава за произвођаче је планиран за почетак 2019. године, а онда ће се у наредном фазама пуштати и остали позиви до краја имплементације пројекта.

6.4. Успостављање IPARD структуре у Босни и Херцеговини

Конкретни помаци у договору око усаглашеног модела за успостављање IPARD оперативне структуре нису евидентирани ни у 2018. години. Разлози застоја су у вези недостатка одређених надлежних институција да предузимају кораке по овом питању и одгађања разговора до успостављања механизма координације. Како је механизам координације коначно усаглашен и усвојен, а оперативна тијела предвиђена механизмом координације већ функционална и кориштена у процесу доношења стратешких докумената, постоји основа да се разговори по овом питању ускоро наставе. Савјет министара БиХ је претходне године усвојио информацију о активностима дефинисања модела оперативне структуре за provedбу IPARD II, наведени су и сви предуслови који се морају испунити како би се забиљежио конкретан напредак. Савјет министара је задужио Министарство спољне трговине и економских односа БиХ да „у сарадњи са надлежним органима ентитета, Брчко Дистрикта и кантона, настави активности с циљем дефинисања модела Оперативне структуре за провођење програма IPARD II“ што је и рађено у оквиру механизма координације при изради стратешког документа.

Потпуно је јасно да је и даље основни и незаобилазни предуслов за кориштење IPARD средстава Европске уније за пољопривреду и развој руралних подручја, успостављен правни и институционални оквир. Институционална структура за кориштење IPARD претприступних средстава се састоји из општег IPA оквира, управљачког и контролног система и IPARD оперативне структуре. Основа за пружање IPA II финансијске подршке БиХ за пољопривреду је Индикативни стратешки документ који припрема Европска комисија у консултацијама са земљом корисником. Како је у другој половини 2017. године рађена средњорочна ревизија Индикативног стратешког документа, а пошто су у координацији Министарства спољне трговине и економских односа БиХ већ биле настављене активности надлежних институција на изради Стратешког плана руралног развоја БиХ, пољопривредни сектор је уврштен као потенцијално прихватљива област за кориштење претприступних средстава из IPA II пакета. Како су активности на изради Стратешког плана руралног развоја БиХ напредовале наставком рада представника свих надлежних институција на изради приједлога документа, Европска комисија је укључила сектор пољопривреде у Индикативни стратешки документ, али уз услов да Стратешки план руралног развоја БиХ буде усвојен. Почетком 2018. године, Савјет министара БиХ је усвојио Стратешки план руралног развоја Босне и Херцеговине (2018-2021) – Оквирни документ, а потом и оба дома Парламентарне скупштине БиХ. Усвајањем овог документа створени се услови за кориштење претприступних средстава Европске уније намијењених пољопривреди и развоју руралних подручја у БиХ у циљу унапређења одрживог развоја руралних подручја.

Ипак, за кориштење IPARD средстава у стандардним процедурама које су исте за сваку од земаља приступница, сем израђеног Индикативног стратешког документа, земља корисница мора имати израђене стратешке документе неопходне за повлачење IPARD II. Једнако као и за друге земље приступнице, и за Босну и Херцеговину то значи да треба имати израђена и усвојена два документа и то, осим усвојеног Стратешког плана руралног развоја мора имати и израђен, усвојен и од Европске комисије прихваћен IPARD Програм.

Како други технички услов за кориштење IPARD средстава, успостављена IPARD оперативна структура и даље представља ограничавајући фактор, упоредо са израдом Стратешког плана руралног развоја БиХ вођене су консултације са представницима релевантних Директората Европске комисије, прије свих са Директоратом за проширење и Директоратом за пољопривреду. Имајући у виду да процес изградње IPARD оперативне структуре подразумева

реформу постојећих управа (или дијелова управа) у IPARD оперативну структуру, а што захтијева дужи временски период, настојао се осигурати пристанак представника Европске комисије за кориштење IPA претприступних средстава у IPARD сличном облику. Након више одржаних састанака, разговора и конкретних приједлога, а уз повољне информације тока израде Стратешког документа, представници Европске комисије су прихватили и по први пут подржали могућност кориштења средстава IPA II пакета за директну подршку пољопривредницима у јачању конкурентности пољопривредне производње и диверсификацију руралних активности. Договорено је и да се настави подршка јачања капацитета институција за постепено прилагођавање домаћих политика пољопривреде са Заједничком пољопривредном политиком Европске уније. Нацрт Акционог документа је такође израђен и достављен преко Дирекције за европске интеграције Европској комисији на коментаре и препоруке. Овим се стичу услови наставка техничке помоћи Европске уније за започете активности на изналагању адекватног модела IPARD оперативне структуре, јер за кориштење IPARD средстава и даље остаје технички услов који се односи на успоставу IPARD оперативне структуре за БиХ.

С обзиром на специфичности организације Босне и Херцеговине, успостављање IPARD оперативне структуре у БиХ не тече као у другим земљама које су прошле ову фазу. Разлог су, свакако, Уставом додијељене надлежности у области пољопривреде, укључујући и систем исплате новчаних подршки, које су на ентитетском и кантоналном нивоу, док су са друге стране, захтјеви ЕУ када је IPARD структура у питању јасни - да је у земљама кандидатима неопходно успоставити јединствену IPARD структуру за цијелу земљу. Из ових разлога, питање успостављања IPARD структуре иако је на дневном реду већ дужи низ година, још увијек није ријешено и треба га разматрати у оквиру свих активности европских интеграција и испуњења услова за приступање ЕУ.

6.5. Пољопривредни информациони систем и пољопривредна статистика

Пољопривредни информациони систем представља систем у којем се генеришу, трансформишу, консолидују, примају и дисеминирају пољопривредни подаци. Уопштено говорећи пољопривредни информациони систем има своје компоненте, процесе, механизме, операције и актере. Обрадом информација у систему долазимо до знања која нам требају омогућити релевантно планирање развоја пољопривреде.

Информационо-комуникационо-технолошки систем који се користи у сектору пољопривреде у Босни и Херцеговини на свим нивоима институционалне власти са циљем креирања пољопривредне политике засноване на релевантним анализама у пољопривреди, називамо Пољопривредни информациони систем. Систем је састављен од информационих система и подсистема који обрађују појединачне области у пољопривреди.

Значајну улогу пољопривредни информациони систем, као алат, има у приступу, кориштењу и трансферу финансијских средстава из схема помоћи ЕУ и фондова намијењених развоју пољопривреде, базирано на основи усклађености са заједничком пољопривредном политиком ЕУ. Одређени сегменти овог система директно омогућавају трансфер средстава подршке према пољопривредним произвођачима.

Пољопривредни информациони систем можемо подијелити у двије категорије. Прва категорија су подсистеми који се баве масовним прикупљањем података и њиховим процесирањима. Друга категорија представља подсистеме који се у бити не баве масовним прикупљањем података него контролним механизмима и референтним изворима.

Прва категорија се може подијелити у пет основних подсистема који представљају језгро пољопривредног информационог система. То су:

1. Статистички систем - попис пољопривреде
2. Мреже рачуноводствених података пољопривредних газдинстава (FADN)

3. Пољопривредни тржишни информациони систем (AMIS/PTIS)
4. Регистри и GIS подсистеми
  - а. Регистар пољопривредних газдинстава и Регистар клијената
  - б. Регистар идентификације животиња
  - ц. Фитосанитарни регистар
  - д. Регистар произвођача вина и винове лозе
  - е. Регистар произвођача органске хране
  - ф. GIS земљишни системи
5. Интегрисани административни контролни систем (IACS)
  - а. Систем за идентификацију и регистрацију пољопривредних парцела (LPIS)
  - б. Систем унакрсне усклађености (CC)
  - ц. Платни систем
  - д. Инспекцијски систем

До данас у Босни и Херцеговини су успостављени сљедећи системи/подсистеми:

1. Статистички адресар пољопривредних газдинстава
2. Регистар за идентификацију и контролу кретања животиња
3. Регистар пољопривредних газдинстава и Регистар клијената
4. Фитосанитарни регистар
5. GIS-катастар
6. Инспекцијски системи

Агенција за статистику Босне и Херцеговине од задњег пописа становништва 2013. године води адресар пољопривредних газдинстава. Адресар се редовно треба ажурирати кроз пољопривредни попис и исти повезати са Регистром пољопривредних газдинстава да би се квалитет и вјеродостојност информација максимизирале.

Агенција за обиљежавање животиња води Регистар за идентификацију и контролу кретања животиња од 2004. године. Софтверски пакет који се користи за одржавање регистра је 2014. године у потпуности измијењен и од тада се у регистру осим говеда воде и овце. Надаље, регистар је потребно функционално укључити у интероперабилни систем пољопривреде. Ентитетска министарства пољопривреде од 2012/2013. године воде Регистар пољопривредних газдинстава и Регистар клијената. Регистри су хармонизовани, али се подаци из Републике Српске не преносе на државни ниво како је планом успостављања система било предвиђено. Иста министарства воде и Фитосанитарни регистар, а Управа Босне и Херцеговине за заштиту здравља биља је задужена за податке на државном нивоу. Такође, ентитетске геодетске управе воде GIS катастре који су дијелом објављени на веб страници и постоје сервиси за преузимање података. Федерална инспекцијска управа и Управа за инспекцијске послове Републике Српске имају властите системе који тренутно преко интероперабилног система размјењују електронске документе.

Систем је у наредним фазама развоја потребно увезати са другим регистрима. За координацију наставка рада на формирању цјеловитог пољопривредног информационог система у Босни и Херцеговини задужено је Министарство спољне трговине и економских односа БиХ.

На основу изложеног можемо рећи да је Пољопривредни информациони систем у БиХ још у фази почетног развоја јер му недостају кључни системи/подсистеми, посебно посматрано из угла ЕУ захтјева према земљама кандидатима на путу придруживања у заједницу. Првенствено се мисли на IACS систем и платну агенцију као корисника оваквог система. За реализацију овог система у Босни и Херцеговини, претходно је потребно донијети политички усаглашен став у

погледу модела система који треба бити у складу са уставом додијељеним надлежностима и ЕУ захтјевима, и којим ће се одредити смјер у којем систем треба да се успоставља и развија. Прије тога није могуће радити на успостављању функционалног система, иако се на техничком нивоу систем може развити уз уважавање потребе за квалитетним људским ресурсима. У циљу јачања капацитета, Министарство спољне трговине и економских односа БиХ у погледу људских ресурса и трансфера знања координира техничку помоћ коју пружа TAIEХ, реализацијом радионица, мисија и студијских посјета. Ову праксу, у сарадњи са осталим укљученим институцијама у пољопривреди, свакако треба наставити и даље ојачати.

С обзиром да је надлежност за прикупљање података углавном на ентитетским институцијама, један дио успостављених система функционише управо тако. Подаци се углавном скупљају на нивоу општина, што је случај у Федерацији или путем ангажованих стручних служби као нпр. Агенцијом за посредничке, информатичке и финансијске услуге (АПИФ), што је случај у Републици Српској. Затим се ти подаци централизирају у ентитетским министарствима пољопривреде одакле се репликација и трансфер података одвија дијелом аутоматски (из Федерације БиХ), а дијелом по захтјеву (из Републике Српске) обједињују на једном мјесту. У овом случају конкретно говоримо о Регистру пољопривредних газдинстава и Регистру клијената те Фитосанитарном регистру, катастарским и инспекцијским службама. До сада је једино Регистар за идентификацију и контролу кретања животиња функционално обједињен систем на нивоу Босне и Херцеговине. Сама децентрализација система по себи није проблем осим што систем у коначници поскупљује и има потребу сталне координације и потпуне хармонизације система како би размјена података била уопште могућа.

Размјена података је неупитна потреба и обавеза, јер се услови које поставља Европска комисија на путу придруживања и кориштења пољопривредних фондова уопште не могу испунити без функционалне размјене података и формирања интегрисаног система, посебно када се говори о IACS систему. Иако је у досадашњем развоју система у Босни и Херцеговини преовладавао децентрализован приступ, потребно је донијети усаглашену одлуку ентитета и државног нивоа око интеграције система у оперативну цјелину без које неће бити могуће испунити захтјеве који су обавезни за контролни систем исплате подстицаја пољопривреде из европских фондова.

6.6.Реализација активности дефинисаних у Мапи пута с циљем стварања услова за извоз производа биљног и животињског поријекла

У циљу изградње система безбиједности и квалитета хране у контексту извоза, Министарство спољне трговине и економских односа БиХ је у сарадњи са надлежним институцијама израдило документ „Мапа пута с циљем стварања услова за извоз производа биљног и животињског поријекла“, који је усвојио Савјет министара БиХ и гдје су обавезе по свакој од институција представљене у виду 13 активности.

Министарство спољне трговине и економских односа БиХ редовно једном годишње припрема и Савјету министара на разматрање и усвајање доставља извјештај о реализацији Мапе пута с циљем стварања услова за извоз производа биљног и животињског поријекла.

Провођењем конкретних мјера из Мапе пута до сада је одобрен извоз млијека и млијечних прерађевина, те билетине у земље чланице Европске уније. Успостављен је систем ефикасног надзора и контроле производње и произвођача воћа и поврћа, те регистар количина чиме је отклоњен проблем за извоз воћа и поврћа у Руску Федерацију. Донесен је значајан број подзаконских аката неопходних за правилно функционисање у области безбиједности хране, ветеринарске и фитосанитарне политике у процесу усклађивања са прописима ЕУ. И даље је у току реализација појединих активности, и то оних на измјени закона о храни, о ветеринарству, и о пољопривреди и руралном развоју БиХ, акредитације, јачању лабораторија за тестирање, и др.

7. РИБАРСТВО

7.1. Усклађивање законодавства у БиХ са ЕУ законодавством у области рибарства

У области рибарства у овом периоду су, у оквиру сарадње са Европском комисијом и међународним организацијама припремане активности и техничка подршка за израду стратешког документа за рибарство и акционог плана за усклађивање са секторским *acquis*-ем.

У току 2018. године у Републици Српској је урађен Нацрт правилника о средствима и мамцима за вршење риболова, дозвољеном максималном улову, минималним величинама и ловостајима који ће по питању ловостаја хармонизирати са прописима Федерације БиХ, као и са прописима сусједних држава, Републике Хрватске и Републике Србије у циљу заштите рибљег фонда у граничним ријекама.

У области морског рибарства, Министарство спољне трговине и економских односа БиХ је у извјештајном периоду наставило координацију активности и сарадњу са Општом комисијом за рибарство Медитерана и FAO AdriaMed пројектом. Босна и Херцеговина је потписала Малтешку декларацију Fish4Ever заједно с осталим земљама Медитерана и европским комесаром за поморска питања и рибарство. Њеним потписивањем Босна и Херцеговина је исказала спремност и интерес за заштиту и одрживо управљање аквакултуром и рибљим фондом што укључује и приступ ЕУ фондовима у овој области у наредних десет година.

У току 2018. године Министарство спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине је спровело процедуру за закључивање пројектног споразума „Научна сарадња за подршку одговорном рибарству на Јадрану/ Подршка за успоставу под-регионалног система за праћење рибарства“ – AdriaMed између Савјета министара Босне и Херцеговине и Организације за храну и пољопривреду Уједињених нација (FAO) у складу са Одлуком Предсједништва Босне и Херцеговине о поступању министарстава, управних организација и других институција Босне и Херцеговине приликом предузимања активности и покретања поступака у подручју међународних односа који имају за циљ остваривање међународне сарадње из њиховог дјелокруга рада („Службени гласник БиХ“, број 57/14).

Пројектни споразум је, у име Босне и Херцеговине, потписао министар спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине у Сарајеву, 06. фебруара 2018. године.

8. ЕВРОПСКЕ ИНТЕГРАЦИЈЕ И МЕЂУНАРОДНА САРАДЊА

8.1. Примјена Споразума о стабилизацији и придруживању и Додатног протокола

Босна и Херцеговина и Европска унија, редовно, једном годишње, у складу са распоредом одржавања састанака заједничких тијела БиХ и ЕУ одржавају састанке за надзор спровођења Споразума о стабилизацији и придруживању (ССП). Трећи по реду састанак Пододбора за пољопривреду и рибарство одржан је у Бриселу 25. 10. 2018. године. На овом састанку двије делегације су размотриле питања усклађивања законодавства у областима пољопривреде и руралног развоја, рибарства, безбиједности хране, ветеринарства и фитосанитарних питања. Размијењене су и трговинске статистике и представљени трендови у трговини пољопривредним и производима рибарства између Европске уније и Босне и Херцеговине, као и актуелне политике подстицаја пољопривреде и руралног развоја у Босни и Херцеговини и Европској унији. У дијелу који је посвећен трговини, Европска комисија је упознала Босну и Херцеговину са резултатима истражних радњи у вези са правилником Републике Хрватске, чија

је примјена отежавала извоз вина из Босне и Херцеговине у ову земљу, те информисала о стављању ван снаге спорног прописа.

Европска комисија је такође поздравила усвајање Стратешког плана руралног развоја 2018-2021 – Оквирни документ те позвала институције да осигурају заједничко координирано и кохерентно провођење и надзор провођења плана на свим нивоима власти у земљи.

Наглашена је и потреба адресирања отворених питања у области рибарства, а у вези са успостављањем и управљањем регистром флоте, прикупљања података о улову и истоварима по врсти риболова у цијелој држави и успостављањем релевантних статистика.

Поновљене су раније препоруке о потреби усвајања законодавства о храни и ветеринарству на државном нивоу без одлагања.

Европска комисија је као и претходних година по одржавању састанка доставила листу наредних активности и препорука које надлежне институције у БиХ требају реализовати, и о томе, путем Дирекције за европске интеграције доставити извјешај о реализацији препорука Европске комисије.

8.2. Централноевропски споразум о слободној трговини (CEFTA)

Када је у питању имплементација Централноевропског споразума о слободној трговини (CEFTA Споразум), Босна и Херцеговина је у 2018. години председавала CEFTA Пододбором за пољопривреду, санитарна и фитосанитарна питања. Предсједавање је преузето од Албаније која је овим тијелом председавала у 2017. години.

Основне активности и приоритети предсједавања које су планиране у једногодишњем периоду дефинисани су програмом рада предсједавања за 2018. години. Програмом рада, БиХ је потврдила наставак и континуитет рада на активностима започетим у претходним годинама од стране својих претходника, али и представила неке нове активности како би осигурала испуњавање својих циљева. У том смислу БиХ је за своје предсједавање идентификовала следеће приоритете у оквиру циљева за олакшавање трговине и у вези са повећањем транспарентности:

Приоритет 1: Допринос припреми одредби за имплементацију за међусобно признавање граничних докумената.

Посебна пажња током предсједавања Босне и Херцеговине је била подршка раду Одбору за олакшавање трговине, који је надлежан за праћење процеса ратификације Додатног протокола 5 у свакој од уговорних страна CEFTA-е, као и CEFTA Пододбору за нетрговинске баријере/мјере (NTM) на преузимању одговорности за елаборацију одредби за спровођење међусобно признавања граничних докумената у контексту Додатног протокола 5, кроз рад у оквиру својих радних група.

Приоритет 2: Допринос успостављању система за управљање ризиком у свим надлежним органима укљученим у царинење роба.

БиХ је као предсједавајућа земља предузимала активности у смислу пружања подршке у изради Регионалне стратегије CEFTA-е за заједничко управљање ризицима и заједничке граничне контроле. Покренуте су активности и дискусија о систему TRACES у контексту Додатног протокола 5. Успостављена је ad-hoc експертска група за TRACES Систем која је одржала два састанка у фебруару и септембру 2018. године. Основни циљ рада ове експертске групе је покретање дискусије о могућностима усклађивања важећих докумената CEFTA страна са документима ЕУ.

У контексту учешћа у пројекту „Подршка у олакшавању трговине између земаља CEFTA-е“ који је финансирала Немачка, а имплементирала њихова организација за међународну сарадњу - GIZ Босна и Херцеговине је у оквиру овог пројекта допринијела усмјеравању активности у циљу идентификовања административних препрека у трговини чланица CEFTA које су разматране на састанцима Пододбора. У коначници, као резултат заједничког рада, препоруке пројекта би требале резултирати креирањем политика елиминације идентификованих препрека приступу тржишту у ланцима снабдијевања (диференцирање између регионалних и националних активности).

У дијелу који се односи на унапређење транспарентности као приоритет 3. предложена је израда нове базе података за трговину у области пољопривреде у региону CEFTA-е. CEFTA стране су се сложиле да редовно достављају податке о трговини у пољопривредном сектору на 8 цифара. Главни циљ овог приједлога је могућност проширења статистике о трговини у области пољопривреде. Осим тога, током председавања Пододбором, Босна и Херцеговина је иницирала и заједно са другим чланицама започела са ажурирањем постојеће SPS базе података.

У 2019. години ће CEFTA 2006 Споразумом и појединим његовим структурама председавати Албанија, док ће Пододбором за пољопривреду и СПС председавати Република Сјеверна Македонија. Такође, Босна и Херцеговина ће у 2019. години председавати и Пододбором за царине и правила поријекла.

8.3. Међународни споразуми/Меморандум о сарадњи у области пољопривреде и руралног развоја

Примарни циљ покретања процедура и закључивање Споразума/Меморандума је потреба за унапређењем и проширењем свеукупне међусобне сарадње, повећањем обима трговине, а са земљама са којима се дијели заједнички циљ, придруживање Европској унији, сарадња и размјена искустава на подручју усклађивања законодавства са правном стечевином Европске уније, те кориштења фондова Европске уније за пољопривреду и рурални развој.

Меморандум о разумијевању (МоР) између Министарства спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине и Министарства пољопривреде руралног развоја Црне Горе о сарадњи у области пољопривреде и руралног развоја закључен је у Струги, 15. новембра 2018. године.

Меморандумом о разумијевању двије стране се стварају бољи услови за развој билатералне сарадње у области пољопривреде и руралног развоја, размјене искустава у реформисању овог сектора и остваривања различитих научних и економских контаката, а са циљем стварања бољих услова за развој билатералне сарадње у подручју пољопривредне и прехранбене индустрије. Овим се Меморандумом пружа могућност размјене информација о тренутној ситуацији у пољопривреди, смјеровима пољопривредне политике, те прилагођавању пољопривредног сектора захтјевима Заједничке пољопривредне политике Европске Уније. Меморандумом је предвиђена и сарадња у вези процеса европских интеграција у области пољопривреде и руралног развоја, као и у области рибарства и аквакултуре, кроз размјену искустава и техничке помоћи, с циљем јачања административних и институционалних капацитета обје Стране.

Предвиђена је и размјена научних и техничких информација и документације и успостављање непосредне међусобне сарадње између институција обје земље у области пољопривреде и сродних сектора као и размјена знања и искустава из области пољопривреде и руралног развоја, и размјена искустава и знања из области управљања шумама, водама и наводњавања.

Предвиђена је и размјена знања и искустава о управљању и уређењу пољопривредног земљишта, посебно у области формирања земљишта намијењеног за јавне потребе,

консолидације земљишта у вези са руралним развојем и активирања некориштеног пољопривредног земљишта.

Меморандумом је предвиђена и заједничка сарадња и учешће у пројектима Европске уније у области развоја недовољно развијених подручја са циљем побољшања животних услова у тим подручјима и припреме за интеграцију овог сектора у Европску унију.

8.4. Имплементација међународних пројеката

У сектору: Пољопривреда и рурални развој у складу са висином улагања највећи донатори/кредитори у 2018. години били су: Свјетска банка – као кредитор, ЕУ, УН, FAO Шведска, Република Чешка, /Мађарска и Италија/Италијанска агенција за развојну сарадњу (AICS) као донатори.

Најзначајнији пројекти у сектору који су имали алокацију или исплату у 2018. години, наведени су у табели у наставку:

НАЗИВ ПРОЈЕКТА	Донатор/Зајмодавац	Укупна вриједност пројекта (милиони евра)
Пројект развоја система наводњавања	Свјетска банка	28.62
Пројект локалног интегрираног развоја	УН	7.47
ЕУ потпора за набавку и дистрибуцију мамаца са вакцином против бјеснила за акције вакцинисања за јесен 2017. и прољеће 2018. године у Босни и Херцеговини	ЕУ	1.09
Техничка помоћ у координацији програма контроле и искорјењивања болести животиња у Босни и Херцеговини – Фаза III	ЕУ	0.59
Институцијска потпора за сертификавање и контролу садног материјала	Република Чешка	0.50
Повећање квалитета и квантитета млијека у регији Брчко	Република Чешка	0,47
Подршка припремама за планирање и провођење пилот пројекта руралног развоја у заједници на подручју Ливна (Кантон 10)	FAO/Мађарска	0,46
Повећање прихода код угрожених породица интензивном хортикултуром у општини Тешањ	Република Чешка	0,45
Пилот акције за пољопривредни развој и ревитализацију територије у БиХ – III фаза	Република Италија	0,28
Јачање фитосанитарних стандарда у Босни и Херцеговини у складу са ЕУ	Република Италија	0,15
У склопу Сектора конкурентност и иновације (подсектор Развој приватног сектора/агробизнис)		
Пројекат развоја тржишне пољопривреде (FARMA II)	суфинансирање SAD/USAID и Шведска/Sida,	15,4
Активност развоја агробизниса	SAD/USAID	0,37

Сви пројекти доступни су у бази података Форума за координацију донатора, путем следећег линка: <http://dmd.donormapping.ba/dmd/faces/dmdPublicStart>

8.5. Планирање и координација донаторске помоћи

Координационе састанке донатора у сектору пољопривреде организује и њима координира Министарство спољне трговине и економских односа БиХ. У циљу реализације мјере 1.8. Првог приоритетног подручја Оперативног програма Босне и Херцеговине за пољопривреду, прехрану и рурални развој у БиХ, формирана је Радна група за планирање и координацију међународне помоћи у сектору пољопривреде, прехране и руралног развоја. Радна група се руководи препорукама из годишњег Извјештаја о напретку Босне и Херцеговине којег припрема Европска комисија, кључним принципима из Париске декларације о дјелотворној помоћи, коју је Босна и Херцеговина потврдила 2010. године, својим стратешким документима и принципима широког секторског приступа који се примјењује код програмирања у оквиру Инструмента за претприступну помоћ Европске комисије (IPA II). Радна група има задатак да систематски прати програмирање и реализацију помоћи, прикупља запажања о свим релевантним партнерима, ажурира базе података о међународној помоћи и планира одржавање донаторских састанака. Представници институција имају значајну улогу у програмирању и имплементацији пројеката и програма међународне помоћи. Кроз активно учествовање у раду управних одбора пројеката имају и управљачку улогу. Током 2018. године Радна група је одржала два састанка, један редовни и један тематски – програмирање TAIEХ активности за период - друга половина 2018. године и прва половина 2019. године.

У оквиру ове активности, Министарство спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине је било организатор једанаестог по реду годишњег састанка информисања донатора за сектор пољопривреде, прехране, и руралног развоја у БиХ који је одржан у мају 2018. године. Састанку су, уз представнике надлежних институција из БиХ, присуствовали најзначајнији донатори у овом сектору у БиХ и то: Европска унија, USA (USAID), Шведска, Чешка, Њемачка, Италија, Турска и UNDP као специјализована организација за развоја при Уједињеним нацијама. Исто тако, пошто за остваривање својих стратешких циљева Босна и Херцеговина користи средства међународних финансијских институција, на састанку су учествовали IFAD и Свјетска банка, чији су представници, такође, чланови форума донатора у сектору пољопривреде.

Императив је да приоритети дјеловања свих донатора буду усклађени са приоритетима Босне и Херцеговине, али и међусобно усклађени, тако да се кроз такав ангажман помоћи Босни и Херцеговини ускладе активности и напори у провођењу реформи и испуњавању услова за чланство у ЕУ у области пољопривреде. На овом састанку информисања донатора је презентован Стратешки плана руралног развоја Босне и Херцеговине (2018-2021) - Оквирни документ, након чега је закључено да правци дјеловања донатора у предстојећем периоду треба да буду усмјерени на подршку имплементацији мјера и активности које произлазе из приоритета, односно стратешких циљева овог документа.

С тим у вези, Министарство спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине је, као Координирајућа институција, уз вођство DIPAK Канцеларије, координирало процес израде докумената везаних за кориштење средстава претприступне помоћи IPA II. Почетком 2018. године за сектор Пољопривреда и рурални развој⁹, у сарадњи са релевантним институцијама, припремљени су: Секторски плански документ 2018 – 2020. и Акциони документ за програм у вриједности од 30 милиона евра под називом „ЕУ Подршка у области пољопривреде и руралног развоја, безбиједности хране, ветеринарских и фитосанитарних стандарда“.

Без обзира на то што Босна и Херцеговина у 2018. години није могла користити средства из IPA II, ипак јој је била на располагању Техничка помоћ Европске комисије и у оквиру инструмента за размјену информација (Technical Assistance and Information Exchange – TAIEХ) која је била доступна и финансијски подржана у оквиру Генералног Директората за сусједство и

⁹ У складу са IPA II класификацијом сектора

преговарање проширења Европске комисије (DG NEAR). Представници институција Босне и Херцеговине надлежних за поглавља 11, 12 и 13 *acquis*-а, су током 2018.године, програмирали и осигурали учешће представника надлежних институција свих нивоа у пет експертских мисија, четрнаест радионица и три студијске посјете земљама Европске уније.

9. БЕЗБИЈЕДНОСТ ХРАНЕ, ЗАШТИТА ЗДРАВЉА БИЉА И ЖИВОТИЊА

Узгој биљака и животиња, производња и прерада хране, контрола и надзор над производњом хране у Босни и Херцеговини је у надлежности ентитетских, Брчко Дистрикта БиХ, кантоналних и општинских институција, док су спољно-трговинска питања, извоз и извоз хране у надлежности институција на државном нивоу. Сходно томе, Министарство спољне трговине и економских односа БиХ је у овој области задужено за координацију укључујући и рад управних организација које су успостављене у оквиру Министарства, и то Управом БиХ за заштиту здравља биља и Канцеларијом за ветеринарство БиХ, као и сарадњом са Агенцијом за безбиједност хране БиХ која је за свој рад директно одговорна Савјету министара БиХ. Надлежне институције свих нивоа власти у Босни и Херцеговини, свако у свом дијелу надлежности, раде на изради прописа о области производње и прераде хране у циљу њиховог пласмана на домаће и инострано тржиште и унапређење нивоа контроле при извозу и увозу прехранбених и пољопривредних производа. Такође, Министарство спољне трговине и економских односа БиХ у сарадњи са надлежним ентитетским институцијама, у континуитету ради на осигурању потребних стандарда за извоз свих домаћих производа биљног и животињског поријекла на инострана тржишта, прије свих на развијено европско тржишта, али и тржишта трећих земаља.

Институционални и административни капацитети у Босни и Херцеговини надлежни за област хране су: Министарство спољне трговине и економских односа БиХ, Агенција за безбиједност хране БиХ, Канцеларија за ветеринарство БиХ, Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске, Републичка управа за инспекцијске послове РС, Федерално министарство пољопривреде, водопривреде и шумарства, Федерална управа за инспекцијске послове, управе за инспекцијске послове кантона/жупанија, Одјељење за пољопривреду, водопривреду и шумарство Брчко Дистрикта БиХ и Инспекторат Брчко Дистрикта БиХ. У области безбиједности хране током 2018. године реализоване су активности везане за процјену ризика, система брзог узбуњивања за храну и храну за животиње, праћење обољења проузрокованих храном, прикупљања извјештаја о кретању заразних обољења животиња, спровођење плана присуства пестицида у храни, прикупљање и обрада лабораторијских података, издавање одобрења за стављање хране и хране за животиње на тржиште БиХ, признавање природних минералних, природних изворских и столних вода, имплементација прописа који регулише област безбиједности хране.

Од изузетног је значаја стално јачање капацитета надлежних институција у области хране свих нивоа, њихово стално кадровско јачање а све са циљем да би могли испунити све врло захтјевне обавезе које се намећу усклађивањем законодавства БиХ са законодавством ЕУ и успостављањем система безбиједности хране којим се омогућава трговина свим пољопривредно-прехранбеним производима са најзахтјевнијим тржиштима.

9.1. Безбиједност хране

У току 2018. године, Агенција за безбиједност хране БиХ је предузела припремне радње у циљу формирања Научног савјета и научних одбора као и мреже институција у складу са чланом 54. тачка х) Закона о храни. У складу са заprimљеним EU RASFF система и INFOSAN обавјештењима

припремљено је укупно пет инцијалних процјена ризика и двије информације које имају за циљ да на научно утемељен начин дају смјернице надлежним органима за предузимање одговарајућих мјера, као и информације потрошачима и другим заинтересованим странама о ризицима поријеклом из хране.

EU RASFF систем – Агенција за безбједност хране БиХ је је запримила укупно 16 EU RASFF обавјештења о ризицима поријеклом из хране. Извршена је евалуација обавјештења, припремање и достављање обавјештења надлежним органима у националном систему, запримање повратних информација, те сачињавање повратних информација за упућивање надлежној служби путем EC EU RASFF. Агенција је током 2018. године редовно достављала извјештаје Европској комисији о предузетим мјерама од стране надлежних органа у БиХ који се путем RASFF WINDOW, SANTE RASFF EC чине доступним свим чланицама RASFF мреже.

Обавјештења изван EU RASFF система – Агенција је запримила укупно 22 обавјештења изван EU RASFF система која су на даље поступање и предузимање одговарајућих мјера достављена надлежним органима.

WHO/FAO INFOSAN мрежа – Од стране INFOSAN контакт тачке за хитне случајеве за БиХ, запримљена су два INFOSAN обавјештења и једна информација на знање која нису захтијевала поступање надлежних органа у БиХ. Од наведених обавјештења само једно је подразумијевало предузимање мјера према надлежним органима, што је претходно учињено посредством EU RASFF система.

Мониторинг хране – Проведен је Програм праћења (мониторинг) остатака пестицида у и на храни биљног и животињског поријекла у 2018. години. Укупно је узорковано 195 узорака хране и сви су анализирани на присуство 165 активних материја. Сачињен је посебан извјештај о наведеним активностима, који се доставља Савјету министара БиХ на разматрање и усвајање. Резултати анализе су обрађени користећи релевантну методологију, те је извршена процјена прехранбене акутне (краткотрајне) и хроничне (дуготрајне) изложености потрошача остацима пестицида.

Агенција је и у 2018. години наставила на сарадњи са лабораторијама за контролу хране у БиХ. На основу обрађених података о лабораторијским анализама хране, у БиХ је узорковано 58.088 узорака хране, од чега је неодговарајућих било 543 или 0,93% узорака.

У 2018. години у Босни и Херцеговини, према подацима које су Агенцији за безбједност хране БиХ доставиле лабораторије за контролу хране, укупно је анализирано 14.788 узорака воде за пиће, при чему је утврђено да 3.108 узорака (21,02 %) није у складу са важећим прописима односно прописаним микробиолошким и физичко-хемијским параметрима.

У сарадњи са институцијама јавног здравства, настављене су активности на праћењу, прикупљању и анализи података о појави и кретању обољења која се преносе путем хране. На подручју БиХ у 2018. години регистровано је укупно 799 случајева обољевања гдје је храна потврђена као узрок/пут преноса. Регистроване су двије епидемије: једна епидемија *Salmonellosis* са 39 обољелих и једна *Intoxicatio alimentaris/toxiinfectio alimentaris* са 17 обољелих.

Сарадња са међународним и ЕУ институцијама и организацијама

Јачање капацитета за имплементацију новог законодавства БиХ усклађеног са *acquis*-ом

Како би се осигурала правовремена и ефикасна имплементација новог законодавства у области безбједности хране Агенција за безбједност хране БиХ је користила понуђене капацитете различитих програма Европске уније и других међународних организација. Циљ ових активности је уско везан уз креирање и испуњавање услова извоза прехранбених производа из

Босне и Херцеговине као и стварања амбијента за квалитетну заштиту здравља потрошача у Босни Херцеговини. Тако је уз подршку TAIEХ инструмента организовано неколико експертских мисија: „Управљање и процјена ризика у области безбиједности хране“, „Службени панели за органолептичку анализу дјевичанских маслинових уља у сврху службене контроле“, „Заштита ознака поријекла, ознака географског поријекла и гарантовано традиционалних специјалитета“ и „Провођење хигијенског пакета“.

У сарадњи и подршку USAID/Sweden FARMA II Пројекта реализоване су сљедеће активности:

- Теоријски и практични тренинг за прехранбену индустрију у провођењу кључних одредби Правилника о пружању информација потрошачима о храни, са специфичним освртом на израчунавање нутритивних вриједности,
- Тренинг за израчунавање нутритивних вриједности
- У складу са захтјевима Канцеларије за инспекцију при DG SANTE-у реализована је Техничка подршка припреми нацрта измјена и допуна „Правилника о микробиолошким критеријумима за храну“ те израда неколико смјерница за прехранбену индустрију и инспекцијске органе из области микробиолошких критеријума за храну: *Техничке смјернице и упутства за узорковање за критеријум хигијене процеса за Campylobacter у труповима бројлера и Смјернице за добру хигијенску праксу и примјену принципа HACCP-а у перадарским клиникама и расјекаоницама.*

Додатно, Агенција је радила на јачању анализе босанскохерцеговачког тржишта меда и система мониторинга меда, те јачању капацитета надзора и контроле остатака пестицида у и на храни биљног и животињског поријекла. У оквиру ове двије активности израђене су смјернице, намијењене субјектима у пословању са храном у сектору производње меда и других пчелињих производа сектору производње и транспорта воћа и поврћа као и инспекцијским службама свих нивоа власти у БиХ *Смјернице за интерпретацију резултата испитивања квалитета меда и Смјернице за узроковање хране у сврху провођења вишегодишњег програма контроле остатака пестицида у и на храни биљног и животињског поријекла.*

У циљу јачања структуре као и развијања неопходних оперативних процедура за брзо дјеловање у случајевима појава болести које се преносе путем хране, Агенција је, у сарадњи са надлежним институцијама Савезне Републике Њемачке, и то Савезним институтом за процјену ризика (BfR) и Савезном канцеларијом за заштиту потрошача и безбиједност хране (BVL) и уз финансијску подршку Савезног министарства хране и пољопривреде (BMEL) реализовала радионицу на тему „Управљање епидемијама чији је узрок или пут преноса храна“ на којој је учествовало 37 учесника, представника надлежних органа. Представници надлежних институција из Савезне Републике Њемачке и Босне и Херцеговине разматрали су кључне аспекте процјене и комуникације ризика те управљање ризиком у кризним ситуацијама.

У сарадњи са Чешком развојном агенцијом, Агенција је покренула цијели низ активности у сврху оспособљавања контролне структуре над употребом прехранбених адитива. Проведено је неколико обука на тему „Адитиви у храни - законодавство, службене контроле, декларисање, узорковање и анализа“, у оквиру пројекта *„Унапрјеђење система безбиједности хране у Босни и Херцеговини“*. На обукама је учествовало 25 представника надлежних органа, субјеката у пословању с храном и удружења потрошача. Предметни пројекат односи се на подршку успостављања пилот система за контролу адитива у храни. Пројекат је у потпуности усклађен са препорукама Европске комисије у области безбиједности хране, а циљ је унапређење система безбиједности хране и јачање улоге надлежних органа за безбиједност хране на свим нивоима власти у Босни и Херцеговини. Извршена је процјена стања неколико лабораторија које се баве контролом прехранбених адитива, те започета набавка неопходне опреме као и моделирање неопходних тренинга за особље лабораторија. Такође су израђене и *Смјернице за описивање различитих категорија хране из Дијела Е Прилога II. Правилника о прехранбеним адитивима.*

Реализовано је учешће представника БиХ на десет тренинга у склопу „Better training for safer food“.

Сарадња са Европским ауторитетом за безбједност хране (EFSA)

На основу реализације обавеза из претходне године, потписан је нови Уговор о међусобној сарадњи између Европског ауторитета за храну (EFSA-а) и Агенције на период од 18 мјесеци. У складу са потребом оспособљавања капацитета Босне и Херцеговине за прикупљањем и обрадом података у сврху процјене ризика реализовано је неколико експертских мисија EFSA експерата. Одржана је обука за унос података у EFSA-ину базу података о резидуама пестицида и резидуама ветеринарских лијекова. Након исте, Босна и Херцеговина је по први пут доставила EFSA-и податке о резидуама пестицида који су потврђени и унесени у базу података EFSA-е. Сходно успостављеном систему за прикупљање и извјештавање у зоонозама и узрочницима зооноза, антимикробној резистенцији и епидемијама узрокованим храном, те у циљу унапређења начина извјештавања, EFSA и Агенција су по први пут организовали вебинар за надлежне органе у Босни и Херцеговини. У сарадњи са EFSA-ом организована је и радионица на тему „Истраживање прехранбених навика становништва БиХ“. У складу са предприступним обавезама стручњаци из Босне и Херцеговине су и током 2018. године редовно учествовали у раду радних тијела Европске агенције за безбједност хране: Савјетодавни савјет, Форум контакт тачака, научне мреже из области пестицида, контаминаната, генетички модификованих организама, добробити и здравља животиња, резидуа ветеринарских лијекова, антимикробалне резистенције и комуникације ризика.

Прехрамбене навике становништва - Агенција је у 2017. години започела са имплементацијом пројекта прехранбених навика становништва у БиХ који је подржан од стране EFSA-е који је и осигурао неопходна финансијска средства. Током 2018. године завршено је са пилот пројектом на узорку од 10% укупног броја испитаника у циљу тестирања упитника и протокола анкетирања и уноса података у софтвер. Обучени анкетари су на терену извршили анкетирање испитаника у складу са ЕУ методологијом за ово истраживање и том приликом су прикупили генералне информације о испитаницима, провели 24-сатно анкетирање конзумирања намирница, као и тестирање учесталости конзумирања намирница по појединим групама и анкетирање испитаника о физичкој активности. Сви прикупљени подаци су унесени у софтвер за обраду података. Припремљен је и средњорочни извјештај о проведеном пилот истраживању који је прихватила EFSA, чиме је потврђено да се настави са припремом за главно истраживање прехранбених навика које је планирано током 2019. године. Даља истраживања у склопу пројекта биће провођена у складу са ставовима надлежних органа, у зависности од подручја на које се наведене активности и реализују.

Прописи о храни На приједлог Агенције у сарадњи с надлежним органима, Савјет министара БиХ донио је десет прописа о храни и то:

- Правилник о прехранбеним адитивима („Службени гласник БиХ“, број 33/18) којим је преузето 95 ЕУ Уредби, и који омогућава лакшу и једноставнију примјену за субјекте у пословању с храном, јер обједињује цјелокупну област прехранбених адитива (адитиви у храни намијењеној за исхрану људи, заслађивача у храни и боја у храни) у једном пропису.
- Правилник о измјени и допуни правилника о микробиолошким критеријумима за храну („Службени гласник БиХ“, број 64/18), којим се преузима правна течевина ЕУ, и чијим доношењем је омогућена успостава микробиолошког критеријума у вези с пилећим месом, те представља још један позитивни искорак у процесу за отварање тржишта ЕУ босанскохерцеговачким перадарима. Доношење наведеног Правилника био је и захтјев мисије за процјену стања по питању могућности извоза меса перади из БиХ на тржиште ЕУ. (DG SANCO)
- Правилник о измјенама и допунама правилника о максимално дозвољеним количинама одређених контаминаната у храни („Службени гласник БиХ“, број 84/18), којим се преузима

правна течевина ЕУ и чијим доношењем је омогућено изједначавање максимално дозвољених количина за одређене контаминанте храни, у циљу стварања једнаких услова на тржишту.

- Правилник о системима квалитета за прехранбене производе („Службени гласник БиХ“, број 90/18), којим се преузима правна течевина ЕУ, и чијим доношењем се омогућује заштита прехранбених производа у БиХ а послјије и на нивоу ЕУ, како је то прописано и омогућено ЕУ легислативом. Доношење наведеног Правилника је био захтјев и Европске комисије кроз Подоодбор за пољопривреду и рибарство између Еуропске уније и Босне и Херцеговине.
- Правилник о измјенама и допунама правилника о максималним нивоима остатака пестицида у и на храни и храни за животиње биљног и животињског поријекла, којим се преузима правна течевина ЕУ, и чијим доношењем се усклађују максималне вриједности остатака пестицида у појединим врстама хране.
- Правилник о измјени правилника о сировом млијеку, а у циљу омогућавања субјектима у пословању с храном несметан извоз предметних врста хране.
- Правилник о допуни правилника о производима од млијека и starter култура, а у циљу омогућавања субјектима у пословању с храном несметан извоз предметних врста хране.
- Исправка Правилника о измјенама и допунама правилника о тржишним стандардима за маслиново уље („Службени гласник БиХ“, број 41/18), техничка исправка.
- Правилник о стављању ван снаге Правилника о количини брашна утрошеног за производњу пекарских производа.
- Одлука о минимуму процеса рада за вријеме трајања штрајка у Агенцији за безбиједност хране Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ“, број 71/18), у циљу испуњавања обавеза из Закона о штрајку запослених у институцијама Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ“, број 41/16).

Област генетички модификованих организама - Савјет за ГМО, у извјештајном периоду, одржао је укупно 12 сједница на којима је донесено једно Мишљења по захтјеву субјекта у пословању са храном за животиње за издавање Рјешења о одобрењу за стављање на тржиште БиХ ГМ хране за животиње. Агенција је, сходно Мишљењу Савјета за ГМО, донијела једно рјешење о одобрењу за стављање на тржиште БиХ ГМ хране за животиње која садржи ГМО одобрен у складу с важећим прописима Европске уније.

Комисија за признавање природних минералних и природних изворских вода у Босни и Херцеговини - У извјештајном периоду Комисија је рјешавала 24 предмета за признавање природних минералних, природних изворских и стоних вода. Комисија је окончала 18 предмета и донијела Мишљења о признавању вода које се стављају на тржиште у Босни и Херцеговини. На основу Мишљења, Агенција је донијела рјешења којима се потврђује да је вода произведена, ускладиштена и стављена у транспорт у складу са одредбама правилника из области вода, те да се иста може стављати на тржиште Босне и Херцеговине као "природна изворска", "природна минерална" или "стона вода". Све признате воде уписане су у Регистар Агенције.

Управни одбор Агенције је у извјештајном периоду одржао 12 сједница на којима је разматрао више прописа из области безбиједности хране које на приједлог Агенције у сарадњи са надлежним органима доноси Савјет министара БиХ, као и више информација и извјештаја из појединих области безбиједности хране, те Програм рада Агенције. У наведеном периоду припремани су општи и посебни критеријуми за поступак избора кандидата за чланове Научних одбора и Научног савјета Агенције, стручног тијела предвиђеног Законом за

утврђивање научних мишљења у оквиру дјелокруга Агенције. Предметне активности се настављају и у наредном периоду.

Агенција је у 2018. години у сегменту комуникације с потрошачима посредством средстава јавног приопштавања евидентирала укупно 86 активности, међу којима су приопштења за јавност, изјаве за медије те писмени одговори на упите медија. У складу с начелом транспарентности, на веб страници Агенције се благовремено објављују наведени садржаји (новости/приопштења - 54; прописи/јавне консултације - 13; јавне набавке - 24 и приступ информацијама - 2).

Реализација закључака Савјета министара БиХ - У извјештајном периоду, Савјет министара БиХ је задужио Агенцију за реализацију пет закључака, од којих је свих пет успјешно реализовано. Реализација Закључака Савјета министара БиХ је један од важнијих приоритета у реализацији Агенције.

У оквиру активности везаних за попуњавање Упитника Европске комисије, у току 2018. године Агенција је узела активно учешће у давању одговора на додатна питања из Упитника Европске комисије у предвиђеном року. Представници Агенције учествовали су на 3. састанку Пододбора за пољопривреду и рибарство. Агенција је припремила и доставила Дирекцији за европске интеграције прилог за израду Документа за дискусију за 3. састанак Одбора за стабилизацију и придруживање ЕУ-БиХ. С обзиром да извјештавање Европске комисије представља основ за доношење одлука и усвајање правних аката у институцијама ЕУ о приступању одређене државе ЕУ и уопштено у политици проширења, ове су активности биле један од приоритета у раду Агенције. Институције Европске уније усвојиле су у октобру 2018. године Акциони програм за IPA 2018 за Босну и Херцеговину којим је, поред осталог, предвиђена могућност подршке сектору безбједности хране у БиХ те су за ту намјену резервисана финансијска средства у износу од 1,5 милиона евра. Представници Агенције у Радној групи за припрему Секторског планског докумената (СПД) за програмирање IPA II за 2018 - 2020 за сектор пољопривреда и рурални развој су предложили активности и започели са провођењем неопходних корака за припрему будућих пројеката у оквиру IPA II одобрених средстава.

9.2. Заштита здравља биља

Након 21. 01. 2018. године када је ступила на снагу забрана извоза јабука из БиХ у Руску Федерацију, Министарство спољне трговине и економских односа и Управа БиХ за заштиту здравља биља су покренули низ активности. Прва и приоритетна активност је била везана за досљедно спровођење одлуке Федералне службе за ветеринарски и фитосанитарни надзор Руске Федерације (Россељхознадзор), а која се ослања на одредбе Протокола за осигурање фитосанитарних захтјева између Министарства спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине и Федералне службе за ветеринарски и фитосанитарни надзор (Руска Федерација) приликом међусобних испорука производа високог фитосанитарног ризика (у даљем тексту: Протокол), како би се субјекти за које се нашло да су кршили одредбе Протокола који се односе на поријекло производа, брисали из евиденције произвођача и извозника воћа и поврћа у Руску Федерацију. Код лица која се доводе у везу са кршењем одредби Протокола, упућене су инспекцијске контроле, предмет је прослијеђен и надлежним истражним органима, а све у циљу утврђивања потпуне одговорности појединих лица и извозних фирми. Циљ ове активности је да се брзо, ефикасно и координисано санкционишу сви учесници за сва кршења законских одредби. Овим се жељела послати јасна порука домаћој јавности, која је била јако заинтересована за овај случај, да је БиХ одлучна у спровођењу закона и да се ни у ком случају неће допустити да било који појединац зарад личног интереса угрози, веома битан и важан интерес БиХ, односно извоз воћа и поврћа у Руску Федерацију.

Након састанка са делегацијом Росселхознадзора који је одржан у Сарајеву, у оквиру Радне групе за трговину и економску сарадњу Међувладине комисије за трговину и економску сарадњу између Босне и Херцеговине и Руске Федерације, спроведен је низ активности које су заједнички договорене и усаглашене. На основу позива руске стране, делегација БиХ је 12. априла 2018. године одржала веома важан радни састанак у Москви, гдје су утврђени детаљи око успостављања сигурног и оперативног фитосанитарног система приликом извоза воћа и поврћа у Руску Федерацију. Управа БиХ за заштиту здравља биља је приступила детаљној анализи процедура и поступака издавања фитосанитарних сертификата да би предупредила све могуће ситуације које би довеле до злоупотреба.

С тим у вези, Управа је у сарадњи са надлежним институцијама ентитета и Брчко Дистрикта БиХ успоставила ревидирану евиденцију произвођача и извозника воћа и поврћа у Руску Федерацију. Евиденција садржи детаљне податке о произвођачу и утврђена је тачна производна површина, катастарска честица (К.Ч.), број стабала и култура које се производе, примјена агротехничких мјера и интензивност производње. Сви наведени подаци служе за процјену приноса воћа и поврћа. Приоритет у очувању извоза домаће произведеног воћа и поврћа из БиХ у Руску Федерацију градиће се на основу сталног и детаљног надзора над производњом воћа и поврћа. У тај сегмент су укључене инспекцијске службе и савјетодавне стручне службе као и друга тијела која су у оквиру сектора пољопривреде.

Дефинисано је и да фитосанитарни инспектор ентитета и Брчко Дистрикта БиХ може издати фитосанитарни сертификат само за произвођача, производњу и производ који је надзирао и гдје се вршио преглед у току вегетације. Овим се обавеза фитосанитарног инспектора не прекида јер је он дужан да прати бербу и складиштење, а веома битан моменат је утврђивање тачног приноса тј. тачне количине производа за сваког произвођача који је спреман за извоз у Русију. По обједињавању свих ових података, Управа БиХ за заштиту здравља биља уноси све податке у регистар количина, што значи да ће се приликом бербе и након бербе знати колико је воћа сваки произвођач обрао, односно, колико воћа ће уписани извозници извести за Руску Федерацију. Са овим су испуњена и два битна захтјева Росселхознадзора и то:

- Увођење ефикасног надзора и контроле производње и произвођача
- Увођење регистра количина.

Успостављањем оваквог система се искључује могућност уласка страних пољопривредних производа у систем извоза воћа и поврћа у Руску Федерацију и сигурно да се сада може гарантовати да ће из БиХ у Руску Федерацију бити извожено само воће и поврће које је и произведено у БиХ. Услови које морају испунити извозници воћа и поврћа у Руску Федерацију су овим поштрени, а након проведених активности смањен је и број регистрованих извозника воћа и поврћа у Руску Федерацију.

Након провођења и реализације широког спектра активности и просљеђивања информације Руској Федерацији, Росселхознадзор-а је позитивним оцијенио све предузете и проведене мјере, те је на основу процјене о достигнутом степену безбиједности извоза воћа и поврћа у Руску Федерацију, донесена одлука о укидању забране извоза јабука из БиХ у Руску Федерацију.

Успостављен систем са Федералном службом за ветеринарски и фитосанитарни надзор Руске Федерације, путем којег се свака пошиљка воћа и поврћа из Босне и Херцеговине најављује Руској Федерацији је и у 2018. години био обавезујући. Управа путем службених и-мејл адреса Федералној служби за ветеринарску и фитосанитарну контролу Руске Федерације, верификује сваки фитосанитарни сертификат издат од стране овлашћених фитосанитарних инспектора ентитета и Брчко Дистрикта БиХ. Такође, између Управе и Федералне службе за ветеринарску и фитосанитарну контролу је успостављен и систем додатне провјере фитосанитарног сертификата путем којег је Управи додијељен приступ бази података Росселхознадзора са јединственим кодом за сваки фитосанитарни сертификат за који се тражи додатна провјера.

Једна од обавеза Управе, као националног тијела за заштиту здравља биља, је вршење контрола са циљем откривања и извјештавања о појави или ширењу штетних организама, прописивање мјера за откривање, спречавање уношења и ширења и сузбијање штетних организама, праћење програма који су у вези са прописаним мјерама, провођење посебног надзора. Посебни надзор представља службени поступак системског прикупљања и чувања података о присутности/одсутности штетних организама, који укључује инспекцијске прегледе, праћење здравственог стања биља и систематско истраживање над зараженим, угроженим и незараженим подручјима.

Провођењем Програма посебног надзора (системске контроле) карантинских штетних организама на кромпиру у БиХ под којим се подразумијева систематско прикупљање и чување података о присутности штетних организама, а укључује инспекцијске прегледе, праћење здравственог стања биља и систематско истраживање над зараженим, угроженим и незараженим подручјима. Резултатима анализа у анализираним узорцима из производње сјеменског и меркантилног кромпира на подручју Босне и Херцеговине од 2011. године до данас није утврђено присуство испитиваних карантинских штетних организама и то:

- бактерије *Ralstonia solanacearum* (Smith) Yabuchi et al.;
- бактерије *Clavibacter michiganensis* (Smith) Davis et al. ssp. *sepedonicus* (Spieckermann et Kotthoff) Davis et al.;
- Болести рака кромпира *Synchytrium endobioticum* Schilb;
- Кромпирове цистелике нематодe *Globodera rostochiensis* Woll. и *Globodera pallida* Stone;
- *Meloidogyne chitwoodi* и *Meloidogyne fallax*;
- Узрочник вретенасте крмоле кромпира *Potato spindle tuber viroid*;
- *Epitrix* spp.

Све горе наведено потврђује и Одлука Комисије ЕУ број 2015/1199 од 17. 07. 2015. године, којом је Босна и Херцеговина призната као земља без присуства штетног организма проузроковача прстенасте трулежи кромпира која је донесена као резултат вишегодишњег рада Управе и надлежних органа и институција ентитета и Брчко Дистрикта БиХ, односно признавање резултата континуираног вишегодишњег провођења Програма посебног надзора над карантинским штетним организмима у БиХ започетог 2011. године.

Управа, ентитетска министарства надлежна за пољопривреду, Одјељење за пољопривреду Владе Брчко Дистрикта БиХ и инспекторати ентитета и Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине, заједно су сачинили финални годишњи извјештај о провођењу Програма посебног надзора који је достављен Савјету министара Босне и Херцеговине на разматрање и усвајање, и DG SANTE при Европској Комисији. Савјет министара БиХ је на 145 сједници одржаној 05. 06. 2018. године размотрио и усвојио Извјештај о провођењу Програма посебног надзора за 2017. годину. Финални годишњи Извјештај према Европској Комисији се шаље за период 01. 06. текуће године до 31. 05. наредне године, а Извјештај за 2017. годину је отпремљен према DG SANTE 31. 05. 2018. године и исти је усвојен.

У периоду од 01. 01. до 31. 12. 2018. године Управа, као централно одговорно тијело за заштиту биља Босне и Херцеговине за сарадњу и размјену информација са међународним званичним тијелима и обавјештавање међународних тијела је имплементирала следеће активности из ове области:

- У складу са чланом 12. Ротердамске конвенције о поступку претходног обавјештења о сагласности за транспорт неких опасних хемикалија и пестицида у међународној трговини („Службени гласник БиХ-Међународни уговори“ број 14/06) запримљено је 40 Обавјештења о извозу забрањених или строго ограничених хемикалија од стране овлашћених институција земаља извозница ЕУ и Србије. У исто вријеме, Босна и Херцеговина је надлежној институцији у Србију послала једно обавјештење о извозу

забрањених или строго ограничених хемикалија о извозу хемикалије са простора БиХ на територију Србије.

- У складу са истом одредбом Конвенције, благовремено су упућиване потврде о пријему обавјештења о извозу Европској агенцији за хемикалије – ЕСНА, а примљена обавјештења о извозу прослијеђена су надлежним органима ентитета и Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине.
- У сарадњи са надлежним органима имплементирани су обавезе које се односе на давање изричите сагласности за увоз хемикалија које су квалификоване за РС процедура, за које ЕУ тражи од земље увознице изричиту сагласност за увоз, за примљено је укупно 17 захтјева за издавање изричите сагласности из Србије и земаља чланица ЕУ и један захтјев за сагласност за увоз је упућен надлежној институцији Србије.
- За хемикалије уврштене у Анекс III, Секретаријату су поднесени Одговори у вези будућег увоза за двије пестицидне хемикалије којим се не дозвољава увоз на територију Босне и Херцеговине у складу са важећим Списком активних материја дозвољених за употребу у ФФС (фитофармацеутским средствима) у БиХ.
- У складу са захтјевом Секретаријата Тим за координацију за провођење обавеза Ротердамске конвенције у Босни и Херцеговини је припремио одговоре на упитнике и исти су поднесени електронским путем Секретаријату.

Управа континуирано проводи процес уписа сорти пољопривредног биља у Сортну листу БиХ. У 2018. години у Сортну листу БиХ уписано је 206 нових сорти пољопривредног биља.

Приближавање законодавства Босне и Херцеговине законодавству Европске уније

- Донесен Списак активних материја дозвољених за употребу у ФФС у БиХ („Службени гласник БиХ” број.15/18, 35/18, 65/18 и 86/18) и током цијеле године списак активних материја се редовно усклађује са законодавством ЕУ.
- Донесен Програм посебног надзора (системске контроле) карантинских штетних организама на кромпиру у Босни и Херцеговини за 2018. годину („Службени гласник БиХ” број: 20/18).

Активности у погледу организације семинара, радионица и тренинга

У 2018. години одржан је значајан број обука, радионица, предавања, састанака радних група, семинара, (BTSF, TAIEХ, пројекат са Чешком развојном агенцијом) у циљу јачања капацитета надлежних органа и институција у фитосанитарном сектору, од чега је око 85% учесника било из надлежних органа и институција ентитета и Брчко Дистрикта БиХ (службеници ентитетских министарстава пољопривреде и Одјељења за пољопривреду Брчко Дистрикта БиХ, службеници инспектората ентитета и Брчко Дистрикта БиХ, особље ентитетских лабораторија, пољопривредни произвођачи и др.).

Управа Босне и Херцеговине за заштиту здравља биља је уз подршку “Пројекта развоја тржишне пољопривреде II” USAID FARMA II, у периоду од 10-11. 03. 2018. године организовала радионицу за фитосанитарне инспекторе. Ова радионица је имала за циљ да окупи све фитосанитарне инспекторе, јер поред планираних стручних обука које су се презентовале, разговарало се и о актуелним темама и проблемима у раду фитосанитарних инспектора. На горе наведеној радионици су учествовали и представници надлежних министарстава ентитета и Одјељења Брчко Дистрикта БиХ.

У априлу и мају 2018. године су покренуте и проведене активности на припреми и организацији Обука савјетодавних служби, извјештајно прогнозних служби и фитосанитарних инспектора везано за карантенске штетне организме. Сврха ове пројектне активности је јачање система надзора, контроле и превенције у случају појаве и ширења штетних организама у јавном и

приватном сектору. За ову активност Управа је учествовала у изради SoW-а и Аппеха за 20 штетних организама подијељених у двије групе (пољопривреда, воћарство и шумарство).

Управа БиХ за заштиту здравља биља и USAID/Sweden FARMA II пројекат су организовали радионице на тему „Изазови који се стављају пред произвођаче и извознике воћа у Руску Федерацију“ које су одржане у Бања Луци 11. 12. 2018. године и Мостару 13. 12. 2018. године.

Један од битних и сталних захтјева Федералне службе за ветеринарски и фитосанитарни надзор Руске Федерације је континуирана обука и упознавање произвођача са захтјевима које је потребно испунити да би се извоз несметано одвијао, због чега је Управа током 2018. године организовала радионице са наведеном темом, и то:

- Контрола карантинских штетних организама као изазов приликом извоза воћа у Руску Федерацију (Специфични карантински штетни организми за Руску Федерацију);
- Осврт на спољнотрговинску размјену БиХ;
- Подаци о увозу на тржиште Руске Федерације;
- Презентација активности и доступне подршке у USAID/Sweden FARMA II пројекту.

Имплементација пројеката

У наставку је дат преглед пројеката које је Управа у области заштите здравља биља имплементирала уз подршку Републике Чешке.

Пројект „Институционална подршка за сертификавање и контролу садног материјала”- Наставак имплементације пројекта са Чешком развојном агенцијом која се имплементира са Централним институтом за надзор и тестирање у пољопривреди из Републике Чешке. Општи циљ пројекта је способност да се испуне захтјеви стандарда ЕУ, укључујући усвајање ефикасног система сертификавања садног материјала, и јачање службене контроле у БиХ. У 2018 години најважнија активност је била у одабиру локација за матичњаке и припреме матичњака за садњу у 2019. години. У оквиру овог пројекта проведене су и друге активности које су укључивале обуку у БиХ и у Републици Чешкој.

Пројекат „Унапређење безбиједности хране у БиХ” - У 2018. години почела је имплементација Пројекта са Чешком развојном агенцијом „Унапређење безбиједности хране у БиХ” која се имплементира са Централним институтом за надзор и тестирање у пољопривреди из Републике Чешке. Пројекат обухвата 3 компоненте и то се односи на сектор ветеринарства и безбиједности хране. Управа БиХ за заштиту здравља биља је главни корисник у компоненти „Подршка успостављању функционалног система контроле пестицида и ђубрива, те интегралне заштите биља (Integrated Pest Management - IPM) у оквиру које се активности односе на:

- Спровођење аудита инспекцијских органа и лабораторија за анализу пестицида, валидација одговарајућих лабораторијских метода;
- Креирање функционалног система контроле средстава за заштиту биља и ђубрива;
- Израда/Креирање софтвера за регистрацију средстава за заштиту биља и ђубрива;
- Успостављање интегралне производње у ентитетима, укључујући обуку инспектора за инспекције и
- Обука пољопривредних произвођача о процедурама интегралне заштите биља (IPM).

Управа је учествовала и у припреми акционог документа за IPA 2018 и Секторског планског документа за период од 2018. до 2021. године. Акциони документ за ЕУ подршку пољопривреди, руралном развоју, безбиједности хране, ветеринарском и фитосанитарном

сектору усвојен је од стране ЕК и тиме је омогућен почетак програмирања Twinning fchea за фитосанитарни сектор.

Остале активности Управе

У циљу провођења мјера из фитосанитарне области Управа у континуитету сарађује и пружа услуге правним и физичким лицима у Босни и Херцеговини. С тим у вези кроз управни поступак се издаје:

- рјешење о дозволи употребе службене ознаке и додјели непоновљивог регистарског броја;
- рјешење о дозволи обављања научно - истраживачких дјелатности;
- рјешење о дозволи увоза или превоза/преноса одређених штетних организама, биља или биљних производа и регулираних објекта ради огледа или у научне сврхе и за рад на селекцијама сорти;
- рјешење о кориштењу облика увоза робе на режиму „Д“ (за сјеме и садни материјал);
- рјешење о кориштењу облика увоза робе на режиму „Д“ (за пестициде);
- рјешења о упису сорти пољопривредног биља у Сортну листу БиХ.

На основу иницијативе коју је Фитосанитарна Управа Републике Сјеверне Македоније поднијела Управи БиХ, у периоду од 04. до 05. 06. 2018. године одржан је састанак ове двије Управе у вези са припремама Републике Сјеверне Македоније за испуњење захтјева за извоз домаћег кромпира на тржиште земаља ЕУ, с обзиром да је Република Сјеверна Македонија у припремној фази око испуњења захтјева за извоз меркантилног кромпира на тржиште ЕУ. Циљ наведеног састанка је био да се представницима делегације Македоније појасне све процедуре везане за извоз кромпира на тржиште ЕУ и све што се односи на ово питање: административне процедуре за извоз кромпира; преглед БиХ законодавства везано за кромпир; попуњавање упитника који се доставља FVO; FVO мисија (детаљи, питања, предузете мјере, корекције итд).

Надлежни инспекторати ентитета и Брчко Дистрикта БиХ на и-мејл Управе, на дневној бази достављају скениране копије свих издатих фитосанитарних сертификата. На исти начин се достављају и сви поништени сертификати. Јединствену базу података о издатим сертификатима на нивоу Босне и Херцеговине је успоставила и води Управа, а увид и преглед података у бази је омогућен надлежним инспекторатима. Управа уноси податке у јединствену базу података на основу издатих фитосанитарних сертификата од стране фитосанитарних инспектора Инспектората ентитета и Брчко Дистрикта БиХ.

Током цијеле године континуирано се врши уношење и сређивање централног регистра минералних ђубрива и регистра увозника минералних ђубрива. У регистар који се води у ексел табели, уносе се подаци из рјешења Федералног министарства пољопривреде, водопривреде и шумарства и подаци из регистра Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске, а исти се налази на веб страници Управе.

Представник Управе у заједничком Центру за анализу ризика је учествовао у раду приликом израде стратешке и других анализа ризика везаних за безбиједност државне границе у БиХ. Представници Управе активно су укључени у израду нове Стратегије интегрисаног управљања границом као и Акционог плана за провођење Стратегије, а Управа је провела следеће активности:

- Прикупљање, обрада и анализирање података, као и израда Извјештаја о броју прегледаних пошиљки, количинама прегледане робе и предузетим инспекцијским мјерама фитосанитарних инспекција инспектората ентитета и Брчко Дистрикта БиХ на граничним прелазима у Босни и Херцеговини, а у складу са Протоколом о сарадњи у

процесу размјене података, потписаног између Управе БиХ за заштиту здравља биља и инспектората ентитета и Брчко Дистрикта БиХ.

- Израђен аналитички Упоредни приказ фитосанитарних контрола при увозу за период 2015 – 2017. година, који је упућен надлежним органима у фитосанитарном сектору у БиХ.
- Редовно слање мјесечних извјештаја из EPPO (European and Mediterranean Plant Protection Organization) сервиса за извјештавање као и EUROPHYT (European Union Notification System for Plant Health Interceptions) извјештаја надлежним органима ентитета и БД БиХ са циљем правовременог информисања о фитосанитарној ситуацији у Европи и свијету.
- Праћење информација о појави и раширености штетних организама доступних на веб страницама стручних и научних организација.
- Вођење Евиденције издатих фитосанитарних сертификата и фитосанитарних сертификата за реекспорт.
- У циљу раног обавјештавања о опасностима од штетних организама, а у складу са EPPO препорукама везаним за информативне кампање, израђене су брошуре и постери о штетним организмима: *Popillia japonica Newman*, *Agrilus plannipenis Fairmaire* (Смарагдна стрижибуба јасена) и '*Candidatus Liberibacter spp.*' (узрочник Зеленила лимуна); постери о штетним организмима болест розетавости руже (Rose rosette virus) и инсект дугих пипака (*Massicus raddei*). Брошуре и постери, за ове штетне организме, су постављени на веб страницу Управе, али и EPPO, што је значајан допринос афирмацији Управе и фитосанитарне службе у БиХ.

Током 2018. године, на основу података из извјештаја достављених од стране фитосанитарне инспекције инспектората ентитета и Брчко Дистрикта БиХ, забрањен је увоз и наређено враћање укупно 10 пошиљака и то:

- Једне пошиљке сјеменског кромпира поријеклом из Холандије због присуства карантинског штетног организма;
- Три пошиљке меркантилног кромпира поријеклом из Белгије због присуства карантинског штетног организма;
- Једне пошиљке меркантилног кромпира поријеклом са Косова* због неисправног фитосанитарног сертификата;
- Три пошиљке сјемена пољопривредног биља због неиспуњавања прописаних норми квалитета;
- Једне пошиљке сјемена пољопривредног биља због неуредне документације;
- Једне пошиљке фитофармацеутских средстава због истека рока трајања.

Уочене тешкоће током реализације плана рада

Остварени резултати и брзина реализације одређених активности била би знатно побољшана уколико би се уредио систем усаглашавања између Управе и надлежних институција ентитета и Брчко Дистрикта БиХ. Знатан дио времена се утроши на усаглашавање и договор око надлежности и овлаштења. И поред заједничког рада, гдје су равноправно укључени сви представници како испред институција, тако и испред ентитета и Брчко Дистрикта БиХ, за накнадни рад у вези усаглашавања се утроши још два пута толико времена. Ово истичемо јер комисијски рад најчешће представља научно стручни дио који се релативно брзо усагласи.

Рад Управе је везан за рад и везане активности више институција, завода, института, инспектората, па све до министарстава, што условљава поједине процедуре, успорава рад и умањује ефикасност рада Управе у појединим областима. Током процеса доношења одређених

---

*Овај назив не прејудира статус Косова и у складу је са Резолуцијом 1244 SB UN и одлуком Међународног суда правде о косовској декларацији о независности.

аката, морамо истаћи и честу измјену ставова који долазе из ентитета или Брчко Дистрикта БиХ што успорава и утиче на укупан исказани резултат рада Управе.

Институционални и административни капацитети

Управа и надлежни органи у ентитетима, кантонима и Брчко Дистрикту БиХ и даље се требају кадровски јачати да би могли испунити све веће обавезе које се намећу усклађивањем законодавства БиХ са законодавством ЕУ, а посебно кадровски ојачати са фитосанитарним инспекторима у унутрашњем надзору, што би значајно допринијело јачању фитосанитарног система у БиХ. Неадекватна организованост прогнозно-извјештајне и савјетодавне службе на цијелој територији БиХ јесте озбиљан недостатак који је значајан, како за друге области пољопривреде, тако и за фитосанитарну област, а посебно за здравље биља.

9.3. Ветеринарство

Надлежна тијела за ветеринарство у Босни и Херцеговини су: Канцеларија за ветеринарство БиХ, Министарство пољопривреде, водопривреде и шумарства Федерације БиХ (сектор за ветеринарство), Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске (ресор за ветеринарство), Одјељење за пољопривреду, шумарство и водопривреду Брчко Дистрикта БиХ (Пододјељење за ветеринарство), Управа за инспекцијске послове ФБиХ и кантоналне управе за инспекцијске послове, Републичка управа за инспекцијске послове РС и Општинска одјељења за инспекцијске послове, као и Инспекторат Брчко Дистрикта БиХ. У међународном транспорту контролу проводи одјељење Граничне ветеринарске инспекције Канцеларије, а у унутрашњем транспорту контрола је организована на нивоу надлежних ентитетских министарства и Брчко Дистрикта БиХ и надлежних инспекцијских тијела. У процедурама доношења свих законских и подзаконских аката као и у имплементацији пројеката, учествују Канцеларија, надлежна ентитетска министарства и Одјељење за пољопривреду БД БиХ.

Усклађивање законодавства

- У току 2018. године настављене су активности по питању израде и доношења прописа. У извјештајном периоду у Службеном гласнику БиХ објављени су сљедећи прописи:
- Закон о измјени и допуни Закона о заштити и добробити животиња („Службени гласник БиХ“, број 09/18 од 06. 02. 2018. године);
- Одлука о измјени Одлуке о увођењу привремених норми које се односе на идентификацију животиња и контролу кретања животиња на цијелој територији Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ“, број 08/18 од 02. 02. 2018. године),
- Правилник о измјени Правилника о мјерама за откривање, сузбијање и искорјењивање класичне свињске куге („Службени гласник БиХ“, број 14/18 од 02. 3. 2018. године),
- Правилник о измјенама и допуни Правилника о мјерама у случају откривања релевантних серотипова салмонела од интереса за јавно здравство код перади („Службени гласник БиХ“, број 14/18 од 02. 3. 2018. године),
- Одлука о робама које се подвргавају прегледу од стране граничних ветеринарских инспектора („Службени гласник БиХ“, број 25/18 од 20. 4. 2018. године);
- Одлука о увођењу превентивне вакцинације говеда против болести квргаве коже („Службени гласник БиХ“, број 19/18 од 23. 3. 2018. године);
- Програм мјера здравствене заштите животиња и њиховог провођења у 2018. години („Службени гласник БиХ“, број 15/18 од 06. 3. 2018. године),
- Одлука о усвајању Плана службених контрола млијека и производа од млијека за извоз у Европску унију за 2018. годину („Службени гласник БиХ“, број 20/18 од 30. 3. 2018. године),

- Приручник којим се утврђују одобрена мјеста за улазак кућних љубимаца у Босну и Херцеговину („Службени гласник БиХ“, број 25/18 од 20. 4. 2018. године),
- Одлука о усвајању Плана службеног узорковања у млекарама одобреним за извоз у Европску унију за 2017. и 2018. годину и сировог млијека на фармама које снабдијевају одобрене млекаре за извоз у Европску унију („Службени гласник БиХ“, број 27/18 од 27. 4. 2018. године),
- Одлука о усвајању програма контроле салмонелозе код перади врсте Gallus gallus у Босни и Херцеговини („Службени гласник БиХ“, број 30/18 од 11. 5. 2018. године),
- Правилник о измјени Правилника о статусу држава или регија у односу на бовину спонгиформну енцефалопатију („Службени гласник БиХ“, број 30/18 од 11. 5. 2018. године),
- Одлука о провођењу плана праћења и контроле резидуа за 2018. годину („Службени гласник БиХ“, број 34/18 од 25. 5. 2018. године),
- Одлука о допуни Одлуке о висини надокнаде за издавање свједоцбе (сертификата) („Службени гласник БиХ“, број 93/18 од 27. 12. 2018. године).

Активности по питању здравља и добробити животиња

У току 2018. године настављене су активности на сузбијању бруцелозе. У склопу мониторинга бруцелозе говеда прегледано је 119.009 говеда, а упоредо је рађена и провјера да ли се наведена говеда налазе у бази података у Регистру. Надаље у 2018. години започета је имплементација пројекта „Јачање извозног потенцијала и побољшање конкурентности пољопривредних произвођача у БиХ“ који финансира SIDA (Swedish International Development Cooperation Agency), у циљу наставка вакцинације малих преживара против бруцелозе. У току 2018. године вакцинисано је укупно 322.955 малих преживара, а активности ће се наставити и у 2019. години.

Означавање и контрола кретања животиња

Агенција за означавање животиња континуирано штампа идентификационе ушне маркице за говеда и доставља их ветеринарским организацијама. У 2018. години одштампано је 92.266 ушних маркица за означавање говеда (77.950 редовних ушних маркица и 14.316 замјенских ушних маркица), 101.174 сточних пасоша, и 4.045 сертификата о имањима.

Успјешно је настављена контрола мониторинга на бруцелозу код говеда, обрађено је 129.744 узорака крви говеда на бруцелозу.

У циљу унапређења система идентификације и контроле кретања животиња у склопу информационог система Агенције за означавање животиња, покренут је модул за идентификацију оваца и коза. У току 2018. године извршено је означавање 331.380 оваца и 7.469 коза.

У циљу обезбјеђивања имплементације прописа, Агенција за означавање животиња у континуитету обезбјеђује обуке за ветеринаре и ветеринарске инспекторе у БиХ. У 2018. години одржане су 24 обуке на тему „Приступ и кориштење базе података Агенције за означавање животиња“ на којим је учествовало 335 ветеринара и ветеринарских инспектора.

У 2018. години одржане су 2 обуке на тему „Приступ и кориштење апликације за кућне љубимце Агенције за означавање животиња“ на којим је судјеловало 207 ветеринара. Свим учесницима обука додијељене су приступне шифре и омогућен је приступ.

У организацији TAIEХ-а одржана је експертска мисија на тему Идентификације, регистрације и контроле кретања животиња у периоду 26. и 27. март 2018. године.

План праћења резидуа ветеринарских лијекова

Једна од основних годишњих активности Канцеларије за ветеринарство БиХ, у складу са Законом о ветеринарству у Босни и Херцеговини („Службени гласник БиХ“, број 34/02) и Одлуком о праћењу резидуа одређених материја у живим животињама и у производима животињског поријекла („Службени гласник БиХ“, бр. 1/04, 40/09 и 44/11), јесте припрема и провођење Плана праћења и контроле резидуа ветеринарских лијекова и контаминаната код живих животиња и производа животињског поријекла за Босну и Херцеговину. С тим у вези припремљен је План праћења и контроле резидуа за 2018. годину и у сарадњи с надлежним органима ентитета и Брчко Дистрикта БиХ, извршена је расподјела броја узорака на којим ће се испитати резидуи одређених материја у Федерацији БиХ, Републици Српској и Брчко Дистрикту БиХ. Донесена је Одлука о провођењу плана праћења и контроле резидуа за 2018. годину чији саставни дио чини Упутство за провођење плана праћења резидуа („Службени гласник БиХ“, број 34/18). Проведена је јавна набавка лабораторијских услуга за анализу резидуа ветеринарских лијекова и контаминаната у склопу које су одабране лабораторије за испитивање службених узорака те је проведена набавка материјала и опреме који је потребан ветеринарским инспекторима за провођење узорковања. Одржана је и обука ветеринарских инспектора задужених за провођење узорковања у склопу плана гдје је инспекторима подијељен материјал и опрема за узорковање.

У складу с Одлуком о праћењу резидуа и обавезом извјештавања, План праћења и контроле резидуа за 2018. годину и резултати Плана праћења и контроле резидуа за 2017. годину су достављени DG SANTE Европске комисије на преглед и евалуацију.

Усљед предуге процедуре јавне набавке лабораторијских услуга, имплементација Плана праћења и контроле резидуа за 2018. годину је започета тек од септембра 2018. године, када су закључени споразуми с изабраним лабораторијама, а реализација плана ће трајати до краја марта 2019. године након чега ће се сачинити извјештај о укупној реализацији плана. Достигнутост реализације плана за период септембар – децембар 2018. године износи 45% гдје су извршене око 944 анализе у односу на укупан број планираних анализа који износи 2102. У поменутом периоду утврђен је један неусклађени узорак те је, у циљу заштите здравља потрошача, проведена истрага и предузете мјере надлежне ветеринарске инспекције у циљу откривања и отклањања узрока заостајања резидуа у производу животињског поријекла.

У 2018. години објављена је Проведбена Одлука Комисије (ЕУ) 2018/1067 од 26. јула 2018. године о измјени Одлуке 2011/163/ЕУ о одобравању планова које су доставиле треће земље у складу с чланом 29. Директиве Савјета 96/23/ЕЗ, гдје је Босна и Херцеговина поред већ одобрених планова за аквакултуру, млијеко, мед, месо перади и јаја, уврштена у попис трећих земаља са одобреним планом за црвено месо (месо говеда, оваца, коза и свиња).

Обуке које су организоване и одржане у овом дјелокругу рада су:

- Посјета стручњака EFSA (European Food Safety Authority) Босни и Херцеговини на тему Прикупљања података и извјештавања о остацима пестицида и ветеринарско-медицинских производа, одржана 5-6. јула 2018. године у Агенцији за безбиједност хране БиХ у Мостару.
- Научна мрежа за сакупљање података о остацима ветеринарско-медицинских производа, студијска посјета одржана 30-31. октобра 2018. - EFSA, у Парми у Италији,
- Радионица о валидном кориштењу антимикробних средстава у производњи перади и свињетине која је одржана 18-19. новембра 2018. године у Упсали у Шведској.

Контрола увозних пошиљки је у потпуности реализована и све пошиљке које су најављене и прегледане су од стране граничне ветеринарске инспекције. У току 2018. године укупно је прегледано 52.405 пошиљки при увозу, извозу и провозу преко границе Босне и Херцеговине. Провођење Плана мониторинг за 2018. годину није у потпуности реализовано због потешкоћа у

провођењу процедура јавних набавки. Реализација планираног мониторинга ће се наставити и у 2019. години. План мониторинга увозних пошљки се одвија предвиђеном динамиком, са интенцијом његовог континуитета и у наредним годинама.

У 2018. години је издато укупно 1.075 рјешења о непостојању ветеринарско- здравствених сметњи за увоз живих животиња, сировина и производа животињског поријекла у БиХ, те 113 рјешења за непостојање ветеринарско - здравствених сметњи за увоз ветеринарских лијекова у БиХ. У Канцеларији за ветеринарство БиХ су у Уписнику објеката за извоз из БиХ уписана 403 објекта, а издато је 15.419 сертификата за извоз животиња и производа животињског поријекла.

Активности у области јачање капацитета за извоз живих животиња и производа животињског поријекла из БиХ

У овој области активности Канцеларухе за ветеринарство БиХ у претходном периоду (2018. година) су биле усмјерене на осигурање извоза меса перади, производа од меса перади и конзумних јаја у Европску унију. Све планиране активности су успјешно спроведене и Босна и Херцеговина је уврштена у план контрола Дирекције за здравље и храну, ревизије и анализе Европске комисије (бивши FVO – Канцеларија за храну и ветеринарство ЕУ), у циљу одобравања извоза ове групе производа у Европску Унију. Мисија је проведена у периоду од 28.5 – 1.6.2018. године при чему је утврђено да су отклоњени сви недостаци утврђени у току претходне мисије проведене у 2012. и 2017. години, што је резултирало одобрењем извоза меса перади на тржиште Европске уније (Standing Committee on Plants, Animals, Food and Feed Section Controls and Import Conditions (part of the PAFF Committee on PPL) 25 January 2019).

Међународни уговори

Уговор између Савјета министара БиХ и Владе Народне Републике Кине о сарадњи у подручју здравља животиња и карантину је потписан 07.07.2018. године. Такође, у процедури је стварање предуслова за потписивање Меморандума за ветеринарску сарадњу са земљама: Хашемитска Краљевина Јордан, Исламска Република Иран и Република Азербејџан.

10. ОРГАНСКА ПРОИЗВОДЊА, ПРАВНИ ОКВИР И УСЛОВИ ЗА ИЗВОЗ ОРГАНСКИХ ПРОИЗВОДА

10.1. Обим и значај органске производње

Органска производња је систем одрживе пољопривреде заснован на високом поштовању еколошких принципа путем рационалног кориштења природних ресурса, употребе обновљивих извора енергије, очувања природне разноликости и заштите животне средине. Производња и пласман органски произведене хране, представља један од главних циљева Европске уније, а у Босни и Херцеговини постају све заступљенији и економски значајнији. Предности за овај вид производње огледају се како у уситњеним посједима као и земљишту које није било у систему интензивне производње и тиме контаминирано штетним материјама. Међутим, иако у Босни и Херцеговини постоје природни ресурси који су погодни за развој органске производње, број произвођача који се баве том производњом је прилично скроман а количине произведене органске хране у односу на конвенционалну производњу, још увијек мале. Тржиште органске производње све више добија и друге карактеристичне особине којим се повећава потражња, а посебно аспект регионалности, што има за резултат да идеални производ није само органски већ је и сезонски и произведен на одређеном локалном или бар регионалном нивоу.

Вриједност глобалног тржишта органских производа достигло је скоро 90 милијарди америчких долара (више од 80 милијарди евра) што је за око 10 милијарди више у односу на претходну годину. Повећање површина пољопривредног земљишта на којима се одвија органска производња је било спорије у односу на тржишну потражњу, али ипак знатно брже него претходних година. И у 2018. години тржиште органским производима у Европи је наставило са растом и достигло износ од 33,5 милијарди евра, што је за 11,4 више у односу на претходну годину. Сваке године, европски потрошачи троше све више на органску храну, док број органских произвођача расте умјерено, по стопи од 3% у Европи, и 5% у Европској унији. У исто вријеме број прерађивача и увозника у Европи биљежи значајан раст од 12%, а у Европској унији чак 19%. Потрошачи у свим земљама Европе у просјеку троше 36,4 евра по становнику на органске производе, док је овај износ већи код потрошача из земаља Европске уније и износи 53,7 евра. Потрошња по глави становника за органске производе је удвостручена у посљедњих десет година и највећа је у Швајцарској гдје у просјеку износи 262 евра, потом у Данској са 191 евро и Шведској са 177 евра по становнику.

10.2. Законодавство Европске уније и пласман органских производа на европско тржиште

Европски савјет је усвојио нову Уредбу о органској производњи и обиљежавању органских производа (Regulation (EU) 2018/848 of the European Parliament and of the Council of 30 May 2018 on organic production and labelling of organic products and repealing Council Regulation (EC) No 834/2007") која ће се примјењивати од 1. јануара 2021. године.

До примјене нове легислативе, на снази су:

- Уредба Савјета (ЕС) бр. 834/2007 о органској производњи и означавању органских производа
- Уредба Комисије (ЕС) бр. 889/2008 - о детаљним правилима за провођење Уредбе Савјета (ЕЗ) бр. 834/2007 о органској производњи и означавању органских производа с обзиром на органску производњу, означавање и контролу (обје на снази од 2009);
- Уредба Комисије (ЕС) бр. 1235/2008, о детаљним правилима за провођење Уредбе Савјета (ЕЗ) бр. 834/2007 с обзиром на режиме за увоз органских производа из трећих земаља;
- Уредба Комисије (ЕС) бр. 271/2010 о измјени Уредбе (ЕЗ) бр. 889/2008 о детаљним правилима за provedбу Уредбе Савјета (ЕС) бр. 834/2007 у погледу знака органске производње Европске уније.

Органски производи из земаља које нису чланице ЕУ могу бити пласирани на тржиште ЕУ само ако су произведени и инспекција проведена под условима који су идентични или еквивалентни онима који се примјењују на органским производима у ЕУ. Правила уведена 2007. године су флексибилнија у односу на уредбу која јој је претходила, а по којој су органски производи могли бити увезени у ЕУ само ако су имали ЕУ-сертификат и уколико је њихова производња била надгледана од стране сертификацијског тијела неке од чланица земаља ЕУ. Овакав поступак издавања дозвола је замијењен новим правилима увоза, којим је контролним тијелима (сертификацијским организацијама) из земаља које нису чланице ЕУ омогућено да буду директно надлежне за издавање сертификата и надгледане од стране Европске комисије и земаља ЕУ. Овим је Европској комисији омогућено да врши надзор и праћење увоза органских производа. Истом регулативом постављен је основ за правила ЕУ о органској производњи укључујући вина, производе аквакултуре и морске траве.

Билатерални споразум је уобичајени начин којим Европска комисија у сарадњи са државама чланицама признаје органску производњу и пласман тих производа из трећих земаља. При

томе, Комисија уз подршку држава чланица, надзире производњу и контролу органских производа што мора бити у складу са циљевима и начелима ЕУ легислативе за ову област, али није нужно да се производе на исти начин. Европска комисија је прописала да производ који се производи и контролише на исти начин као у ЕУ може имати слободан приступ на заједничко тржиште ЕУ, а контролна тијела која намјеравају предузети такве контроле морају бити одобрена од стране Комисије и држава чланица за ову сврху. Њихов надзор је директна дужност Комисије у сарадњи са државама чланицама. Додатно, а будући да се услови производње у трећим земљама понекад разликују од оних у Европи, није увијек могуће примијенити потпуно иста правила за производњу или контролу. Због тога је прихваћено постојање сличних правила а која су у складу с циљевима и начелима ЕУ легислативе за ову област.

Постоје посебна упутства која прописују како контролна тијела аплицирају за одобрења, како се надгледају и које друге мјере треба предузети у вези са увозом органских производа на европско тржиште и њиховом контролом. Прописи о увозу олакшавају увоз органске хране у ЕУ док у исто вријеме промовишу бољи мониторинг и на тај начин се желе предуприједити обмане и преваре. Увоз из трећих земаља прописан је Уредбом (ЕЦ) бр. 834/2007, гдје се наводи да се производ увезен из треће земље може ставити на тржиште Заједнице као органски производ под условом да:

- је производ произведен у складу са правилима производње која су еквивалентна правилима производње и означавања наведене Уредбе ЕЦ
- да су субјекти подвргнути мјерама контроле које су једнако дјелотворне као и мјере контроле прописане наведеном Уредбом и да су те мјере примјењиване непрекидно и ефективно;
- да су субјекти своје активности у свим фазама производње, припреме и дистрибуције у трећим земљама подвргнули систему контроле како је прописано у наведеној Уредби;
- да је издата потврда о инспекцијском надзору за производ коју је издало надлежно тијело, контролно тијело или контролна установа из треће земље, призната како је прописано наведеном Уредбом.

Анекс III Уредбе 1235/2008 садржи листу трећих земаља које су Европска комисија и државе чланице признале да имају еквивалентна правила органске производње и контроле. Анекс IV исте Уредбе садржи листу контролних тијела и институција признатих и овлашћених да верификују да су производи који се стављају на тржиште ЕУ контролисала овлашћена тијела у складу са Уредбом 834/2007.

10.3. Органска производња у Босни и Херцеговини

Номенклатура роба у Царинској тарифи БиХ усклађена са хармонизованим системом и комбинованом номенклатуром коју користи Европска унија, не садржи органске производе као посебну категорију, тако да не постоје засебно праћени званични статистички подаци за органску пољопривреду.

У недостатку званичних статистичких података у анализама као извор се углавном користе други извори, као што су то подаци Истраживачког института за органску пољопривреду - FIBL (Research Institute of Organic Agriculture), независног, непрофитног научног института који се дуги низ година бави међународним развојем органске производње и прикупљањем података из цијелог свијета.

Према извјештају FIBL Института, органска производња у БиХ у 2015. години је била заступљена на 576 ха, док се сакупљање самониклих биљних врста одвијало на 50.250 ха. У 2016. години површина под органском производњом је повећана на 659 ха, да би површина у 2017. нарасла

на 975 ха. Реална су очекивања да је у 2018. години површина под органском производњом значајно већа од 1.000 ха. Међутим, ово је и даље скромна површина јер представља мање од 0,05% укупног обрадивог земљишта.

На основу података који су приказани у табели 32. у наставку евидентно је да се у периоду од 2013. до 2017. године знатно повећале површине за узгој органских усјева и то са 292 на 975 хектара или за 233%.

Табела 32. Површина под органском производњом у Босни и Херцеговини (ха)

2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
343	343	292	353	576	659	975

Извор података: The world of organic production, Statistics and emergine trends FIBL&IFOAM-Organics internationals

Вриједност органских производа која су пласирана на домаће тржиште у БиХ у 2015. години износила је 0,3 милиона евра, док је у истој години извезено органских производа у вриједности од 2 милиона евра. Пораст извоза евидентиран је и у 2016. години када је извезено 3,5 милиона евра, док је у 2017. години извоз већ достигао 4 милиона евра. Подаци указују на тренд сталног повећања вриједности извоза органских производа, односно да је у периоду 2015-2017. исти практично удвостручен. Босна и Херцеговина органске производе највише извози у Њемачку, Холандију, Данску, Италију, Шведску и Швајцарску.

На основу информација асоцијација органских произвођача на подручју Федерације БиХ постоји око 70 органских произвођача који се баве биљном производњом и не постоји ниједна сертификована органска сточарска фарма, али су двије у фази конверзије. У Републици Српској је идентификовано више од 40 произвођача повртар, воћара, сточара, малинара, чак и ратара који се баве органском пољопривредном производњом, а тренутно их је највише у области љековитог биља и бобичастог воћа.

У складу са надлежностима у области пољопривреде, ентитети су донијели или су процесу доношења законских и подзаконских аката за органску производњу док Брчко Дистрикт БиХ ову област нема уређену. Релевантно законодавство се усклађује са законодавством ЕУ.

У Републици Српској на снази је Закон о органској производњи Републике Српске („Службени Гласник РС“, број 12/13) као и следећи подзаконски акти:

- Правилник о условима за издавање сертификата за органске производе;
- Правилник о условима за рад контролних организација и начину вршења контроле у поступку органске производње;
- Правилник о технолошким поступцима прераде у органској производњи;
- Правилник о методама органске, биљне и сточарске производње и периоду конверзије;
- Правилник о садржини, обрасцу и начину вођења евиденције у органској производњи.

У Федерацији БиХ је усвојен Закон о пољопривредној органској производњи („Службене новине ФБиХ“, број 72/16), док је сет правилника у процесу израде, од којих је у 2018. години усвојен Правилник за биљну и сточарску производњу („Службене новине ФБиХ“, бр. 14/18).

За акредитацију увоза у Европску унију постоји шест група производа које једна контролна агенција може контролисати, а то су:

- Непрерађени биљни производи;
- Живе животиње или непрерађени животињски производи;
- Производи аквакултуре и алге;
- Прерађени пољопривредни прехранбени производи;
- Прерађени пољопривредни производи за употребу као сточна храна;
- Вегетативни садни материјал и сјемена за узгој.

Сва Контролна тијела које је Европска комисија признала, а присутна су у Босни и Херцеговини, налазе се у Анексу IV Уредбе 1235/2008. За Босну и Херцеговину то су:

1. "Agreco R.F. Göderz GmbH", Mündener Straße 19, 37218, Witzenhausen, Germany;
2. "Bio.inspecta AG", Ackerstrasse, 5070, Frick, Switzerland,
3. "Ecocert SA", BP 47, 32600, L'Isle-Jourdain, France;
4. "IMOSwiss AG", Weststrasse 1, 8570, Weinfelden, Switzerland;
5. "LACON GmbH", Moltkestrasse 4, 77654, Offenburg, Germany,
6. "ORSER", Paris Caddesi No: 6/15, 06540, Ankara, Turkey,
7. "Organic Control System", Трг цара Јована Ненада 15, 24000, Суботица, Србија;
8. "Органска контрола", Џемала Биједића бр.2, 71000, Сарајево, Босна и Херцеговина.

Анексом V Уредбе (ЕС) 1235/2007 прописан је Сертификат о инспекцији који се издаје за сваку појединачну пошиљку, а садржи податке о сертификацијском тијелу, извознику, произвођачу, увознику, количинама, CN кодовима и сл.

„Органска контрола“ је једина контролна агенција са сједиштем у Босни и Херцеговини и иста поред домаће производње, може контролисати и органске производе произведене на подручју Србије и Црне Горе. Призната је од стране Европске комисије као овлаштено контролно тијело за сертификацију органских производа намијењених извозу на тржиште Европске уније и овлаштени су за контролу непрерађених биљних производа и прерађених пољопривредно прехрамбених производа.

Иако је још од 2010. године било покренуто питање и истицана потреба усвајања законодавства о органској производњи на нивоу БиХ, ипак ни до данас није постигнута сагласност да се та активност реализује. Наиме, Уставом Босне и Херцеговине пољопривреда не спада у надлежност институција Босне и Херцеговине гдје је такође прописано и да БиХ може преузети надлежности у оним стварима у којима се о томе постигне сагласност ентитета. Законом о пољопривреди, исхрани и руралном развоју Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ“, број 50/08) прописано је да је Министарство спољне трговине и економских односа БиХ надлежно за осигурање успостављања координације свих неопходних институција и других тијела, координацију развоја неопходних мјера и процедура за испуњавање међународних обавеза и трговинских стандарда у ономе што се односи на сектор пољопривреде, исхране и руралног развоја Босне и Херцеговине. Министарство спољне трговине и економских односа БиХ, а што је прописано истим законом, обезбјеђује да све одлуке у вези са планирањем, на свим нивоима власти, буду донесене у договору, координацији и сарадњи, те уз активно учешће представника свих одговорних институција и заинтересованих страна које су укључене у пољопривреду и рурални развој, а у складу са добрим праксама ЕУ.

Са свим наведеним, а узимајући у обзир да је Министарство спољне трговине и економских односа БиХ, вођено препорукама ЕУ као и захтјевима тржишта органских производа, покретало процедуру за доношење закона о органској производњи на нивоу БиХ, није дошло до договора и сагласности ентитета да се уђе у процедуру израде једног оквирног прописа. Како је у међувремену, прво у Републици Српској 2013. године усвојен Закон о органској производњи Републике Српске, укључујући и накнадно донијете подзаконске акте, а након тога је и у Федерацији БиХ од 2016. године усвојен Закон о пољопривредној органској производњи а након тога и правилник, смањено је интересовање укључених и заинтересованих страна да се настави са израдом оквирног прописа о органској производњи. Такође, усвајање закона и подзаконских аката на нивоу ентитета у значајној је мјери допринијело да се ова област уреди у складу са ЕУ законодавством чиме су додатно обезбијеђени бољи услови за производњу и извоз органских производа који, како статистика показује има тренд сталног пораста. Европска

комисија је ипак на састанку Пододбора за пољопривреду и рибарство одржаном у октобру 2018. године, упутила препоруку да се ова материја у Босни и Херцеговини регулише усвајањем оквирног законодавства.

Додатно, уочава се неопходност додатне промоције и дизања свијести о могућностима које пружа производња и продаја/извоз органских производа, неопходан је додатни ангажман свих надлежних институција на пружању подршке и промовисању органске производње код домаћих произвођача и конзумента, а посебно промоција на извозним тржиштима. Стратешким планом руралног развоја БиХ – Оквирни документ, препознат је значај органске производње, те је дефинисана и посебна мјера - Подршка органској производњи, заштити животне средине (околиша), смањење утицаја климатских промјена, а у оквиру ове мјере засебна подмјера: Подршка производњи, сертификацији и контроли органске производње у складу са најбољим праксама ЕУ захтјевима тржишта.

11. МЈЕРЕ И ПРИОРИТЕТИ У ОБЛАСТИ ПОЉОПРИВРЕДЕ, ИСХРАНЕ И РУРАЛНОГ РАЗВОЈА ЗА 2019. ГОДИНУ

Активности које су кључне за напредак Босне и Херцеговине у европским интеграцијама и спровођењу реформи везане су за мјере и приоритете које би Босна и Херцеговина требала испунити како би остварила напредак у процесима који слиједе у склопу припрема за приступ Европској унији. Најважније су: усвајање и имплементација стратешких докумената, усклађивање регулативе са Европском унијом, побољшање и усклађивање политике подстицаја и имплементација хармонизованих прописа, међународна сарадња, унапређење пољопривредних политика и политике руралног развоја.

Испуњавање приоритетних услова и провођење неопходних реформи је, уједно, и остваривање услова за напредак Босне и Херцеговине у приближавању Европској унији. Зато су и приоритети рада институција на свим нивоима власти у Босни и Херцеговини, које су надлежне за пољопривреду, исхрану, шумарство и рурални развој, у наредном периоду, усмјерене на бржи и ефикаснији развој и интегрисање пољопривреде у европско и свјетско тржиште.

Да би се остварили наведени приоритети, реформске процесе треба усмјерити на:

- Правно усклађивање, преузимање и имплементацију прописа са правном стечевином Европске уније;
- Испуњавање услова за кориштење предприступних фондова Европске уније за пољопривреду и рурални развој;
- Достизање потребног нивоа стандарда квалитета и безбиједности хране за несметану трговину пољопривредним производима и извоз свих роба животињског поријекла на тржиште Европске уније;
- Изградњу и јачање институционалних капацитета;
- Усклађивање пољопривредних политика и политика руралног развоја;

Једно од приоритетних подручја за провођење реформи је **ЗАКОНОДАВСТВО**. У овој области је планирано усвајање:

- Плана усвајања-усклађивања правне тековине Европске уније у области пољопривреде и руралног развоја, ветеринарства, безбиједности хране и заштите здравља биља;
- Закона о храни;
- Закона о ветеринарству;
- Закона о вину;
- Закона о измјени Закона о пољопривреди, исхрани, и руралном развоју Босне и Херцеговине;
- Унапређење законског оквира за развој и јачање органске производње у Босни и Херцеговини;

- Измјена законодавства у области морског рибарства и аквакултуре;
- Побољшање регулаторног оквира за контролу увоза хране која није животињског поријекла.

Поред наведеног, као константа, јавља се потреба за наставком имплементације и реализације обавеза из Споразума о стабилизацији и придруживању, као и наставак рада на успостављању законодавног оквира за провођење пољопривредног пописа, у сарадњи са статистичким организацијама свих нивоа власти.

За ИЗГРАДЊУ И ЈАЧАЊЕ ИНСТИТУЦИОНАЛНИХ КАПАЦИТЕТА у сектору пољопривреде, исхране, и руралног развоја, потребно је:

- Унаприједити пољопривредну статистику кроз развој Пољопривредног информационог система, тако што ће се: убрзати процес хармонизације Регистра пољопривредних газдинстава и Регистра клијената; наставити активности на успостављању система земљишних регистра (LIPS-a), наставити активности на успостављању и развоју Мреже рачуноводствених података пољопривредних газдинстава и започети активности на успостављању Пољопривредно-тржишног информационог система;
- У ту сврху, израдити и усвојити Смјернице за успостављање и развој Пољопривредног информационог система са циљем обједињавања података, бољих анализа утицаја и бољег циљања политика;
- Унаприједити базу за усклађивање трговинске статистике за пољопривредне и рибарске производе са режимом ЕУ;
- Израдити и усвојити Стратешки оквир за управљање животињским нуспроизводима у складу са *acquis*-ом;
- Интензивирати напоре у проналажење модела за IPARD оперативне системе у складу са ЕУ захтјевима и уставним надлежностима у БиХ;
- Институционално и административно ојачати капацитете система службене контроле хране и инспекције, посебно на одређеним граничним контролним тачкама;
- Ојачати институционалне и административне капацитете, посебно капацитете фитосанитарних инспектора за службене контроле унутрашњег тржишта;
- Унаприједити интегрисано управљање штеточинама кроз провођење обука о захтјевима и стандардима за кориштење средстава за заштиту биља;
- Ојачати способности за аналитику спроведених политика, стратегија, програма и мјера;
- Интензивирати активности на успостављању система мониторинга и евалуације у сектору пољопривреде, прехране и руралног развоја;
- Побољшати административне капацитете и ресурсе у пољопривреди с циљем боље припремљености и постепеног приближавања Заједничкој пољопривредној политици ЕУ:

Да би се ускладиле ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПОЛИТИКЕ И ПОЛИТИКЕ РУРАЛНОГ РАЗВОЈА, потребно је:

- Реализовати Стратешки план руралног развоја Босне и Херцеговине – Оквирни документ (2018.-2021.);
- Постепено хармонизовати мјере подршке у пољопривреди;
- Ускладити мјере руралног развоја у оквиру постојећег програма субвенција у ентитетима и Брчко Дистрикту БиХ и развити мјере руралног развоја у складу са ЕУ мјерама;
- Подстицати усвајање стандарда квалитета и јачање конкурентности произвођача кроз усклађивање мјера подршке на нивоу земље било да су то субвенције за произвођаче или грантови за инвестиције;
- Побољшати ефикасност кориштења и ниво заштите расположивих пољопривредних ресурса;
- Иницирати потписивање и реализацију билатералних споразума за унапређење сарадње и трговине, а посебно споразума који се односе на унапређење и проширење међусобне

сарадње у оквиру процеса приступања Европској унији у дијелу усклађивања законодавства са правном тековином ЕУ и кориштење фондова европских фондова за пољопривреду и рурални развој;

- Побољшање услова спољно-трговинског пословања и заштите домаће производње, прије свега јачањем примарне пољопривреде и прехранбене производње;
- Изградња капацитета за суочавање са природним катастрофама у циљу повећавања нивоа спремности за спречавање и заштиту од ванредних ситуација које могу утицати на пољопривредни сектор (поплаве, суша и др.).

У циљу **ИСПУЊАВАЊА УСЛОВА ЗА ИЗВОЗ ХРАНЕ** нужно је:

- Реализовати препоруке Агенције за храну и ветеринарство ЕУ (FVO) с циљем добијања одобрења за извоз конзумних јаја на тржиште ЕУ;
- Реализовати у потпуности све активности дефинисане у Мапи пута с циљем стварања услова за извоз производа животињског и биљног поријекла;
- Израдити и усвојити прописе и мјере за увођење тржишних стандарда квалитета у складу са европским и OECD стандардима (тржишни стандарди за воће и поврће, житарице, месо и млијеко...) односно са стандардима организације заједничког тржишта ЕУ;
- Ојачати ланац управљања и систем службене контроле хране и хране за животиње, који је усклађен са европским стандардима, централну базу података;
- Организовати и спровести низ обука за субјекте у пословању са храном по стандардима ЕУ о контроли квалитете;
- Додатно ускладити системе службених ветеринарских и фитосанитарних контрола са европским стандардима;
- У области рибарства убрзати активности на усклађивању домаћег законодавства које уређује ову област и уложити додатне напоре у спровођењу *acquis*-а за област аквакултуре.

У предстојећем периоду пред пољопривредним сектором у Босни и Херцеговини као важан приоритет остаје потреба креирања аграрне политике и увођење оних инструмената који ће омогућити динамичко реструктурирање пољопривредног сектора, модернизацију, а уједно и ефикасно приближавање ЕУ интеграцијама. Активним укључивањем и ангажманом надлежних институција на свим нивоима власти у БиХ и осталих заинтересованих учесника у пољопривредном сектору у БиХ као и стручне помоћи из Европске уније, може се одговорити на тржишне и конкурентске изазове, али и велике захтјеве у процесу интеграција и стицања чланства Европске уније.

BOSNA I HERCEGOVINA
MINISTARSTVO VANJSKE TRGOVINE
I EKONOMSKIH ODNOSA
SARAJEVO

PRIMJENO: 09-05-2019	
Organizacioni broj	Alac/Nacionalni broj
12	28-234-8/19

РЕПУБЛИКА СРПСКА
МИНИСТАРСТВО ПОЉОПРИВРЕДЕ, ШУМАРСТВА И ВОДОПРИВРЕДЕ
Краља Петра I Карађорђевића 100, Бања Лука, тел: 051/338-415, факс: 051/338-865, 338-866,
E-mail: mps.mps.vladars.net

Број: 12.03.1-330-1113/19
Датум: 23.04.2019. године

МИНИСТАРСТВО СПОЉНЕ ТРГОВИНЕ И ЕКОНОМСКИХ ОДНОСА БИХ
Мусала 9,
71000 Сарајево

ПРЕДМЕТ: Годишњи извјештај о раду Министарства пољопривреде, шумарства и
водопривреде Републике Српске за 2018. годину, доставља се

Поштовани,

Вашим дописом број 12-1-28-234-5/19, од 08.04.2019. године, обратили сте се Министарству
пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске са захтјевом да Вам, у циљу израде
Годишњег извјештаја из области пољопривреде, исхране и руралног развоја за Босну и
Херцеговину, доставимо Годишњи извјештај о раду Министарства пољопривреде, шумарства и
водопривреде Републике Српске за 2018. годину.
У прилогу акта, достављамо Вам тражени извјештај.

С поштовањем,

ПОСЛАНИК МИНИСТАР
Малетић

ГОДИШЊИ ИЗВЈЕШТАЈ О РАДУ МИНИСТАРСТВА ПОЉОПРИВРЕДЕ, ШУМАРСТВА И ВОДОПРИВРЕДЕ ЗА 2018. ГОДИНУ

А. Увод

Надлежности Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске су:

- дефинисање и спровођење мјера структурне пољопривреде и политике руралног развоја и њено усклађивање са међународним стандардима,
- развој сточарске производње,
- организоване активности на заштити, уређењу и коришћењу пољопривредног земљишта,
- заштита и унапређење здравља била,
- унапређење система безбједности хране,
- унапређење система здравствене заштите животиња и промета лијекова,
- управљање и газдовање шумама и шумским земљиштем и зашита ловног фонда,
- спровођење интегралног управљања водама,
- унапређење свјегодовањих активности у пољопривреди.

Активности Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске у 2018. години реализоване су у складу са Програмом рада министарства за 2018. годину, задатака дефинисаних Економском политиком Републике Српске за 2018. годину, те у складу са процесом одвијања пољопривредне производње.

У току 2018. године реализовано је низ значајних активности како у области управних и административно-правних послова, тако и у области програмских и развојних активности. Најважније активности Министарства у ресурсу пољопривреде, прерађивачке индустрије и укупног развоја реализоване у 2018. години су:

- доношење ста законских и подзаконских аката којима се из ефикасан начин регулишу поједине области производње пољопривредних и прерађивачких производа, а које имају за циљ унапређење услова пословања за привредне субјекте у свим областима производње;
- усмјеравање средстава за финансирање аграрног сектора путем подстицајних мјера које се реализују у оквиру аграрног буџета, кредитних средстава која се реализују преко ИРБ-а, Фонда Партнер и међународних пројеката у пољопривреди,
- унапређење сам регистри које води министарство као и Регистар пољопривредних газдинстава који води АПНФ,
- остварена сарадња са великим бројем међународних организација и других партнера на реализацији развојних пројеката у свим областима пољопривредне производње,
- реализован низ активности у области уређења земљишне политике са циљем унапређења начина коришћења и одрживог управљања земљишних површина,
- остварена сарадња у области унапређења генетског потенцијала у сточарству и поддржана набавка основног стада, као и оснивање репродуктора у сточарству и пчеларству,
- спроведене мјере сталног мониторинга услова за одвијање пољопривредне производње и праћење утицаја суше, те предузете адекватне мјере на ублажавању последица негативних временских прилика,
- настављена хармонизацију прописа са ЕУ акцијом-м,

- усвојене су бројне информације које су достављене на разматрање Влади Републике Српске.

Најважније активности Министарства у ресору ветерине реализоване у 2018. години су:

- спроводиле мјере вакцинација малих преживара против бруцелозе, вакцинација свиња против класичне куге свиња, мјере сузбијања и искорјењивања инфективне анемије копитара, имунизација животиња-вакцинација против антракса у дијеловима Републике који су одређени као „антраксни дистрикти, као и вакцинација говеда против болести крстава коже у зони А у складу са Одлуком о увођењу вакцинације говеда против болести крстава коже (број: 01-1-02-924-1/18 од 13.03.2018. године) у 2018. години у Босни и Херцеговини,
- у складу са Законом о ветеринарству у Републици Српској регистрована су 139 субјекта у пословању са храном (клаонице, млекаре, пунioniце меда, складишта хране животињског поријекла и хране за животиње), 9 ветеринарских организација и 46 сабирна мјеста за откуп сировог млијска,
- на основу Закона о ветеринарско - медицинским производима извршена је регистрација 114 ветеринарско медицинских производа,
- На основу Закона о заштити и добробити животиња регистрована су 2 објекта узгајивачница, прихватилиште и хигијеничарска служба и 69 фарми различитих врста животиња,
- Стручни тим за примарну производњу и безбједност хране, континуирано је радио на активностима у циљу побољшања субординације унутар ресора у оквиру Министарства и координације између Министарства, инспекције, научних института и специјалистичких служби, пољопривредне и ветеринарске службе, пољопривредних задруга и самих произвођача и других заинтересованих субјеката.

Најважније активности Министарства у ресору водопривреде реализоване у 2018. години су:

- активно се радило на изради мапа опасности и мапа ризика од поплава,
- почетком године је формиран радни тим у којем учествују и представници Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде,
- радни тим је усвојио методологију рада, започете су активности на изради мапа,
- анализирано је тренутно стање на терену и започето скупљање хидролошких података,
- урађена је хидролошка обрада и анализа на свим сликовима,
- започето је UDAR снимање и снимање значајних попречних профила на водотоцима,
- одређене су категорије водотока као предуслов за хидраулично моделирање.

Б. Преглед реализације годишњих резултата и активности

Секторска област 1. Пољопривреда и ветеринарство			
Стратешки циљ 1з Повећање конкурентности пољопривреде, прехранбене индустрије и руралних подручја			
Достигнос остварењу стратешког циља	(навести најбитније)		
Мјера уписа за крајње резултате (преузети из средњорочног плана)	Очекувани годишњи резултат (преузети из средњорочног плана)	Реализовани резултат	Образложење

<p>Издајања за сектор пољопривреде, прехранбене индустрије и рурални развој</p>	<p>6% домаћих прихода буџета и других извора</p>	<p>Потенцијална средства усмјерена у аграрни сектор Републике Српске, у 2018. години, износила су 7,57 % од домаћих буџетских прихода и то:</p> <p>АГРАРНИ БУЏЕТ ..... 71.000.000,00 KM</p> <p>-ПОДРШКА ТЕКУЋОЈ ПРОИЗВОДЊИ..... 56.201.900,00 KM KM</p> <p>-ПОДРШКА ДУГОРОЧНОМ РАЗВОЈУ ..... 10.337.000,00 KM</p> <p>-СИСТЕМСКЕ МЈЕРЕ..... 4.461.100,00 KM</p> <p>КРЕДИТИ ИНВЕСТИЦИОНО-РАЗВОЈНЕ БАНКЕ ..... 70.000.000,00 KM</p> <p>ПАРТНЕР ФОНД..... 5.900.000,00 KM</p> <p>МЕЂУНАРОДНИ ПРОЈЕКТИ У ПОЉОПРИВРЕДИ..... 21.811.140,00 KM</p> <p>СРЕДСТВА ВОДОПРИВРЕДЕ ЗА ЗАШТИТУ ЗЕМЉИШТА И ДОБАРА ..... 43.518.000,00 KM</p> <p>УКУПНО: 203.229.140,00 KM</p>	<p>Влада Републике Српске предузимала је мјера у области аграрног сектора, посебно у дијелу који се односи на финансирање. За 2018. годину, након ребаланса, утврђен је аграрни буџет од 71 милион KM, што је 18 % више у односу на прошлу годину. Поред тога, Влада Републике Српске је, осим аграрног буџета, обезбиједила оквире за улагања у пољопривреду у 2018. години, и то по основу средстава ИРБ-а, Партнер Фонда, међународних пројеката, средстава водопривреде за заштиту добара и средстава усмјерена у расор шумарства.</p>
<p>Учешће сектора у спољно-трговинској размјени (биљна и сточарска производња, прехранбени производи, гмле и дуван)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - учешће сектора у укупном извозу повећано са 10% на 12%, - учешће сектора у укупном увозу задржано на 18% 	<p>Вриједност извоза производа из тарифних глава 1-24 у периоду Јануар - октобар 2018. године из РС је износила 284.749.663 KM, а вриједност укупног извоза у наведеном периоду је износила 3.126.338.383,44 KM. Вриједност извоза производа из тарифних глава 1-24 у периоду Јануар - октобар 2017. године из РС је износила 308.359.611 KM, а вриједност укупног извоза у наведеном периоду је износила 2.853.003.000 KM. Удио вриједности извоза пољопривредног сектора у укупном извозу, за првих 10 мјесеци 2017. године, износи 10,81 %. Удио вриједности извоза пољопривредног сектора у укупном извозу износи 9,11 % и за 1,7 % је мања у односу на исти период 2017. године. Вриједност увоза производа из тарифних глава 1-24 у периоду Јануар - октобар 2018. године у Републику Српску је износила 823.660.441 KM. Вриједност укупног увоза у РС за наведени период 2018. године је износила 4.438.043.968,30 KM. Удио вриједности увоза пољопривредног сектора у укупном увозу, за првих 10 мјесеци 2018. године, износи 18,55 %. Вриједност увоза производа из тарифних глава 1-24 у периоду Јануар - октобар 2017. године у Републику Српску је износила</p>	<p>На смањење учешћа сектора у укупном извозу је утицало више фактора, али је један од најзначајнијих забрана извоза воћа у Руску Федерацију, која је трајала дужи период, а након отклањања препрека за извоз, извезене количине нису биле на нивоу раније остварених.</p>

			736.778.300 KM. Вриједност укупног увоза у РС за наведени период 2017. године је износила 4.041.382.000 KM. Удио вриједности увоза пољопривредног сектора у укупном увозу, за првих 10 мјесеци 2017. године, износи 18,23 %.		
			Вриједност увоза производа из тарифних глава 1-24 у периоду јануар - октобар 2018. године у Републику Српску је на истој удиола из претходне године и у складу са планом.		
Додатна вриједност из сектора (пољопривреда, шумарство и риболов без прерађивачке индустрије)	Раст номиналне вриједности на око 900 милиона KM	Укупна вриједност пољопривредне производње за 2018. годину која представља тржишну вриједност свих произведених роба у биљној и сточарској производњи израчунату на основу приближних, базичних цијена (ciferna), износи 1.634.709.674 KM и за 12 % је већа од вриједности за 2017. годину, која је износила 1.630.232.471 KM. У складу са овим, може се очекивати да ће и додана вриједност у 2018. години бити већа у односу на 2017. годину.			
Оперативни циљ 1.1 Повећање обима и продуктивности пољопривредне производње и обезбјеђење стабилности државне пољопривредне производње (новости из области)					
Мјере учесника за козације (офсетне) резултате (преузети из производних, тј. годишњег плана)	Очекивани годишњи резултат (преузети из производних, тј. годишњег плана)	Реализовани резултат	Образложење		
Укупна засађена или засађена површина којој је пружена подршка путем директног плаћања	Повећање на око 150 хиљада хектара	145 хиљада хектара	Ради се о површини која је у РПГ-у пријављена као површина под коришћењем.		
Износ директне помоћи која се издјелује по јединици засађене или засађене површине као подршка биљној производњи	150 KM/ha	129 KM/ha	Укупна средства издвојена за биљну производњу за 2018. годину износе око 18,7 милиона KM		
Укупно условних грла која су била предмет директне подршке	185.438	134.560	Коефицијенти за прерачуна Савјесних Републике Српске бр.100/15		
Укупно откупљене количине млијеса	Повећање на око 50 хиљада тона	107.253.000 литара Преминуло 95.630.040 литара	Обрћуном период новембар 2017. до октобар 2018.		

Износ директне помоћи која се исплаћује по јединици условног глава као подршка сточарској производњи		180 КУ условном главу	277,64 КУ условном главу	Резултат изнад очекиваног је због повећања укупних буџетских средстава	
Реализација активности					
Редни број	Назив активности	Носилац (најмањи организациони дио)	Статус ДА за извршено / НЕ за извршено	За неовлашћено унапредно развоја	Влада утврдила (Да/Не)
1.1.1	Пратити процес регистрације пољопривредних газдинстава и примјену закона о доприносима на пољопривредна газдинства	Одјељење за пољопривредну политику, рурални развој и међународну сарадњу	Да		
1.1.2	На бази праћења стања предузети мјере за ублажавање негативних последица адаптације ССТ споразума БИХ са ЕУ као и мјере за унапређење стопанског пословања и заштите домаће производње у оквиру аграрног сектора	Одјељење за пољопривредну политику, рурални развој и међународну сарадњу	Да		
1.1.3	Наставити са унапређењем модела финансирања развоја пољопривреде и руралних подручја заснована на три стуба: посебна кредитна линија ИРБ, кредитне линије за дугорочне и краткорочне плаћање у пољопривреди и средства подршција из текућег буџета	Одјељење за пољопривредну политику, рурални развој и међународну сарадњу	Да		
1.1.4	Пратити плаћање свих средстава усмјерених у аграрни сектор (подршкајна средства, ИРБ, Партнер фонди) и објективни евиденцију свих расположивих финансијских средстава у аграру	Одјељење за пољопривредну политику, рурални развој и међународну сарадњу	Да		
1.1.5	Дефинисање подршке мјера аграрне политике	Одјељење за пољопривредну политику, рурални развој и међународну сарадњу	Да		
1.1.6	Промоција женског запосавања	Одјељење за пољопривредну политику, рурални	Да		

		развој и међународну сарадњу			
1.1.7.	Промоција родно-одговорног буџетирања	Одјелчење за пољопривредну политику, рурални развој и међународну сарадњу	Да		
1.1.8.	Контактирање аустрјачких компанија у циљу остваривања сарадње у сектору воћа и поврћа	Одјелчење за пољопривредну политику, рурални развој и међународну сарадњу	Да		
1.1.9.	Предузети мјере на дјелој реализацији поступка и изјавна приказивања и уписа сорти и добрих пракси и садржот материјала у РС и БиХ	Одјелчење за пољопривредну политику, рурални развој и међународну сарадњу	Да		Не
1.1.10.	Спроводећи активности на реализацији Програма за заштиту државног бивака	Одјелчење за пољопривреду	Да		Не
1.1.11.	Континуирано третирати стаче развијене роби из области стојарске, али и уопште пољопривредне и прерађивачке области са иностранством	Одјелчење за сточарство	Да		Не
1.1.12.	Наставити надрораду у дјететских података Основна заштита, уређења и коришћења пољопривредног земљишта Републике Српске са подацима о површеним подацима анализом пољопривредног земљишта у 2018-2021 години подаци и други подаци о земљишту примљеним кроз друге пројекте	Одјелчење за пољопривредно земљиште	Да		
1.1.13.	Наставити са активностима уочавање права располажања на пољопривредном земљишту у користи Републике Српске за активно учешће Правобранилаштва РС и Републике утврде за пољопривредне и икономско-правне послове	Одјелчење за пољопривредно земљиште	Да		
1.1.14.	Успостављање регистра корисника пољопривредног земљишта у својини Републике Српске (закупаца и концесионара)	Одјелчење за пољопривредно земљиште	Да		

<p>Учепрејивасти и агроприватни регистре у области пољопривредне које води Министарство</p> <ul style="list-style-type: none"> - Регистар пољопривредних газдинстава - Винарски регистар - Регистар произвођача јавног алкохолних пића - Централни регистар објеката који поседују са храном - Регистар корисника пољопривредног земљишта - Регистар усађивача квалитетно прилигодних животиња и регистра мушких прилигодних - Регистар усађивача животиња - Регистар пасника и контроле кретања животиња - Регистар пчелара и пчелињака у Републици Српској - Фитосанитарни регистар - Регистар произвођача сјемена пољопривредног била, - Регистар дорађивача сјемена пољопривредног била, - Регистар увозника сјемена пољопривредног била, - Регистар прометника сјемена пољопривредног била (на велико, на мало и на велико и мало), - Регистар произвођача расада, - Регистар сорти сјемена Републике Српске - Регистар дистрибутера и увозника средстава за заштиту била, - Регистар пружалаца услуга у области средстава за заштиту била, - Редит регистрованих средстава за заштиту била, - Регистар прометника, увозника и произвођача садног материјала, - Регистар дистрибутера и увозника минералних ђубрива, - Регистар минералних ђубрива. 	<p>Ресор пољопривреде, ста одјелених</p>				<p>Не</p>
<p>2.1.15.</p>	<p>Учепрејивасти у којима извршавају планова,</p>	<p>Одјелених за</p>	<p>Да</p>		

	усклађивање законодавства са правном тековинном ЕУ и актима савјета Европе и изради извјештаја о реализацији истих	пољопривредну политику, рурални развој и међународну сарадњу			
1.1.17.	Праћење спољнотрговинског пословања у области прехранбене индустрије, индустрије пића и дуванске индустрије	Одјељење за прехранбену индустрију	Да		Не
1.1.18.	Учешће у активностима око утврђивања надлежне институције која ће бити овлаштена за политику квалитета, односно за признавање и заштиту ознаке поријекла, географске ознаке и гарантовано традиционални специјалитети у области хране, вина и јаких алкохолних пића	Одјељење за прехранбену индустрију	Дјелимично	Правилником о системима квалитета за прехранбене производе („Службени гласник БиХ“, број 90/18) регулисано је да је надлежна институција за политику квалитета, односно за признавање и заштиту ознаке поријекла, географске ознаке и гарантовано традиционални специјалитети у области хране Агенција за безбједност хране БиХ. У складу са чланом 8. Правилника о системима квалитета за прехранбене производе, поступак за регистрацију ознаке поријекла и ознаке географског поријекла спроводи Комисија која је састављена од представника Агенције за безбједност хране БиХ, Министарства спољне трговине и економских односа БиХ, Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде РС, Федералног Министарства пољопривреде, водопривреде и шумарства, Одјела за пољопривреду, шумарство и водопривреду БД БиХ, Министарства трговине и туризма РС и Федералног	Не

				<p>министарства трговине. У току припреме Правилника о системима квалитета за прехранбене производе ово Министарство затражило је мишљење Института за интелектуално власништво БиХ и мишљење Радне групе 11 у систему координације процеса европских интеграција – Пољопривреда и рурални развој. Исти су доставили само примједбе техничке природе. Није било активности у области дефинисања надлежне институције која ће бити овлаштена за политику квалитета, односно за признавање и заштиту ознаке поријекла и географске ознаке у области вина и јаких алкохолних пића.</p>	
<p>1.1.19.</p>	<p>Учешће у процесу програмирања и извјештавања о спровођењу пројекта финансираних посредством финансијских инструмената ЕУ</p>	<p>Ресор за пољопривреду, прехранбену индустрију и рурални развој</p>		<p>Процес програмирања мјера, које би се требале финансирати из инструмента за предприступну помоћ Европске уније (IPA), а односи се на IPA-у за 2018. годину, реализован је у периоду од октобра 2017. до априла 2018. Представници Републике Српске су, на почетку процеса, учествовали у дефинисању приоритета који ће се финансирати. Међутим, напредне активности нису спроведене у складу са усаглашеном Одлуком о</p>	

					систему координације система европских интеграција у БиХ, због чега су представници Републике Српске испунили из овог процеса. Након тога су финализовани и усвојени документи (Секторски планови документ и Опциони документ за сектор пољопривреде и руралног развоја), без учешћа представника Републике Српске.
1.1.20	Основани репро центри и тестне станице у гнеларству	Одјелње за стоцарство	Да	Активност реализована, а није приказана у плану рада за 2018. годину	
Оперативни циљеви 1.2 Подрица трансферу информација и знања у пољопривреду у функцији унапређења техничко-технолошког нивоа и пословних активности					
Допринос оствареном оперативном циљу		(навести најбитније)			

Мјерне учинаке за изазове (директне) резултате (преузети из трогодишњег, тј. годишњег плана)	Остварени годишњи резултат (преузети из трогодишњег, тј. годишњег плана)	Реализовани резултат	Образложење
Број организованих обука за свјетодавце	2	0	Недостатак финансијских средстава у буџету намјененог за организацију обука за свјетодавце
Број стручних усавршавања запослених у Ресурсу за пружање стручних услуга у пољопривреди	35	46	
Побољшање капацитета у области међујеске промоције/рекламирања веб-сајта Ресурса за пружање стручних услуга у пољопривреди	1	1	
Број обука за пољопривредне произвођаче	230	145	Обуке за пољопривредне произвођаче реализоване су према захтјевима и интересима произвођача уз истовремено

Број индивидуалних сајета сајетодаваца полуприредне пројекције	4300	15908	триглатоване природне ресурсима са којима располаже одређена релја
Број отледа	65	36	
Број фармера у контроли производности	250	0	Селешујом узорци нису узимани у 2018. години. Лабораторијски отпрема је подијељена Бетерминерско сточарском центру
Број гиза у контроли производности	3500	0	
Број лабораторијских анализа	38500	0	
Број релестара главне матичне емисије	1	1	
Број релестара узгајивача квалитетно-притлидних кловотња	1	1	
Број релестара мултих притлидних гиза	1	1	
Број релестара кловотства из фарми	1	1	
Број постављених и уређених хидрометеоролошких станица	42	50	27 станица у власништву ресурса, 20 станица у власништву РХМЗРС-а и 3 приватне станице
Број инсталационих хатана стора и гласница	2	1	* види коментар доле
Број постављених ловних клопки за инсекте	70	13 + 2	13 дилта клопка, 60 феромонских клопка и 2 аутоматске ловне клопке. Ове клопке се користе само у једној сезони тј. набављају се сваке године. Набавка је извршена у окладу са финансијском могућношћом. Две је поменуте аутоматске клопке су набављене још у 2015. и оне су трајне, а мјеша се само феромонска клопка у њима.
Број програма за праћење	1	1	САРСО пројекат - веб ештин систем доступан на www.sarso.bptt
Број производних модела	8	5	Због компликованости посла и интензивног рада на отклањању грешака у софтверу као и пробјања

			рокова од стране извођача (Dražis Environmental co.), број модела је смањен на 5, док су три планирана модела остала у форми скице. Имплементација ова три модела планирана је у току 2019.
--	--	--	---

Реализација активности

Редни број	Назив активности	Носилац (најмањи организациони дио)	Статус ДА за извршено / НЕ за неизвршено	За неизвршено указати на разлог	Влада утврдила (Да/Не)
1.2.1.	Организација обука за савјетодавце	Ресор за пружање стручних услуга у пољопривреди	НЕ	Недостатак финансијских средстава у буџету намјених за организацију обука за савјетодавце	
1.2.2.	Стручна усавршавања запослених у Ресору за пружање стручних услуга у пољопривреди	Ресор за пружање стручних услуга у пољопривреди	ДА		
1.2.3.	Редизајнирање web-сајта Ресора за пружање стручних услуга у пољопривреди	Ресор за пружање стручних услуга у пољопривреди	ДА		
1.2.4.	Организација и реализација обука за пољопривредне произвођаче	Ресор за пружање стручних услуга у пољопривреди	ДА		
1.2.5.	Индивидуални рад са пољопривредним произвођачима	Ресор за пружање стручних услуга у пољопривреди	ДА		
1.2.6.	Постављање/реализација огледа	Ресор за пружање стручних услуга у пољопривреди	ДА		
1.2.7.	Контрола производности	Ресор за пружање стручних услуга у пољопривреди	НЕ	Селекцијски узорци нису узимани у 2018. години. Лабораторијска опрема је додijељена Ветеринарско сточарском центру	
1.2.8.	Лабораторијске анализе	Ресор за пружање стручних услуга у пољопривреди	НЕ	Селекцијски узорци нису узимани у 2018. години. Лабораторијска опрема је	

[illegible]

анемје контрола,		оргина вакцинација лицца на ваздух путем мазика (нема забљављених случајева бјесница), презентивна вакцинација 450.000 симља против утрочника из онеке путе симља (нема појаве кси), контрола 3.500 компара	Ордина вакцинација лица се успешно проводи што доказује непостојање пријављених случајева. Презентивна вакцинација против ККС спроведена је на 320.580 симља. Програм контроле на ИАК траје до краја године, тако да још увијек могу подаци обједињени, до данашњег дана извршено је вађење крви код 385 грађа дјелатности код 242 грађа.	
Програм мјера здравствене заштите животња у Републици Српској у 2018. години		Планом отпријем, стречавање појаве, спречавање, праћење, судбијене или напорјемљивање заразних болести и обезбјеђивање система обичајављања, реперирање и средствима животња да би се обезбјеђује заштита људи од заразних болести које се могу пренијети са животња на људе.	Програм мјера здравствене заштите животња у Републици Српској за 2018. годину објављен је у Службеном гласнику Републике Српске, број 32/18.	
Мјере надзора над појавом и распрострањеношћу болести које се коже говеда		Вакцинација говеда против утрочника болести које се коже и спречавање уношења вируса на територију Републике Српске	Вакцинација против болести које се коже спроводи се у зони А у складу са Одлуком о уводној вакцинацији говеда против болести које се коже (број: 01-3-02-924-1/18 од 13.03.2018. године) у 2018. години у БИХ, и у тој години је вакцисирано 11.139 грађа. У 2018. години није није случај појаве болести које се коже.	
Резултати испитивања				
Регин број	Начин испитивања	Носилац (назив)	Датум /Д/ за испитивање / Н/ за неизвршено	За извршено испитивање на различитим укупним (Д/и/Н/)
1.3.1.	Успоредна испитивања у ресурсу ветеринарства	ИПА 2	Да	
1.3.2.	Испитивања испитивања и база података у ветеринарско информационом систему	Ресурс за ветеринарство	Не	Због недостатка финансијских средстава у Бјудету Републике

				Српске, ова активност је пренесена у 2019. годину	
1.3.3.	Финансирање вакцинације животиња у дистриктном антраксом подручју - 5 дистриктних подручја	Ресор за ветеринарство	Да		
1.3.4.	Праћење вишегодишњег програма контроле и искорјењивања бруцелозе малих преживара 2017-2022 250.000 вакцинасаног подмлатка	Ресор за ветеринарство ИПА 2	Да		
1.3.5.	Праћење вишегодишњег програма контроле и искорјењивања бјеснила 2017-2022 ИПА 2	Ресор за ветеринарство ИПА 2	Да		
1.3.6.	Финансирање вакцинације животиња за сузбијање и искорјењивања класичне куге свина	Ресор за ветеринарство ИПА 2	Да		
1.3.7.	Финансирање мониторинга у складу са Програмом сузбијања и искорјењивања инфективне анемије копитара у Републици Српској	Ресор за ветеринарство	Да		

В. Преглед израда планираних закона и подзаконских прописа

Секторска област 1. Пољопривреда и ветеринарство							
Законои							
Редни број	Назив закона	Планирани рок за припрему	Статус закона				Образложење уколико рок није испоштован
			Припремљен преднацрт	Нацрт упућен Влади	Влада утврдила нацрт и упућила Општини	Влада утврдила приједлог	
1	Закон о измјенама и допунама Закона о дувану	II			Да		
2	Закон о измјенама и допунама Закона о пољопривредном земљишту	II			Да		
3	Закон о измјенама и допунама Закона о Комори инжењера пољопривреде Републике Српске	II			Да		
4	Закон о измјенама и допунама закона о заштити здравља биља у Републици Српској	IV	ДА	НЕ	НЕ		Доношење Закона о измјенама и допунама Закона о заштити здравља биља у Републици Српској, планирано је за II квартал 2018. године (јун).

							Припремљен је Нацрт Закона о изменама и допунама закона о заштити здравља бива у Републици Српској. Формирања је Радна група за израду Закона. Урађени нацрт је послат свим члановима Радне групе на коментар и свим релевантним субјектима у овој области. С обзиром да је запримљен већи број коментара и пројеката, потребно је урадити додатну (детаљну) анализу свих достављеног, те након тога поново утврдити Нацрт закона и упути у даљу процедуру.
5	Закон о изменама и допунама Закона о генетичком модификованим организмима	IV			Да		Нацрт измена и допуна Закона о генетички модификованим организмима била кореспондентан са важећом легислативом из ове области у ЕУ, те ће као такав омогућити домаћим произвођачима хране за животње да буду транспарентни и конкурентни на домаћем, али и на иностраном тржишту, што у крајњем циљу има повећање продуктивности и стабилности пољопривредне производње.
6	Закон о пољопривреди	II	Да	НЕ	НЕ		Нацртом Закона о пољопривреди дефинисане су Политике подршке пољопривредној производњи које чине скуп мјера којима се подстиче повећање обима и продуктивности пољопривредне производње, стабилности дохода и компензације изгубљеног дохода пољопривредника. Директна плаћања су једна од мјера подршке пољопривредној производњи, за чију реализацију је, у циљу плаћања по јединици површине и по главу стоке, неопходно успоставити систем за идентификацију земљишних парцела (LPIS), те спровести процес идентификације животиња кроз уса вршавање система контроле кретања животиња. С обзиром да ове активности нису још реализоване, Нацрт Закона о пољопривреди није упућен у даљу процедуру.
7	Закон о подстицајима	IV	НЕ	НЕ	НЕ		Формирања Радна група
8	Закон о противрадној заштити	-			ДА		Закон није био предвиђен у плану рада већ је

Подзаконски прописи									
Регион број	Назив подзаконског прописа	Планирани рок за примјену	Статус прописа		Образложење уколико рок није испоштован				
			Припремљен предлаже	Пропис усвојен					
1.	Правилник о условима за производњу хомеопатских ветеринарско-медицинских производа, облику, садржају захтјева и документацијом потребној за одобравање за стављање у промет хомеопатских и биљних ветеринарско-медицинских производа	II квартал		НЕ	У циљу испуњавања препорука добијених од стране ФВО инспектора примликом провере еквивалентности нашег система са системом безбедности хране животињског поријекла у земљама ЕУ, ресор за ветеринарство је усмјерно капацитете у правцу испуњавања тих препорука, обиласку и одобравању живинарских фарми, као и одобравању објеката за клање живинског меса. Из тог разлога сет правилника по основу Закона о ветеринарској медицинској производњи је у Плану рада за 2019. годину.				
2.	Правилник о условима за разврставање, прописивање и издавање ветеринарско-медицинских производа	II квартал		НЕ	У циљу испуњавања препорука добијених од стране ФВО инспектора примликом провере еквивалентности нашег система са системом безбедности хране животињског поријекла у земљама ЕУ, ресор за ветеринарство је усмјерно капацитете у правцу испуњавања тих препорука, обиласку и одобравању објеката за клање живинског меса. Из тог разлога сет правилника по основу Закона о ветеринарској медицинској производњи је у Плану рада за 2019. годину.				
3.	Правилник о систему фармаковигилансе, начину рада одговорних лица за фармаковигилансу ветеринарско-медицинских производа и начину вођења евиденције	II квартал		НЕ	У циљу испуњавања препорука добијених од стране ФВО инспектора примликом провере еквивалентности нашег система са системом безбедности хране животињског поријекла у земљама ЕУ, ресор за ветеринарство је усмјерно капацитете у правцу испуњавања тих препорука, обиласку и одобравању живинарских фарми, као и одобравању објеката за клање живинског меса. Из тог разлога сет правилника по основу Закона о ветеринарској медицинској производњи је у Плану рада за 2019. годину.				

					<p>тог разлога сеп правилима по основу Закона о ветеринарско-медицинским производима предвиђен је у Плану рада за 2019. годину.</p> <p>У циљу испуњавања препорука добијених од стране ФВО инспектора примиком провере еквивалентности нашег система са системом безбедности хране животињског поријекла у земљама ЕУ, ресурс за ветеринарство је усмјерено капацитете у правцу испуњавања тих препорука, обиласку и одобравању живинарских фарми, као и одобравању објеката за килне живинског меса. Из тог разлога сеп правилима по основу Закона о ветеринарско-медицинским производима предвиђен је у Плану рада за 2019. годину.</p>
4.	<p>Правилник о начину означавања ветеринарско-медицинских производа, обилу и садржају упутста за употребу ветеринарско-медицинских производа и садржаја карактеристика ветеринарско-медицинских производа</p>	III квартал		НЕ	<p>У циљу испуњавања препорука добијених од стране ФВО инспектора примиком провере еквивалентности нашег система са системом безбедности хране животињског поријекла у земљама ЕУ, ресурс за ветеринарство је усмјерено капацитете у правцу испуњавања тих препорука, обиласку и одобравању живинарских фарми, као и одобравању објеката за килне живинског меса. Из тог разлога сеп правилима по основу Закона о ветеринарско-медицинским производима предвиђен је у Плану рада за 2019. годину.</p>
5.	<p>Правилник о начину оглашавања и информисања о ветеринарско-медицинским производима</p>	II квартал		НЕ	<p>У циљу испуњавања препорука добијених од стране ФВО инспектора примиком провере еквивалентности нашег система са системом безбедности хране животињског поријекла у земљама ЕУ, ресурс за ветеринарство је усмјерено капацитете у правцу испуњавања тих препорука, обиласку и одобравању живинарских фарми, као и одобравању објеката за килне живинског меса. Из тог разлога сеп правилима по основу Закона о ветеринарско-медицинским производима предвиђен је у Плану рада за 2019. годину.</p>
6.	<p>Правилник о условима за издавање, садржај и облик обраста документа, који мора да прати пошиљку и здравственог сертификата, као и услове под којима здравствени сертификат прати испуњавање током преноса</p>	III квартал		НЕ	<p>Текст припремљен и врши се усклађивање.</p>
7.	<p>Правилник о спровођењу ширења, сузбијања и искорњивања заразне болести туберкулозе говеда и утврђивању статуса газдинства способног од туберкулозе говеда</p>	II квартал		НЕ	<p>У циљу испуњавања препорука добијених од стране ФВО инспектора примиком провере еквивалентности нашег система са системом безбедности хране животињског поријекла у земљама ЕУ, ресурс за ветеринарство је усмјерено капацитете у правцу испуњавања тих препорука, обиласку и одобравању живинарских фарми, као и одобравању објеката за килне живинског меса.</p>

8.	Правилник о контроли салмонеле и других одређених узročника зооноза који се преносе храном	II квартал		НЕ	У циљу испуњавања препорука добијених од стране ФВО инспектора приликом провјере еквивалентности нашег система са системом безбедности хране животињског поријекла у земљама ЕУ, ресор за ветеринарство је усмјерио капацитете у правцу испуњавања тих препорука, обиласку и одобравању живинарских фарми, као и одобравању објеката за клање живинског меса.
9.	Правилник о циљевима за смањење преваленције бактерија <i>Salmonella enteritidis</i> и <i>Salmonella typhimurium</i> у јатима тојних пилића	II квартал		НЕ	У циљу испуњавања препорука добијених од стране ФВО инспектора приликом провјере еквивалентности нашег система са системом безбедности хране животињског поријекла у земљама ЕУ, ресор за ветеринарство је усмјерио капацитете у правцу испуњавања тих препорука, обиласку и одобравању живинарских фарми, као и одобравању објеката за клање живинског меса.
10.	Правилник о циљевима за смањење присутности серотипова <i>Salmonella</i> код одраслих расплодних јаја врсте <i>Gallus gallus</i>	II квартал		НЕ	У циљу испуњавања препорука добијених од стране ФВО инспектора приликом провјере еквивалентности нашег система са системом безбедности хране животињског поријекла у земљама ЕУ, ресор за ветеринарство је усмјерио капацитете у правцу испуњавања тих препорука, обиласку и одобравању живинарских фарми, као и одобравању објеката за клање живинског меса.
11.	Правилник о циљевима за смањење преваленције одређених серотипова салмонеле у кокошима несилница врсте <i>Gallus gallus</i>	II квартал		НЕ	У циљу испуњавања препорука добијених од стране ФВО инспектора приликом провјере еквивалентности нашег система са системом безбедности хране животињског поријекла у земљама ЕУ, ресор за ветеринарство је усмјерио капацитете у правцу испуњавања тих препорука, обиласку и одобравању живинарских фарми, као и одобравању објеката за клање живинског меса.
12.	Програм контроле салмонелозе у јатима кока носила и производњи кокуминах јаја врсте <i>Gallus Gallus</i> у Републици Српској	I квартал		ДА	Службени гласник Републике Српске 54/18
13.	Програм контроле салмонелозе код одраслих расплодних јаја (расплодна јаја у производњи) врсте <i>Gallus Gallus</i> у Републици	I квартал		ДА	Службени гласник Републике Српске 54/18 и 69/18

	Списак				
14.	Програм контроле главног меса у јетина пилета врсте Gallus gallus угајаног за прокварање меса (говина бројлера) у Републици Српској	I квартал		ДА	Службени гласник Републике Српске 54/18
15.	Правилник о изјени правилника микробиолошким критеријумима за храну животињског порјекла	III квартал		НЕ	У циљу испуњавања препорука добијених од стране ФВО инспектора приликом пројекте еквивалентности нашег система са системом безбедности хране животињског порјекла у земљама ЕУ, ресор за ветеринарство је усвојило капацитете у правцу испуњавања тих препорука, обилазку и одобравању живинарских фарми, као и одобравању објеката за ковање животињског меса. У току је израда стручних докумената за уређење области идентификације и контроле кретања животиња.
16.	Правилник о условима за обилазак вање и регистрацију животиња (појединачно за сваку врсту животиња, говеда, оваца и козе...)	II квартал		НЕ	У циљу испуњавања препорука добијених од стране ФВО инспектора приликом пројекте еквивалентности нашег система са системом безбедности хране животињског порјекла у земљама ЕУ, ресор за ветеринарство је усвојило капацитете у правцу испуњавања тих препорука, обилазку и одобравању живинарских фарми, као и одобравању објеката за ковање животињског меса.
17.	Правилник о општим начелима службене контроле у области ветеринарства	II квартал		НЕ	Службени гласник Републике Српске 39/18
18.	Правилник о општим правилима хигијене хране животињског порјекла	II квартал		ДА	
19.	Правилник којим се уређују поступци оцењивања, испитивање и тестирање и оцјене устојне вриједности квалитетно приплодних и устојних животиња.	III квартал		ДА	
20.	Правилник којим се прописују услови за прокварање генетског материјала одређених врста и раса домаћих животиња.	III квартал	У циљу	НЕ	
21.	Правилник којим се прописују услови и начин вођења централног регистра приплодних.	III квартал		НЕ	Није усвојен јер не постоје предуслови за потпуну примјену, а то су правилно обилазак и евиденција животиња.
22.	Правилник којим се прописују услови за рад сабирних центара.	III квартал	У циљу	НЕ	

23.	Правилник којим се прописује обимљивање и испитивање сјемена и услови у погледу узгојне вриједности	IV квартал	У нацрту	НЕ	
24.	Правилник којим се прописују испитивање и обимљивање генетског материјала (ембриони и јајне ћелије)	IV	У нацрту	НЕ	
25.	Програм узгоја кеса у Републици Српској 2018-2022	IV		ДА	
26.	Програм очувања генетичких ресурса у Републици Српској из области стопарства за период 2018-2022	III	У нацрту	НЕ	
27.	Програм узгоја ошца у Републици Српској за период 2018-2022 године	I		ДА	
28.	Правилник о квалитету јаја	II	У нацрту	НЕ	
29.	Правилник о поступку разврставања и означавања омијаса и јајњелих трупова и полупа	II		ДА	
30.	Правилник о поступку разврставања и означавања свињских трупова и полупа	I		ДА	
31.	Правилник за откривање, спречавање ширења и сузбијања штетног организма <i>Clavibacter michiganensis</i> (Smith) Davis et al., <i>Syr. sepedonicus</i> (Spieckermann et Kotthoff) Davis et al., проузроковача прстенаста трулежи кромпира	IV	ДА	НЕ	Потребне су додатне консултације са фитосанитарном инспекцијом и Комисијом за заштиту биља Републике Српске, како би се у складу са начини вршења фитосанитарних прегледа биља, биљних производа и регулисаних објеката у производњи и при увозу, начин и метода вршења међународно признатих лабораторијских тестирања и извештавања.
32.	Програм посебног надзора над присуством карантинских штетних организама на биљу, биљним производима и регулисаним објектима (докладе више програма на основу приједлога Комисије за заштиту здравља биља, анализе ризика и у складу са Одлуком о финансијском плану за 2018. годину)	IV	ДА		
33.	Програм посебног надзора над присуством карантинских штетних организама у регистрованим расадницима у Републици Српској у 2018. години			ДА	

34.	Програм посебног надзора над присуством карантинских штетних организама на коштицавом воћу на подручју Републике Српске у 2018. години			ДА	
35.	Програм посебног надзора над присуством карантинских штетних организама <i>Grapvine flavescence dorée phytoplasma</i> , FD у Републици Српској у 2018. години			ДА	
36.	Програм посебног надзора карантинских штетних организама на кромпиру у Републици Српској у 2018. години			ДА	
37.	Програм посебног надзора над присуством карантинских штетних организама <i>Xylella fastidiosa</i> Wells et al. - произвођача пирсове болести на подручју Републике Српске у 2018. години			ДА	
38.	Програм посебног надзора над присуством карантинског штетног организама <i>Monilia fructicola</i> (Winter) Honey - произвођача америчке смеђе трулежи плодова јабучстих и коштицавих воћака на подручју Републике Српске у 2018. години			ДА	
39.	Програм посебног надзора над присуством карантинског штетног организама <i>Erwinia amylovora</i> (Buttrif) Winslow et al. произвођача бактериозне пламењаче јабучстих воћака на подручју Републике Српске у 2018. години			ДА	
40.	Програм посебног надзора над присуством азијске воћне мушице <i>Drosophila suzukii</i> Matsumura на подручју Републике Српске у 2018. години			ДА	
41.	Правилник о условима које морају испуњавати лица која се баве прометом и примјеном средстава за заштиту биља за која се процијени да су нарочито опасна	IV	ДА	НЕ	Није донесен. Правилник припремљен. Потребно је још једном обавити консултације са правном службом, након чега се исти може пустити у процедуру.
42.	Програми стручног оспособљавања (више програма на основу Закона о средствима за заштиту биља)	IV	ДА	НЕ	У току је спровођење Програма обуке стручних лица одговорних за набавку, промет, смјештај, чување и издавање средстава за заштиту биља. Након реализације наведеног програма и завршетка обуке, планирано је да се ида у процедуру доношења/реализација програма стручног оспособљавања корисника.
43.	Правилник о полагању стручног испита за добијање дозволе за пружање услуга из области средстава за заштиту биља	IV	ДА	НЕ	Није донесен. Правилник припремљен. Потребно је још једном обавити консултације са правном службом, након

					чеш се исти исоме тустити у процедуру.
44.	Правилник о условима и начину складиратења, превозу и стављању у промет органских производа	IV	ДА	ДА	Студијени главни Републике Српске, број 67/18
45.	Правилник о поступку издавања потврде за органске производе из увоза	IV	ДА	НЕ	Текст правилника је припремљен али постоје одређене потешкоће за доношење истога, потребне су додатне консултације са правном службом, радм проналаса адекватног рјешења којим би се рјешило издавање потврде за органске производе из увоза.
46.	Правилник о објектама у органских производа	IV	ДА	НЕ	Допуштење овог правилника који се односи на објектавање и означавање је компликован, јер треба да се нађе издјелно рјешење за знам којим ће да буде означени органски производи у РС (постоји одређена процедура, растискивање тендера за издјелно рјешење знака, односно обезбјеђивање додатних новчаних средстава за издјелно рјешење).
47.	Правилник о облику, садржају и обрасцу дозволе за обављање спортовог риболова	III	У нацрту	НЕ	
48.	Правилник о дозволи, алатима, опреми и средствима за риболов и о забрани лова риба које немају прописану величину	III	У нацрту	НЕ	
49.	Одлука о вносни и начину плаћања накнаде за коришћење риболовне зоне за привредни и спортови риболов	IV	У нацрту	НЕ	
50.	Одлука о вносни и накнади дозвола за спортом риболов	IV	У нацрту	НЕ	
51.	Правилник о хвањени хране	II		ДА	
52.	Правилник о условима за одступање у погледу карираче, уређивања и опремања објекта који имају мали обим произвођача, прераде и обраде хране	IV	У нацрту	НЕ	Припремљена је радна верзија правилника за суу храну (моменталност поријекла, биланс поријекла и мјешовите производе) и исти се налази у фази услашавања са Ресором за ветеринарство.
53.	Правилник о континенталним у храни	III	НЕ	НЕ	У току је припрема текста

54.	Правилник о максималним нивоима остатака пестицида у храни и на храни, и у храни за животиње биљног и животињског поријекла и на храни за животиње биљног и животињског поријекла	III	У нацрту	НЕ	Припремљена је радна верзија и исти је у фази усаглашавања између са Одјељењем за биљну производњу
55.	Правилник о овлаштеној лабораторији и службеној лабораторији за анализу хране и хране за животиње	IV	У нацрту	НЕ	
56.	Правилник о параметрима квалитета и квалитативним класама пшенице у откуп	III		ДА	
57.	Правилник о прехранбеним адитивима, аромата и прехранбеним ензимима у храни	IV	У нацрту	НЕ	Припремљена је радна верзија и исти је у фази усаглашавања са надлежним институцијама и субјектима у пословању са храном
58.	Правилник о садржају и начину вођења Виноградарског регистра и Винарског регистра	II	У нацрту	НЕ	Припремљена је радна верзија и исти је у фази усаглашавања са произвођачима вина и надлежним институцијама.
59.	Правилник о условима и начину производње и означавању воћних вина	II	У нацрту	НЕ	Припремљена је радна верзија и исти је у фази усаглашавања са произвођачима вина и надлежним институцијама.
60.	Правилник о начину обиљежавања посуда у винарији и садржају и начину вођења винарске евиденције	. II .	У нацрту	НЕ	Припремљена је радна верзија и исти је у фази усаглашавања са произвођачима вина и надлежним институцијама.
61.	Правилник о измјени правилника о начелима добре пољопривредне праксе, интегралне заштите биља и дужностима корисника средстава за заштиту биља	. . .		ДА	. . .
62.	Уредба о евиденцији извозника воћа и поврћа у Руску Федерацију	. .		ДА	
63.	Наредба о спровођењу хитних мјера за спречавање уношења и ширења бактерије <i>Ralstonia solanacearum</i> (Smith) Yabuuchi et al. из Египта			ДА	
64.	Правилник о начину и условима кориштења средстава за суфинансирање ЈУ Пољопривредни институт Републике Српске			ДА	
65.	Правилник о садржини и обрасцу захтјева за регистрацију средстава за заштиту биља			ДА	

66.	Правилник о садржају декларације средстава за заштиту биља и начини руковања истражовањем анбалажом од средстава за заштиту биља				ДА	
67.	Одлука о давању сагласности на распоред средстава Пољопривредном институту РС, за 2018. годину				ДА	
68.	Одлука о распореду средстава за ЈП „Противградна превентива Републике Српске“ а.д. Градишка				ДА	
69.	Извјештај о реализацији програма сузбијања и искорјешавања бруцелозе, класичне куге свина и инфективне анемије копитара у Републици Српској у 2017. години.	фебруар			ДА	Реализовано
70.	Уредбу о висини и начину накнаде за полагање стручног испита за ветеринара и ветеринарског техничара	фебруар			ДА	У Плану рада за 2019. годину
71.	Извјештај о активности спроведеним у циљу сузбијања и искорјешавања болести каргава коже у Републици Српској у 2017. години	март			ДА	Реализовано
72.	Уредбу о висини и начину накнаде за издавање ујерења о здравственом стању животиње и потерде о здравственом стању поштомце у промету.	март			ДА	У Плану рада за 2019. годину
73.	Извјештај о раду ЈУ Ветеринарног института „Др Васа Будозан“ за 2017 годину.	март			ДА	Реализовано
74.	План рада ЈУ Ветеринарног института „Др Васа Будозан“ Бања Лука за 2018. годину.	март			ДА	Реализовано
75.	Правилник о мјерама за рано откривање и сузбијање лептоспирозе животиња				ДА	Реализовано, Службени гласник Републике Српске 3/18
76.	Правилник о начину остваривања права на накнаду штете				ДА	Реализовано, а није било у плану. Службени гласник Републике Српске 14/18
77.	Правилник о условима за стављање у промет хране за кућне љубимце произведене од мус производа				ДА	Реализовано, а није било у плану. Службени гласник Републике Српске 81/18

Б. Преглед реализованих годишњих резултата и активности

Сектор за област 2. Шумарство

[illegible]

Стратегији развоја шумарства.			намјена за шуме, а након спроведене конкурсне процедура
-------------------------------	--	--	---

Реализација активности

Редни број	Назив активности	Носилац	Статус ДА за извршено / НЕ за неизвршено	За неизвршено указати на разлоге	Влада утврдила (Да/Не)
1.2.1	Реализација износа средстава планираних за радове и активности у оквиру проширене репродукције шума	Ресор шумарства и ловства	не	Процедура додјеле средстава је у току	
1.2.2	Реализација износа средстава планираних за непланиране мјере заштите шума	Ресор шумарства и ловства	не	Процедура додјеле средстава је у току	
1.2.3	Реализација износа средстава планираних за развој ловства у РС	Ресор шумарства и ловства	да		

Оперативни циљ 1.3 Контрола и надзор планских докумената

Допринос остварењу оперативног циља: Редовном контролом и надзором над изградом планских докумената благовремено се спрјечавају евентуалне неправилности које се установе приликом реализације планских докумената

Мјере уческа за излазне (директне) резултате	Очекивани годишњи резултат	Реализовани резултат	Образложење
Број проведених контрола теренских радова корисника шума	10	10	Све планиране контроле су извршене
Процент датих сагласности на планске докумената и извјештаје у односу на број поднесених захтјева	100%	95%	Одређен број планских докумената је у законској процедури за усвајање (рецензија)
Процент обрађених захтјева за издавање рјешења у односу на број поднесених захтјева	100%	95%	Један број захтјева за које је неопходно извршити допуку документације од стране подносиоца захтјева је необрађен

Реализација активности

Редни број	Назив активности	Носилац	Статус ДА за извршено / НЕ за неизвршено	За неизвршено указати на разлоге	Влада утврдила (Да/Не)
1.3.1	Провођење надзора над радом ЈПШ „Шуме Републике Српске“ а.д. Соколац	Ресор шумарства и ловства	да		
1.3.2	Давање сагласности на	Ресор шумарства и	не	Одређен број планских	

	шумскопривредне основе и друга planska документа и извјештаје	ловства		документа је у законској процедури за усвајање (рецензија)	
1.3.3	Израда првостепених и другостепених рјешења из области шумарства и ловства	Ресор шумарства и ловства	не	Један број захјева за које је неопходно извршити допуњу документације од стране подносиоца захјева је необрађен	

Оперативни циљ 1.4 Усklaђивање прописа у шумарству

Допринос остварењу **оперативног циља** Хармонизација шумарског законодавства и праксе са међународним базира на богатој шумарској традицији Републике Српске та богатству њених јединствених и очуваних шумских екосистема који представљају значајну вриједност у Европи.

Мјере укључене за изазивање (директне) резултате	Очекивани годишњи резултат	Реализовани резултат	Образложење
Израда подзаконских аката у складу са одредбама Закона о шумама и Закона о ловству	4	2	

Реализација активности

Редни број	Назив активности	Носилац	Статус ДА или извршено / НЕ извршено	За неизвршено указати на разлоге	Влада утврђива (Да/Не)
1.4.1	Израда Правилника о успостављању информационог система у ловству, облику, садржају, начину управљања, одржавања и коришћења	Ресор шумарства и ловства	не	У фази доношења	
1.4.2	Израда Правилника о критеријумима, условима и начину додјеле и коришћења намјенских средстава за унапређивање ловства	Ресор шумарства и ловства	да		
1.4.3	Израда Правилника о начину прикупљања, критеријумима за распоdjелу средстава и поступку коришћења средстава посебних намјена за шуме	Ресор шумарства и ловства	не		
1.4.4	Израда Правилника о елементима и садржају ШПО	Ресор шумарства и ловства	не		

Оперативни циљ 1.5 Унапређење газдовања ловним ресурсима у Републици Српској

Допринос остварењу **оперативног циља** Унапређење и развој ловства и ловног туризма базира се на начелима уравнотеженог развоја

Місце унікалу са называм (адрэс)	Оцэнка імя горадзкіх рэзультат	Рэзультат	Рэзультат
Місца сярэдняга ўнікалу ў выхад по	236.000 км	236.000	Сам кароткім маршрутам - по
Аснову кароткіх маршрута			Аснову закона о поствы

Результат	Низкая эффективность	Низкая	Средняя	За невыполнение указаний на маршрут	Время
Результат	Результат	Результат	Результат	Результат	Результат
Результат	Результат	Результат	Результат	Результат	Результат
Результат	Результат	Результат	Результат	Результат	Результат

Результат	Результат	Результат	Результат	Результат	Результат
Результат	Результат	Результат	Результат	Результат	Результат
Результат	Результат	Результат	Результат	Результат	Результат
Результат	Результат	Результат	Результат	Результат	Результат

Результат	Результат	Результат	Результат	Результат	Результат
Результат	Результат	Результат	Результат	Результат	Результат
Результат	Результат	Результат	Результат	Результат	Результат
Результат	Результат	Результат	Результат	Результат	Результат

Вотинское октябрьское ш.ш.ш.	Получил интересом и посылком удерживать и организовать владения приватных шума и устанавливать партнерских отношений с заинтересованным сторонам как и поощрять конкуренцию измешу владения шума у союзни Републике Спринг и приватных шума те признаке сажетодавших и техникой услуга о основном сдерживающих шумарост газдара, экономическим, экологическим и социальным функциям шума народом у конкурсу утилитарный рынок (разно)	Итого: сумма за измешу (лирические)			
		Оценочная по вымешу результату (лирические) за переводимые, т.ш.	Результаты деятельности	Обязательства	Недостатки

Број изданих водних за приватне шумовалацине у Републици Спринг	1	У фазн усајања	Недостатки	Резултати/а отменности	
Број проведених објекта приватних шумовалацина	1	Не	Недостатки		

Резултат број	Измени вкметности	Норматив	Степен	За измешување / НЕ	За измешување / НЕ	Видеа	Утврдила
171	Нарада водна за приватне шумовалацине у Републици Спринг	Ресор шумарста и шума	не	У фазн усајања	Недостатки	Недостатки	Недостатки
172	Провођење објекта приватних шумовалацина	Ресор шумарста и шума	не	Недостатки	Недостатки	Недостатки	Недостатки

В. Преглед изградње приватних шума и поделених шума

Стороса објект 2. Шумовалацина

Резултат број	Измени поделених шума	Приватни поделени	Приватни поделени	Приватни поделени	Приватни поделени	Приватни поделени	Приватни поделени
1	Приватни о установама информационих система у шумару, објекту, сажетку, измешу усајања и	Приватни	Приватни	Приватни	Приватни	Приватни	Приватни
2	Приватни о критеријумима, условима и измешу додеље и коришћења наменских средстава за унапређење шума	Приватни	Приватни	Приватни	Приватни	Приватни	Приватни
3	Приватни о начину приватних, критеријумима за расподелу средстава и постојећу коришћења средстава	Приватни	Приватни	Приватни	Приватни	Приватни	Приватни
4	Приватни о елементима и сажетку (шум)	Приватни	Приватни	Приватни	Приватни	Приватни	Приватни

Образложење утврдило док није измешување

5.	Правилник о висини концесионе накнаде и банкарској гаранцији за планирани одстрел дивљачи	II квартал	припремљен	НЕ	
----	---	------------	------------	----	--

Б. Пратећа реализација годишњих резултата и активности

Секторска област 3. Водопривреда				
Стратешки циљ 1: Смањење ризика од штетних последица, посебно по живот и здравље људи, животну средину, културну баштину, инфраструктуру и привредне активности				
Допринос остварењу стратешког циља		/		
Мјере учинка за крајње резултате (преузети из средњорочног плана)	Очекивани годишњи резултат (преузети из средњорочног плана)	Реализовани резултат	Образложење	
Унаприједити правни оквир, како би се могло управљати ризиком од поплава. Донјети планске документе за управљање поплавним ризиком у складу са законом о водама	/	/	У 2018. години није било планирано ништа да се ради на овој мјери	
Оперативни циљ 2.1 Израда мапа опасности и мапа ризика од поплава				
Допринос остварењу оперативног циља		Учешћем у тиму који је задужен за израду мапа ризика и мапа опасности од поплава добиће се квалитетне мапе које ће бити добра основа за израду плана управљања ризиком од поплава.		
Мјере учинка за излазне (директне) резултате (преузети из трогодишњег, п/г. годишњег плана)	Очекивани годишњи резултат (преузети из трогодишњег, п/г. годишњег плана)	Реализовани резултат	Образложење	
Нашрт мапа опасности и мапа ризика од поплава за Републику Српску	Формиран радни тим, методологија рада и покренуте активности на изради мапа опасности и ризика од поплава, на основу прелиминарних процјена поплавног ризика. Израшено снимање подлога „UDAR“ технологијом и геодетска обрада података.	Представници МПШВ су активно учествовали у радном тиму, усвојена је методологија рада и покренуте активности на изради мапа опасности и ризика од поплава. UDAR снимање је извршено на сликовима ријеке Уне, Саве и Босне. Завршена је хидролошка анализа на свим сликовима и почело се са израдом хидрауличног модела.	UDAR снимање на сликовима ријеке Требишњице и Дрине ће бити извршено након топљења снијега и прије почетка вегетативног периода. Снимање на овим сликовима је помјерено за почетак 2019. Јер услови на терену, лисањање биљака, затим сњежне падавине, нису дозвољавали да се оно обави крајем 2018. године када је било планирано	

Резултатна евидентност					
Регион број	Назив иницијативе	Носилац (поштоматски органizacionи део)	Статус ДА за извршено / НЕ за неизвршено	За некомплетно извршено наредбом	Врста утицая (да/не)
1.1.1	Учесће представника МПШВ у предложеном радном тиму	Ресурс за вадопрмерку, МПШВ	ДА		НЕ
1.1.2	Усвајање методологија рада за извршу мапа опасности и ризика од поплава	Ресурс за вадопрмерку, МПШВ	ДА		НЕ
1.1.3	Предавање о значају подлога „ЛДАВ“ технологијом и податоцима о брзи података	Ресурс за вадопрмерку, МПШВ	ДА		НЕ
	Предавање и презентација добијених података, хидролошких и хидрогеничних података	Ресурс за вадопрмерку, МПШВ	ДА		НЕ

Б. Доследна изградња планираних јавних и поддржаних пројеката

Секторски област 2. Водопостројења					
Поддржаност пројекта					
Регион број	Назив поддржаног пројекта	Планирани рок за завршетак	Статус пројекта:		Образложење уколико рок није испуњен
			Припремљен предлог	Против успешан	
1	Правилници о одржавању водних објеката	II квартал	ДА	НЕ	Решавањем Министарства је формиран радни тим који је започео рад на Правилнику о одржавању водних објеката. Анализирано је стање поддржаности аката у земљама у окружању и пракса земаља чланица ЕУ. Истражен је избор правних аката који неће утићи даљу процедуру због кадровских проблема у 2018. години. Прошле године радне групе и наставља рад је планиран за први квартал 2019. године.
2		II квартал	ДА	НЕ	Решавањем Министарства је формиран радни тим који је започео рад на Правилнику о о техничким детаљима и елементима за успостављање и

1. Начиная с 1990 года

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

Примечание о состоянии деловых и семейных за	Управление информационных системом. Назначен	Je напунт правилника који није утврђен даљу	процедуру због кадровских проблема у 2018	години. Прошле године разне и настављају дају	Je планиран за у 2019. годину.
--	--	---	---	---	--------------------------------

Bosna i Hercegovina
BRČKO DISTRIKT
BOSNE I HERCEGOVINE
VLADA BRČKO DISTRIKTA BiH
Odjel za poljoprivredu, šumarstvo i
vodoprivredu - vodno gospodarstvo

Босна и Херцеговина
БРЧКО ДИСТРИКТ
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
ВЛАДА БРЧКО ДИСТРИКТА БХХ
Одјељење за пољопривреду,
шумарство и водопривреду

Broj predmeta: 23-000790/19
Broj akta: 09-03780Z-002/19
Datum, 19.4.2019. godine
Mjesto, Brčko

01
02
03

6007-10-97	
12	28-234-6/19

30.04.2019

12-1

№.

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
МИНИСТАРСТВО ВАЊСКЕ ТРГОВИНЕ И ЕКОНОМСКИХ ОДНОСА
Сектор за пољопривреду, прехрану, шумарство и рурални развој
Сарајево, Мусала 9

ПРЕДМЕТ: Годишњи извјештај из области пољопривреде, прехране и руралног развоја
за 2018. годину, достава података

Поштовани,

На основу вашег Дописа број: 12-1-28-234/19 од 22. 01. 2019. године и Дописа
број: 12-1-28-234-5/19 од 08. 04. 2019. године достављамо вам податке за *Годишњи
извјештај из области пољопривреде, прехране и руралног развоја* за 2018. годину како
слиједи:

**1. Структурни показатељи и значај пољопривреде у економији Брчко дистрикта
БХХ**

1.1. Удио пољопривреде у БДП и БДВ (вриједносно и проценат):

- Бруто домаћи производ (БДП) у 2017. години износи 808.850.000,00 КМ,
- Бруто додана вриједност (БДВ) у 2017. години износи 626.106.000,00 КМ,
- Удио пољопривреде у БДП-у износи 67.688.000,00 КМ односно 8,37 %,
- Удио пољопривреде у БДВ-у износи 67.688.000,00 КМ односно 10,81%,
- БДВ у прехранбеној индустрији износи 34.977.000,00 КМ,
- БДВ у укупној прерађивачкој индустрији износи 89.706.000,00 КМ,
- Прехранбена индустрија у укупној индустрији учествује са 39,00 %, у БДВ-у у 2017. години са 5,60 % и у БДП-у са 4,30 %.

1.2. Број запослених у пољопривредном сектору:

- Укупно је запослено у сл. 33 запослена, а у правним лицима 114 запослених што укупно износи 147 запослених.
- У Регистар пољопривредних домаћинстава укупно су уписана 3.544 носиоца пољопривредних газдинстава.

1.3. Површине пољопривредног земљишта (засијано и необрађено) и колико је земљишта засијано житарицама, индустријским и крмним биљем, поврћем за 2017/2018. годину:

• Засијано је:

- житарица – 12.745 ха,
- индустријског биља – 1.407 ха,
- сточног крмног биља – 835 ха,
- ливаде и пашњаци – 3.330 ха,
- повртног биља – 513 ха,
- међуусјеви и подусјеви – 54 ха,
- остало на ораницама и вртovima – 11.600 ха, (од тога необрађене оранице вртови – 5.280 ха.

2. Биљна производња (врсте, површине / количине и остварени приноси) у 2017/2018. години

2.1. Пшеница, кукуруз и остале житарице у 2018. години

Врста усјева	Пожњевен а површина (ха)	Укупно Принос (т)	
		По 1 ха	Укупно
Рани усјеви	3.997,00		18.351,60
Пшеница	2.810,00	4,50	12.645,00
Јечам	600,00	5,90	3.540,00
Зоб	410,00	3,51	1.439,10
Јагоде	65,00	6,50	422,50
Малине	25,00	3,50	87,50
Уљана репица	87,00	2,50	217,50
Касни усјеви			
- Жита	8.748,00		96.615,80
Кукуруз укупно	7.784,00	11,82	91.988,00
Просо	-	-	-
Остала жита	964,00	4,80	4.627,80

2.2. Индустријско биље

Врста усјева	Пожњевен а површина (ха)	Укупно Принос (т)	
		По 1 ха	Укупно
- Индустријско биље	1.407,00		4.412,43
Сунцокрет сјеме	80,00	3,90	312,00
Соја зрно	1.327,00	3,09	4.100,43
Духан	-	-	-
Љековито и ароматич. биље	-	-	-

2.3. Крмно биље

Врста усјева	Пожњевен а површина (ха)	Укупно	
		Принос (т)	
		По 1 ха	Укупно
- Сточно крмно биље	835,00	-	3,741,00
Дјетелина	250,00	2,90	725,00
Луцерка	190,00	2,90	551,00
Кукуруз на кр. зел. маса	150,00	9,50	1.425,00
Мјешавина трави и махун.	120,00	4,50	540,00
Мјешавина жита и махун.	15,00	4,00	60,00
Травно дјетелинске сијесе	-	-	-
Остало крмно биље	110,00	4,00	440
- Ливаде и пашњаци	3.130,00	-	1.501,00
Ливаде, сијено	320,00	0,70	224,00
Пашњаци, сијено	510,00	0,70	357,00
Сијено са усјева, воћ. и сл.	2.300,00	0,40	920,00

2.4. Поврће

Врста усјева	Пожњевен а површина (ха)	Укупно	
		Принос (т)	
		По 1 ха	Укупно
- Повртно биље	513,00		3.624,70
Кромпир	250,00	10,50	2.625,00
Мрква	15,00	3,70	55,50
Црни лук	35,00	2,50	87,50
Бијели лук	10,00	1,50	15,00
Грах, зрно	90,00	2,28	205,20
Грашак, зрно	6,00	6,50	39,00
Грашак махуна	-	-	-
Купус и кел	20,00	16,00	320,00
Парадаиз	35,00	2,10	73,50
Паприка зелена	20,00	3,50	70,00
Краставац	20,00	4,00	80,00
Диње и лубенице	12,00	4,50	54,00

2.5. Воће

Врста воћа	Обрана површина (ха)	Укупно	
		Принос (т)	
		По 1 ха	Укупно
Рано воће	62,50	-	568,80
Трешње	23,00	12,00	276,00
Вишње	36,00	6,80	244,80
Кајсије	3,50	14,00	49,00
Касно воће	588,80	-	6.793,40
Јабукe	82,00	9,00	738,00
Крушке	31,00	11,00	341,00
Дуње	4,00	9,00	36,00
Шљиве	455,00	12,00	5.460,00
Брескве	2,80	8,00	22,40
Ораси	14,00	14,00	196,00

3. Сточарска производња

3.1. Бројно стање стоке у 2018. години изгледа овако:

Врста и категорија стоке	Број грла, ком
Говеда, укупно	10.180
Краве и стоне јунице	3.600
Овце укупно	13.000
Овце за приплод	8.400
Свиње, укупно	21.000
Крмаче и супрасне назимице	2.910
Коњи, укупно	185
Перад, укупно	580.000
Коке несилице	14.000
Козе, укупно	1.000
Кунићи, укупно	2.000
Кошнице пчела, укупно	12.900

3.2. Преглед заклане стоке у 2018 години изгледа овако:

Врста	Број грла	Бруто тежина тона	Нето тежина тона
Говеда укупно	662	279	149
Телад	56	8	5
Јунад	606	271	144
Краве	0	0	0
Остала говеда	0	0	0
Овце укупно	17	2,800	1,45
Јањад	10	0,300	0,150
Шилскад, овце, овнови	7	2,500	1,300
Козе укупно	0	0	0
Свиње укупно	992	103	77
Одојци до 20 кг	18	1	1
Свиње од 20 – 50 кг	0	0	0
Свиње од 50 – 110 кг	974	102	76
Свиње преко 110 кг	0	0	0
Перад укупно (у ооо ком)	1	6	4
Товљени пилићи	0	0	0
Остала перад	2	18	13

3.3. Сточна производња у 2018. години

Врста производа	Количина
Кравље млијеко (хиљ. литара)	5.900
Број мужених крава	2.900
По муженој крави (литара)	2.037
Овчије млијеко (хиљ. литара)	2.430
Број мужених оваца	2.700
По муженој овци (литара)	90
Козије млијеко (хиљ. литара)	41
Број мужених коза	430
По муженој кози (литара)	96
Вуна (тона)	9
Број стрижених оваца	6.000
По овци (килограма)	1,50
Јаја (хиљ. комада)	6.300
Број кокоши несилица (хиљ. комада)	35.000

По несилици (комада)	180
Мед (тона)	210
По кошници (килограма)	20

4. Прехрамбена индустрија

4.1. Удио прехрамбене индустрије у Бруто домаћем производу (БДП) Брчко дистрикта

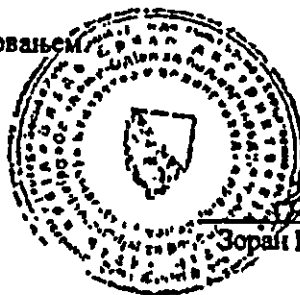
БиХ износи 34.977.000,00 КМ односно 4,30 %.

4.2. Заступљене гране прехрамбене индустрије су:

Производња уља, шећера, брашна, хљеба, пекарских производа, кафе и чаја, кекса и производња сточне хране. Према подацима којима располажемо стање у прехрамбеној индустрији изгледа овако:

- а. „БИМАЛ“ д.д. - производња јестивог уља, 234 запослених, производни капацитет 120.000 тона (40.000 тона готових производа), искориштеност капацитета преко 90%, проведена приватизација,
- б. „СТУДЕН АГРАНА“ - рафинерија шећера, 133 запослених, производни капацитети 150.000 тона, искориштеност капацитета 94,4%, приватно предузеће,
- в. „ЖИТОПРОМЕТ“ д.д. - производња брашна, 4 запослена, производни капацитети: млин 20.00 МТ/год., проведена приватизација,
- д. „БОСНАПЛОД“ д.д. - предузеће за производњу и прераду воћа, 83 запослена капацитет 10.000 тона, сирзнутог воћа, проведена приватизација,
- е. „БИЉАНА“ д.д. - узгој и прерада љековитог биља, 40 запослених, искориштеност капацитета 60%, проведена приватизација,
- г. „ВОЂАР“ д.о.о. - приватно предузеће за производњу прехрамбених производа, 52 запослен а радника, производни капацитети 1000 т хране за 1 годину, искориштеност капацитета 77.2%,
- х. „Богичевић Цомерић“ д.о.о. - приватно предузеће за производњу прехрамбених производа и трговину, 28 запослених радника,
- и. „Бриж“ д.о.о. - приватно предузеће за производњу и паковање зачина, зачинских смјеса, зрнасто-прашкастих и осталих производа, 28 запослених радника,
- ј. „Мингос Цоффее“ д.о.о. - приватно предузеће за производњу и паковање кафе и чаја, 12 запослених радника.

С поштовањем

Шеф Одјелена

Зоран Гајић, дипл. инж. пољ. мех.

Достављено:

1. Наслову
2. Архиви